

LAPĖ, STRAZDELIS IR VARNA

Vidury miško, eglėlėj, susikrovė strazdelis sau gūžtelę ir sudėjo penkis kiaušinėlius, o iš jų išperėjo penkis raibus strazdziukus.

Atbėgo lapė ir sako:

— Strazdel, strazdel, veskis valkelius, kirsiu eglėlę.

— Kad mano vaikeliai dar nepaskrenda. Susimildama lape, nekirk eglėlės.

— Mesk man vieną vaikelį, tai nekirsiu.

Ką veiks strazdas — išmetė vieną vaikelį, o lapė sugriebė ir nusinešė. Suėdus vieną strazdziuką, lapė vėl atbėgo ir vėl gąsdina strazdelį. Strazdas išmetė jai ir kitą vaikelį. Taip strazdelis išmetė visus vaikelius, ttik vienas beliko. Nusinešus lapei ketvirtą vaikelį, strazdelis labai gailiai verkė, nes vienui vienas valkelis jam bebuvo likęs. Atskrenda varnelė, gera žmonelė, ir klausia:

— Strazdeli, strazdeli, ko gi tu taip verki?

— Kaipgi man neverkti,— sako strazdelis,— kad lape baigia mano vaikelius nešioti.

— O kam tu jai duodi? — klausia varna.

— Jeigu neduosiu, grasina eglėlę kiršianti.

— Tu jos nebijok ir taip pasakyk: kirk sau, tik su kuo tu kirsi?

Šitaip pamokiusi, varnelė nuskrido.

Atbėgo lapė ir sako:

— Strazdeli, strazdeli, veskis vaikelius, kirsiu eglėlę.

— Kirk sau,— atšovė strazdas.— Pažiūrėsiu, kuo gi tu nukirsi.

Lapė pliaukšt pliaukšt sudavė keletą kartų su uodega per medį, bet, matydama, kad strazdelis nebijo, paklausė, kas pamokė jį šitaip elgtis.

— Varnelė, gera žmonelė,— atsakė iš gūžtos strazdelis. Užvirė lapei Širdis ant varnos ir nusprendė jai nedovanoti.

Nubėgo pamiškėn, kur varnos skraidydavo, ir atsigulė aukštiekninka, dėdamasi negyva esanti. Pamačiusi negyvą žvėrį, varna tuoj atskrido, nutūpė ant lapės ir ėmė kranksėti, varnų giminę į puotą šaukti. Lapė capt ją nutvėrė ir jau ketina ėsti, bet varnelė ėmė prašytis:

— Ką darysi, daryk, tik nedaryk taip, kaip senelis bobutei darė.

— O kaipgi jis darė? — smalsiai klausia lapė.

— Ogi paėmė iš šiukšlyno statinaitę be dugno, įdėjo jon bobutę ir tol vežiojo, kol jos kaulai subyrėjo.

Lapė, norėdama išbarstyti varnai kaulus, įtupdė ją statinaitėn be dugno, o varnelei to terekėjo — dar ir šiandien ji gyva te bei a kloja ir iš lapės juokiasi.

KAIP LAPĖ VILKUI KAILINIUS SIUVO

Eina vilkas pagiriu, o genelis medį kala. Pakėlė vilkas galvą ir sako:

— Geneli, geneli, tu kali kali žiemą vasarą ir sau čebatų nenusikali.

O genelis atšauna:

— Man ir nereikia Čebatų. O tu, vilke avinyke, aveles pjauni pjauni, o kai ateina žiema, tai Šąli, sau kailinių nepasisiuvi.

Vilkas prisiminė, kad jis per žiemos speigus dantimis iš šalčio kalendavo, nuliūdo ir eina verkdamas. Susitinka lapę. Lapė klausia:

— Kūmuti, ko gl tu verki?

— Kaip man neverkti, jeigu genys sako: „Vilke avinyke, avelės pjauni pjauni, o sau kailinių nepasisiuvi“

— Būta ko verkti. Aš tau pasiūsiu kailinius, kūmuti, tik tu man atnešk vieną avelę.

Vilkas nuėjo, papjovė avelę ir atnešė.

— Ateik rytoj, tai bus pasiūti kailiniai,— sako lapė. Lapė avelę surijo ir raičiojasi pakalnėj soti, šildosi atokaitoj.

Atėjo vilkas.

— Na, lapinaite uogele, ar pasiuvai kailinius?

— Visus pasiuvau, tik apyakklei pristigau. Kad taip arklio odos apyakklei gavus...

— Iš kur gausim? — klausia vilkas. Lapė sako:

— Netoli nuo Čia, dirvone, ganosi gražus kumelys, tai jo būtų gera apyakklė. Pasiimk vadžias, ir elkml Tu paturėsi, o aš išsikirpsiu, kiek man reikia apyakklei.

Lapė priėjo su žirklem prie kumelio ir čiaukš! jam paausy, o vilkas su vadžiom taikosi. Kumelys kad pasibaidė, kad šoks, kad neš vilką, vilkui net gaurai dulka. Lapė vis rėkia:

— Kūmuti, laikyk kumelį, dar neatkirpau.

Vilkas jau norėtų paleisti vadžias, bet išpainiojo ir nebegali. Kumelys neša vilką stačiai į namus.

— Kūmuti, kūmuti, laikykis, už varčios! — rėkia lapė iš tolo.

Kaip vilkui besilaikyti, kad jau kaulai barška per žemę. Taip ir neužsivilko jis lapės pasiūtų kailinių.

DANGUS GRIŪVA

Gyveno senutė ir turėjo katinuką. Išėjo jie abudu vieną kartą vantų pjauti. Pasilenkė senutė berželį, tik šlept ir nukrito lapelis katinukui ant uodegytės. Katinukas pradėjo rėkti:

— Senučiut, senučiut, dangus griūva — bėgsiu!

— Nebėk, katinuk, negriūva.

Kitas lapelis vėl tiktai šlept katinukui ant uodegytės. Katinukas vėl šaukia:

— Senučiut, dangus griūva, bėgsiu! Nu bėgt! Nu bėgt!

Susitiko kiškį:

— Kiški piški, bėkim, bėkim — dangus griūva!

— Kas gi tau sakė?

— Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs! Nu bėgt! Nu bėgt!

Susitiko lapę:

— Lape snape, bėkim, bėkim — dangus griūva!

— O kas tau, katinuk, sakė?

— Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs! Nu bėgt! Nu bėgt!

Susitiko vilką:

— Vilke pilki, bėkim, bėkim — dangus griūva!

— O kas gi tau sakė?

VĖŽYS IR VARNA

Kartą varna, paežerėje besivalkiodama, pasigavo vėžį. Vėžys pamatė, kad nekaip bus, ir pradėjo varną girti:

— Kokios gražios tamstos, varnele, plunksnelės, už visų gražiausios!

Varna tyli, nieko nesako, o vėžiokas toliau giria:

— Gal tamstos gražus ir balselis?

Varna alpsta giriama, bet nieko nesako. Pagaliau vėžiokas dar giria:

— Jau tikrai tamstai reikia būti visų paukščių karaliene! Varna tik:

— Niaugi, niaugi!

Vėžiokas šliopt vandenin ir nuplaukė, o varna liko išsižiojusi.

— Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs! Nu bėgt visi! Nu bėgt!

Susitiko mešką:

— Meška peška, bėkim, bėkim — dangus griūva!

— O kas gi tau sakė?

— Aš pats mačiau: ant mano uodegytės buvo užgriuvęs! Nu bėgt visi! Nu bėgt!

Subėgo miškan, rado tokią trobelę ir jon suėjo. Visi labai norėjo būti, o čia nieko nebuvo. Tarė tarė ir susitarė pasivadinti sau briedį pietų. Sako:

— Dabar visi pasislėpkim, o kai tik briedis ateis, tuojau pulsime jį ir sudraskysime.

- Lapė užlipo ant krosnies, katinukas užšoko ant kartelės, kiškelis palindo po šluota, vilkas įlindo į pakrosnį, o meška krosnin.

Kai visi išsislapstė, nebuvo kam eiti. Ir briedžio kvieisti. Emė lapė nušoko nuo krosnies ir, nuėjusi pas briedį, sako:

— Briedeli, briedeli, ateik pietų, visko prisikepė, prisitaisėm.

Parbėgusi lapė vėl užlipo ant krosnies. Atėjo ir briedis. Kai tik duris pravėrė, puolė ant jo visi, kaip buvo susitarę. Bet lapė iš greitumo, šokdama nuo krosnies, nususuko sprandą, katiliukas, nuo kartelės šokdamas, kojeles išsilaužė, kiškelis, iš po šluotos lįsdamas, akeles išsibadė, vilkas, lįsdamas iš pakrosnio, šonkaulius susilaužė, meška, lįsdama iš krosnies, nugarkaulį persilaužė. O briedis išliko gyvas ir parėjo namo.

JAUČIO TROBELĖ

Kartą ėjo jautis miškan ir sutiko aviną.

— Kur tu eini? — paklausė jautis aviną. Avinas atsakė:

— Einu iš žiemos, ieškau vasaros.

— Na tai eisim abudu kartu! Eidami sutiko kiaulę. Suriko jautis:

— Kur tu, kiaule, eini? Ji atsakė:

— Iš šaltos žiemos, ieškau vasaros.

— Na tai dabar eisime kartu visi! Eidami sutiko žąsiną.

— Kur tu, žąsinai, eini?

— Einu iš žiemos, ieškau vasaros šiltos.

— Na tai eikime vist kartu,— pasakė jautis. Eidami sutiko gaidį. Jautis suriko:

— Kur tu, gaidel, eini? Gaidelis atsakė:

— Einu iš žiemos, ieškau vasaros.

— Na tai eisime visi kartui

Ir ėjo visi kartu, bet niekur nerado vasaros. Jautis sugalvojo statyti trobelę ir sako avinui:

— Statykim grytelę! Avinas atsakė:

— Mano kailis šiltas, aš ir taip peržiemosi. Jautis sako' kiaulei:

— Statykim grytelę! Kiaulė atsakė:

— Aš įlįsiu žemèn, man nebus šalta, aš ir taip peržiemosiu.

Jautis sako žąsinui:

— Žąsinai, statykim grytelę! Žąsinas atsakè:

— Aš vienu sparnu pasiklošiu, kitu užsiklošiu, aš ir taip peržiemosiu.

Jautis sako:

— Gaidy, statykim grytelei Gaidys atsakè:

— Ir aš taip peržiemosiu.

Nèra ką daryti, jaučiui reikia vienam grytelę statyti. Pasistatè. Atleikia avinas:

— Jauti, leisk mane kartu gyventi! Jautis atsakè:

— Tavo kailis šiltas, tu ir taip peržiemosi!

— Leisk, o kad neleisi, tai aš su ragais tavo sienas Išdaužysiu, tau bus šalta gyventi.

Leido jautis avinui gyventi kartu. Atlèkè ir kiaulè:

— Leisk mane gyventi!

— O kad tu žemèn įlįsi ir taip peržiemosi!

— Leisk, kad neleisi, tai aš nuo tavo namo pamato atversiu žemes, tau bus šalta gyventi. Leido jautis ir kiaulei gyventi. Atlèkè žąsinas, sako:

— Leisk ir man kartu gyventi! Jautis sako:

— Tu ir taip apsieisi: vienu sparnu pasiklosi, kitu užsiklosi ir taip peržiemosi!

Sako žąsinas:

— Leisk, leisk, kad neleisi, tai iš tavo namo sienos samanas išpešiosiu, tau bus šalta gyventi.

Įleido ir žąsiną. Atlèkè gaidys, sako:

— Leisk ir mane! Sako jautis gaidžiui:

— Tu ir taip peržiemosi kaip žąsinas.

— Leisk, o kad neleisi, tai aš užskrisiu ant tavo grytelès ir nukapstysiu žemes nuo lubų.

Nèra ką daryti, reikia leisti ir gaidį.

Įleido visus, gyvena visi šilimoje. Gaidys užskrido ant trobelès ir gieda savo giesmes.

Užgirdo lapè, nulèkè pas vilką ir mešką ir sako:

— Aš įsinorėjau gaidžio mėsos, eikime visi kartu. Sutarè visi ir nuèjo prie grytelès. Lapè pasibeldè ir įèjo gryčion. Jautis paèmè lapè, prispaudè ragais prie sienos, o avinas, lakstydamas aplinkui, davè davè ragais, kol lapè nustojo dūsuoti.

Vilkas su meška, stovèdami už durų, ir kalbasi:

— Kodèl gi ji taip ilgai nesusidoroja su gaidžiu? Reikia ir mums eiti pasižiūrèti.

Meška sako:

— Eik tu, Mikalojau!

Įėjo vilkas, o meška laukia. Jautis paėmė vilką, prispaudė ragais prie sienos, o avinas, lakstydamas aplinkui, mušė ir mušė — vilkas net dūsuoti nustojo. Ėjo meška į vidų — tokie pietūs teko ir meškai. Jautis paėmė mešką, prispaudė ragais prie sienos, avinas, lakstydamas aplinkui, kad ėmė jai duoti ragais, tai net plaukai dulkėjo. Užmušė ir mešką.

Tada gyvuliai, tokiame kare nugalėję, visi linksmi gyveno.

Nebegąsdino daugiau jų niekas.

Visi, ausis pastatę, lūpas ištempę, rankas sudėję, klausykite šios pasakaitės!

GAIDYS, ŠUO IR LAPĖ

Vienas šeimininkas prastai užlaikė savo gyvulius: šuns nelakino, gaidžio nelesino, tai šiedu ir nutarė pabėgti į mišką ir pradėti savarankiškai gyventi. Gaidys susirado sau laktą ant aukšto ąžuolo šakų, o šuo kiek žemiau įlindo į ąžuolo drevę ir pasitaisė sau kinį. Šitaip jiedu būtų ir amželi nugalėję, draugiškai dalindamiesi, ką sumedžioję, jeigu ne gaidžio papratimas giedoti naktimis ir žmogų darban kelti.

Užgiedojo jis girioje pirmą kartą,— ir išgirdo jo balsą lapė, o išgirdusi Šoko iš savo kinio ir išlindo iš urvo. Užgiedojo gaidys antrą kartą — lapė, ausis pastačiusi, klauso,— iš katros pusės balsas girdėti. Į jo balsą eidama, pribėgo ąžuolą ir mąsto: „Aš tą gaidelį žemyn nuo ąžuolo nuviliosiu, sugausiu ir suėsiu“. Pakėlusį snukį aukštyn, meiliai lakštuoja:

— Tu vienintelis gaidelis visoje girioje, o aš vienintelė laputė. Leiskis, gaideli, žemyn, tai mudu gražiai draugystėje gyvensime.

— Aš čia ne vienas,— sako gaidys.— Žemiau gyvena mano draugas vartininkas. Pasibelsk vartus, pasiprašyk įleidžiama, galbūt jis, vartus atidaręs, tave priims.

Lapė pamanė, kad tas vartininkas tai dar vienas gaidys, ir jau džiaugėsi, manydama abudu sugausianti ir ga įdienos p riesti ant i. Jau pasibeldė uodegėle į ąžuolą ir laukė vartus atidarant, tik staiga kad puolė šuo iš drevės su visais savo patalais ir čiupo lapę už sprando. Lapė nutverta ėmė kriukti lyg ožka, uodegą laužiama, ir vos tik spėjo pagalvoti: „Gaidelio mėsos geidžiau, o savo atnešiau gaidžiui ir šuniui“,— Šuo ją taip papurtė, kad baigėsi visos lapės gudrybės.

OŽKA IR VILKAS

Gyveno savo trobelėj ožkelė ir turėjo penkis ožiukus. Išeidama maisto ieškoti, sako:

— Užsidarykit dureles ir nieko neįleiskit. Kai aš pareisiu, tai prie langelio sakysiu:

— Vaikeliai mano mieli, Atdaryklt dureles! — Aš parnešiau rageliuose šienelio, Tešmenėly pienelio.

Vilkas įsiklausė. Kai ožkutė nuėjo nuo lango, tas, priėjęs prie lango, storu balsu pradėjo sakyti:

ŠUNS IR VILKO BIČIULYSTĖ

Buvo toks ūkininkas, jis turėjo labai seną šunį. Kol šuo buvo jaunas; jį visi mylėjo, glostė, lakino, kai paseno — lauk išvarė.

— Niekam nebesi vertas, nė kiaulės iš daržo nebeišveji, eik sau girion, tegu vilkai tave papjauna.

Mušamas, spardomas, ėsti nebeduodamas, išbėgo šuo į girią ir susitiko vilką. Vilkas klausia:

— Kur tu bėgi?

— Tarnavau ūkininkui, kol pajėgiau, o kai pasenau, ėst nebedavė ir išvarė pas vilkus į girią.

Vilkas sako:

— Negaliu aš tavęs pjauti. Tavo vieni kaulai ir kailis — ką pelnysiu, tave suėdęs? Verčiau aš tau padėsiu. Kai išeis žmonės rugių kirsti, atneš ūkininkė pjovėjams valgyti. Vaiką pasidės ant žemės, o pati eis rugių statinėti. Aš tuokart gulėsiu rikėje, ir kai tik ji toliau nueis, aš tą vaiką pagriebęs nešiu, o tu vykis mane, pulk, draskyk, už uodegos nutvėręs purtyk, tai aš vaiką pamesiu. Žmonės manys, kad tu vaiką išgelbėjai, ir tave mylės, kol tu gyvas būsi. Bet tu, gerai gyvendamas, Ir manęs nepamirški, atsilygink už geradarybę.

Parbėgo Šuo namo, o ūkininkė griebė už šluotos ir vėl jį veja iš pasuolės:

— Vėl grįžai, bjaurybe, pasenėli, dykos duonos ėsti?

Kitą dieną neša toji ūkininkė į lauką darbininkams pusdienių ir mažąjį vaiką su savim imasi. Atėjusi pas rugius, vaiką pavėsyje paguldė, o pati nuėjo pėdų statinėti. Kai tik ji atsitolino, vilkas — iš rikės, griebė vaiką tr nešasi. Ūkininkė šaukia:

— Sūnyti, vyk, vyk tą vilką, atimk vaiką!

Tas Šuo kaip Šoks vilko vytis! Pavijo, ėmė draskyti, už uodegos purtyt, vilkas vaiką pametė, ūkininkė pribėgus puolė prie vaiko, nebežino, kaip džiaugtis ir šuniui dėkoti. Dabar jau sako:

— Tai geras šunytis! Kol aš gyva, tu laksi tą patį, ką mes valgysim.

Ir iš tiesų prasidėjo Šuniui geros dienos: niekas jam pikto žodžio netarė, visi tik mylėjo ir gardaus kašnelio nešykštėjo.

Taisė tas ūkininkas krikštynas, tai šuo, atsiminęs vilkui duotą pažadą, nubėgęs į girią, pakvietė jį į vaišes.

Įlindo juodu į kamara ir kemša, kas pakliuvo: tai duonos, tai mėsos, tai pyragų. Vilkas net alaus iš ašočio nugėrė. Pradėjo moterys troboj dainuot, nebeiškenčia ir vilkas:

— Jau ir aš dainuosiu.

— Nedainuok, bus bėda,— tildo jį šuo. Bet kur tau vilkas iškentės! Kai tik užtraukė svečiai trankesnę dainą, ėmė ir jis turavot. Tie žmonės, išgirde vilko staugimą, nugriebė kas lazda, kas kačerga, kas samtį ir puolė vilką mušti. Tas vos gyvas iš kamaros paspruko. Taip ir baigėsi vilko ir šuns bičiulystė.

KAIP VILKAS UŽSIMANĖ DUONOS IŠSIKEPTI

Kartą vilkas sutiko girioje žmogų ir prašo: — Duok man duonos!

Žmogus davė. Vilkas suėdė, apsilaižė,— duona jam pasirodė labai skani. Sako žmogui:

— Ką reikia daryti, kad ir aš visada duonos turėčiau? Išmokyk mane!

— Gerai,— sutiko žmogus ir pradėjo vilką mokyti.— Pirmiausia reikia žemę išarti...

— O kai žemę išari, ar jau galima valgyti?

— Dar ne. Reikia pasėti rugius.

— O kai rugius pasėji, ar jau galima valgyti?

— Dar ne. Reikia palaukti, kol jie užaugs.

— O kai užaugs, ar jau galima valgyti?

— Dar ne. Reikia nukirsti.

— O kai nukerti, ar jau galima valgyti?

— Dar ne. Reikia iškulti.

— O kai iškull, ar jau galima valgyti?

— Dar ne. Reikia sumalti.

— O kai sumali, ar jau galima valgyti?

— Dar ne. Reikia pakepti duoną.

— O kai pakepi, ar jau galima valgyti?

— Galima.

Vilkas pagalvojo pagalvojo ir sako:

— Geriau nekepsiu aš tos duonos, jeigu tiek ilgai reikia laukti. Kaip iki šiol be duonos apsiėjau, taip ir toliau gyvensiu.

VILKAS IR SIUVĖJAS

Sykį ėjo siuvėjas per mišką ir sutiko alkaną vilką. Vilkas jam tarė: — Dabar gulk, aš tave suėsiu!

Siuvėjas pradėjo prašyti ir įkalbinėti, kad jis į vilko pilvą nepareisiąs. Vilkas liepė paimti matą ir

pamatuoti. Bematuodamas siuvėjas kapt ir nutvėrė vilką už uodegos. Nutvėręs apsvyniojo apie ranką, išsitraukė iš užančio laidynę ir ėmė duoti ja vilkui per nugarą, per šonus ir kur tik pakliuvo. Vilkas kaukė, staugė, šokinėjo, bet niekaip ištrūkti negalėjo. Matydamas, kad šitaip gali jį pribaugti, pradėjo vilkas prašyti siuvėją:

— Palauk, gerasis žmogau, jeigu tau mano uodega reikalinga, tai pasiimk ją sau, tik paleisk mane gyvą; aš tau nieko nebedarysiu!

Siuvėjas pasiėmė žirkles, čirkšt nukirpo vilkui uodegą ir paleido.

Vilkas nubėgo į girią, baisiai sustaugė ir sušaukė vilkų tarybą. Subėgo vilkų didelė daugybė. Beuodegis papasakojo, kaip jį siuvėjas išjuokė, prikūlė ir uodegą nupjovė. Visi vilkai nutarė bėgti, pavyti siuvėją ir sudraskyti. Taip ir padarė — pasileido visi ir vejasi. Siuvėjas pajuto, kad atūžia, atkaukia pulkas vilkų, ir nežino, kas daryti. Apsišvalgė žmogelis ir bematant atsidūrė eglės viršūnėje. Subėgo vilkai prie eglės ir tariasi, kaip pasiekti siuvėją. Vienas vilkas ir sako:

— Palauk! Vis tiek jis neištrūks. Stok tu, beuodegi, į apačią, o mes sulipsime vienas ant kito ir pasieksime jį.

Siuvėjas išgirdęs labai persigando. Jis, matydamas, kaip vilkai lipa vienas ant kito ir tuoj pagriebs jį už kojų, suriko:

— Na lipkit, lipkit! Kam klius, kam nekilus, o tam vilkui beuodegiu! tai vis klius!

Beuodegis išgirdęs tuoj šoko iš apačios, ir visi vilkai nu-burbėjo žemėn. Daug vilkų užsimušė, o kiti į girią nudūmė. Siuvėjas išlipo iš eglės ir laimingai nuėjo savo keliu.

KAIP BAUDŽIAUNINKAS IŠMOKĖ MEŠKĄ SMUIKU GROTI

Senovėje, baudžiatvė laikais, pas vieną poną rūsyje buvo pikta meška. Jei kuris žmogus ponui prasikalsdavo, tai tą žmogų įmesdavo į rūšį, ir meška suėsdavo. Vienas gudruolis prasikalto ponui, tai ponas liepė jį įmesti į rūšį, kad meška suėstų. Tas žmogus turėjo smuiką, kaltą ir skustuvą. Visa tai pasiėmė, įėjo rūsin, atsistojo kampe ir pradėjo groti. Meška klausėsi, paskui prašo jį:

— Išmokyk ir mane grotil Žmogus sako:

— Kad tavo pirštai stori. Tada meška sako:

— Ar negalima mano pirštų paploninti?

— Galiu paploninti,— sutiko tas muzikantas.

Tada žmogus kaltu įskėlė stulpą ir liepė meškai savo pirštus kišti į skylę. Kai meška naguotus pirštus plyšin įspraudė, tai žmogus greitai kaltą ištraukė, ir meškos letena liko įsprausa — negali ištraukti. Po to žmogus skustuvu nuskuto meškai didelį lopinį nugaroje ir per tą vietą ėmė mušti lazda. Mušė mušė tol, kol meška jam prižadėjo daugiau žmonių neėsti, o tik aviėtos uogauti ir bičių medų ragauti.

OŽKELĖ, PUSĖ LUPTA, PUSĖ SKUSTA

Gyveno kartą senelis su senele ir turėjo vieną ožkelę. Juodu ožkelę taip mylėjo, kad ta per didelį lepinimą net išpaiko, nustojo senukų klausyti. Kartą senelis nebeištvėrė, perpyko ant neklaužados Ir pradėjo gyvai odą lupti. Lupo lupo, iki pusės nulupo, bet ožkelė pasimuistė, ištrūko iš senelio rankų ir nubėgo į girią. Giroje ji susirado lapės olą, įlindo ir guli.

Lapė sugrižo iš medžioklės, žiūri, kad jos urvą kažkas užėmęs, Ir klausia:

— Kas čia mano nameliuose?

O, ožkelė atsako:

Aš, senio ožka, Pusė lupta, pusė skusta, Su aukso rageliais, titnago nageliais, su dubos auselėmis! Su rageliais subadysiu. Su nageliais sudraskysiu. Su auselėmis užplaksiu!

Lapė išsigando, bėga per girią ir vis atsisukdama žiūri, ar nesi ve j a jos tas baisus žvėris, kuris jos namelius užėmė. Sutinka jis mešką. Meška klausia:

— Kas tave veja, lapute?

Lapė skundžiasi:

— Kaip aš nebėgsiu? Mano namelius kažkoks žvėris užėmė ir dar subadyti žada. Meškute kūmute, padėk man tą žvėrį išvaryti!

Meška sako:

- Nedejuok. Aš tuoj jį sudorosiu! Priėjus prie lapės olos, meška klausia:

— Kas čia lapės nameliuose? O ožkelė atsako:

Aš, senio ožka, Pusė lupta, pusė skusta, Su aukso rageliais, titnago nageliais, Su dubos auselėmis! Su rageliais subadysiu.

Su nageliais sudraskysiu, Su auselėmis užplaksiu!

Meška išsigando ir sako lapei:

— Bėkim greičiau iš čia! Dar iš tikrųjų šoks ir subadys! Bėga abidvi per girią. Sutinka vilką.

Vilkas klausia:

— Kur taip, kūmos, skubat?

— Skubėtum ir tu, kur akys veda, jei žinotum, koks žvėris lapės namelius užėmė!

— Na einam, pažiūrėsim į tą žvėrį! Bematant aš jį iškrapštysiu!

Priėjo visi trys prie olos. Vilkas klausia:

— Kas čia lapės nameliuose? Ožkelė atsako:

Aš, senio ožka, pusė lupta, pusė skusta, su aukso rageliais, titnago nageliais, Su dubos auselėmis! Su rageliais subadysiu, Su nageliais sudraskysiu, Su auselėmis užplaksiu!

EŽYS IR PONAS

Važiuoja ponas keliu. Šalia bėga ežys. Bebėgdamas rado skatiką ir gieda:

— Aš radau skatiką, aš radau skatiką!

Ponui nusibodo klausyti ežio ir liepė tarnui atimti iš jo tą skatiką. Tarnas ir afėraė. Tada ežys vėl gieda:

— Neturėlis atėmė, neturėlis atėmė... Ponas tarnui sako:

— Mesk tu jam į akis tą skatiką! Tarnas numetė. Ežys vėl dainuoja:

— Pabijojęs atidavė, pabijojęs atidavė...

Ponas labai supyko, liepė tarnui permesti ežį per tvorą. Tarnas tuoj nuėjo ir permetė.

Ežys, už tvoros bėgdamas, loja:

— Kaip kazokas peršokau, kaip kazokas peršokau... Ponas liepė šunimis užpjudyti. Tarnas užpjudė. Ežys susirietė į kamuolį, ir šunys nieko negali padaryti.

Taip ežys ir liko šunų nepalietas, o ponas nuvažiavo toliau, ežio išjuoktas.

KAIP GAIDELIS PONO DVARĄ GRIOVĖ

Gyveno senelis ir senelė. Nieko neturėjo, tik gaidelį ir girneles. Gaidelis randa kokį grūdą, senelis sumala, tai pilnos girnelės miltų. Senelė duonelės išsikepa, ragaišio ir gyvena. Sužinojo dvaro ponas, kad senelis turi tokias girneles, kad iš vieno grūdo pilnos miltų, atvažiavo ir atėmė. Kadaisė gi valią turėjo! Verkia senelė su seneliu: „Jau prapuolėm, duonos nebebus“. Gaidelis, matydamas, kaip seneliams sunku gyventi, išlindo iš po pečiaus ir eina dvaran girnelių vaduoti.

— Kur tu toks mažas atimsi iš pono girtas, — sako senelis.

— Tai nieko, kad mažas. Atimsiu!

Ir išėjo gaidelis dvaran. Eina mišku giedodamas, bėga lapė.

— Gaideli, gaideli, kur taip eini giedodamas? — klausia lapė.

— Girnelių vaduoti, pono dvaro griauti!

— Paimk ir mane kartu,— sako lapė.

— Lįsk mano gurklin.

Lapė tiktai kivinkšt kūlversčia ir įlindo gaidžio gurklin. Gaidelis eina toliau per mišką giedodamas. Susitinka vilką. Vilkas sako:

— Gaideli, gaideli, kur taip eini giedodamas?

— Girnelių vaduoti, pono dvaro griauti!

— Paimk ir mane kartu,— sako vilkas.

— Lįsk mano gurklin.

Įlindo ir vilkas gaidžio gurklin. Gaidelis vėl eina giedodamas toliau.

Susidūrė su meška.

— Gaideli, gaideli, kur taip eini giedodamas?

— Girnelių vaduoti, pono dvaro griauti!

— Paimk ir mane kartu,— sako meška.

— Lįsk mano gurklin.

Įsiritu meška gurklin, gaidelis pasidarė drūtas, storas kaip statinė. Eina gaidelis keliu. Priėjo dvarą, užskrido ant tvoros ir gieda:

Kakarieku,

Aš tą dvarą išpustysiu,

Aš to pono nelaikysiu, Kakarieku.

Ponas išėjo pasiklausyti, kas čia taip gieda. Klauso ponas, klauso, o gaidelis vis tą patį:

Kakarieku,

Aš tą dvarą išpustysiu,

Aš to pono nelaikysiu, Kakarieku.

Įpyko ponas, liepė gaidį pagauti, mesti pas žąsis. „Tegul jį per naktį sužnaibys!“ Kai tik įmetė, gaidelis sako:

— Lape, lape, lįsk iš gurklį, išpjauk žąsis!

Lapė visas žąsis išpjovė, išsikasė po kūtės pamatais ir nubėgo į mišką. Ryta ponas liepė tarnams išmesti gaidį, manė — jau negyvas. Pradarė duris, gaidelis per tarnų galvas purpt užlėkė ant tvoros ir gieda:

— Neturės ponas žąsų, neturės ponas žąsų!

Ponas dar labiau supyko: „Meskite arklių tvartan. Tegul jį suspardys!“ Kai tik įmetė, gaidelis sako:

— Vilke, vilke, lįsk iš gurklį, pjauk arklius.

Vilkas išlindo ir papjovė visus arklius, išsikasė po kūtės pamatais ir pabėgo į mišką. Ryto metą ponas siunčia tarnus pažiūrėti, ar gyvas dar gaidelis. Vos pradarė duris, gaidelis per galvas išskrido, užlėkė ant tvoros ir gieda:

— Neturės ponas arklių į svečius važiuoti! Neturės ponas arklių į svečius važiuoti!

Ponas sako:

— Meskite pas jaučius, tegu jį pernakt subado! Įmetė pas jaučius, gaidelis sako:

— Meška, meška, lišk iš gurklio, pjauk jaučius!

Ateina rytą ponas — visi jaučiai išpjauti. Gaidelis pro duris purpt ant tvoros, sulapatavo: .

— Neturės ponas jaučių, neturės ponas jaučių!

Poną jau ima baimė. Liepia tarnams gaidelį sugauti ir įbrukti į šulinį. „Tegul jis prigeria.“ Įmetė gaidį į šulinį, dangčiu uždengė, kad neišskristų. Gaidys tuojau sako:

— Gurkly, gurkly, ryk vandenį! Gurkly, gurkly, ryk vandenį!

Surijo gurklys vandenį, šulinys sausut sausas. Rytą eina ponas pažiūrėti gaidžio, lieps jau tarnams išmesti negyvą. Pradengė dangtį, gaidys vėl purpt ir gieda ant tvoros:

— Neturės ponas vandens arbatai! Neturės ponas vandens arbatai!

Ponas jau nežino, ką daryti, bijo gi. Liepė tarnams iškūrenti gerai pečių. „Meskit į pečių, tegu sudega!“ Tarnai įmetė į pečių, gaidelis kad ims Šaukti:

— Gurkly, gurkly, leisk vandenį! Gurkly, gurkly, leisk vandenį!

Užgesino pečių, visus kambarius užliejo, neturi ponas kur dėtis. Gaidelis užlėkė ant tvoros ir vėl gieda:

— Ponas sudegino malkas, pečiaus nepakūreno! Ponas sudegino malkas, pečiaus nepakūreno!

Ponas netveria pykčiu: „Daužkif jį, tai virsim!“ Tarnai neina: kas čia per gaidys — arklius, karves išmušė, kambarius užliejo! Tai ponas pats paėmė kirvį ir eina gaidžio kirsti.

Gaidelis sulapatavo:

— Kirvi, kirvi, kirsk ponui galvą!

Kirvis nukirto poną, o gaidelis pasiėmė girmeles ir grįžo pas senelius, išbuvęs dvarą ir patį poną. O seneliai tebegyvena, ragaišius valgo ir vargo nebevargsta.

ANIUTE

Gyveno tėvelis ir motutė ir turėjo dukrelę, vardu Aniulė. Aniutė nesiprausė, nesišukavo, vaikščiojo paišina ir tėvelių neklausė. Tėvelis sugalvojo nuvesti Aniutę prie prūdo ir ten ją pamerkti, kad būtų balta. Kaip tėvelis tarė, taip ir padarė, Ir nuvedė Aniutę, ir pamerkė. O paskui kiekvieną dieną ateina tėvelis pasižiūrėti, ar jau švari Aniutė, ir atneša jai valgyti. Atėjęs prie prūdo šaukia:

Aniute vaikeli, iškišk pirštelį. Ar juodas, ar baltas?

Iškiša Aniutė pirštelį, bet kas iš to — pirštelis dar juodas. Tėvelis uždeda ant to pirštelio valgyti ir vėl Aniutę palieka prūde pamerktą.

Netoli už krūmų tupėta vilko. Jis išgirdo tėvelio žodžius. Atėjęs prie prūdo, šaukia:

Aniute vaikeli, iškišk pirštelį.

Ar juodas, ar baltas?

Aniutė sako:

— Čia ne mano tėvelis šaukia. Mano tėvelio laibas balselis.

Vilkas nubėgo pas kalvį paploninti liežuvio. Kalvis ištraukė jam su replėmis liežuvį, padėjo ant priekalo ir su didėliu kūju išplojo. Tą dieną vėl tėvelis buvo atėjęs Aniutės šaukti ir valgio jai atnešęs.

— Aną kartą mane kas Šaukė labai storai,— sako Aniutė.

Tėvelis sako:

— Neatsišauk, nes tavo tėvelio laibas balsas.

Tėvelis uždėjo ant pirštelio valgyti ir vėl paliko ją prūde. Atėjo vilkas ir šaukia:

Aniute vaikeli, iškišk pirštelį. Ar juodas, ar baltas?

Antutė iškišo pirštelį, vilkas už pirštelio — ir nusinešė Aniutę miškan. Kitą dieną ateina tėvelis, šaukia Aniutę, ogi niekas neatsiliepia. Dar kartą šaukia — vis neiš kiš a Aniutė pirštelio. Pareina tėvelis namo, pasako motutei, kad nebėra Aniutės, ir abu jau verkia, sakydami:

Imkime tinklėlį į baltas rankeles, Eikime gaudyti Aniutės dukrelės.

Nuėjo abu prie prūdo, užmetė tinklus, bet Aniutės neištraukė. Dar labiau ėmė verkti tėvelis ir motutė, bet pagaliau tėvelis sako:

— Tikriausiai čia bus vilko darbas. Eisiu ieškoti savo dukrelės.

Ir išėjo tėvelis laukuosna, miškuosna Aniutės ieškoti. Eina per mišką, sutinka medžiotojus, klausta:

— Ar nematėt vilko?

Bet medžiotojai atsakė nematę. Sutemo, baisu miške, o tėvelis vis eina. Galų gale pamatė mažą žiburėlį. Prieina arčiau — ogi vilkas roges daro. Klausia jį tėvelis:

— Ar nežinai, kur gyvena Aniutė, mano dukrelė?

— Žinau,— atsakė vilkas.— Čia gyvena.

Užėjo tėvelis vilko trobelėn. Čia rado Aniutę, vakarienę beverdančią. Aniutė davė vakarienės tėveliui, paguldė jį, apnakvydino. Tėvelis užkvietė Aniutę su vilku svečiuosna. Aniutė prižadėjo atvažiuoti, kai tik vilkas baigsias roges daryti, o jį pyragų prikepsianti. Grįžo tėvelis namo ir papasakojo motutei, kad Aniutė su vilku atvažiuosianti'svečiuosna. Tėvelis su motute nutarė pasikviesti kaimynus, ištaisyti vaišes ir nudobti vilką, o Aniutę pasilikti.

Kai vilkas padarė roges, o Aniutė prikepė pyragų, pasikinkė ji vilką j roges ir nuvažiavo tėviškėn. Čia jau laukė tėveliai ir suprašyti kaimynai. Aniutė nukinkė vilką, paliko jį lauke, o pati

įbėgo vidun. Antutę visi meiliai sutiko, pasisveikino, o paskui pastvėrė pagalius, kačergas, samčius ir laukia vilko. Vilkas atidaro duris, bet stovi tarpdury, bijo vidun eiti. Kaimynai Šaukia:

Vilkeli sveteli, eikš arčiau, Valgysi pyragėlį, bus tau gardžiau.

Vilkas ir įėjo. Tada visi šoko ir užmušė vilką. Tėvelis nulupo jam kailį. Ir pasiuvo Aniutei kailinius. Ji ir dabar tuos kailinius tebenešioja. Ir aš ten buvau, samtį turėjau, samtis iš rankų iškrito, vilkui ant kojos nukrito.

MERGELS UOGELE

Buvo senelis ir senelė. Neturėjo juodu vaikų, tai senelė ir sako:

— Eik, senuk, į girią, iškirsi, alksnio ir atsineši.

Senelis atsinešė alksnio šaką, aptašė, įdėjo, lopšln, o senelė supa ir gieda:

— Lylia, lylia, Trfvairiėlil

Supo supo ir išsupo vaikelį. Vaikelis guvus, bematant paūgėjo. Turėjo seneliai gyvulių bandą, tai ir sako tam Trivainėliui:

— Gink, tu būsi mums piemenėlis.

Ir nuginė Trivainėlis tuos gyvulius į pagirį. Gano gano, nuobodu jam vienam, nebežino, nė ką prasimanyti. Rado samanose uogelę spanguolinę. Permetė per vieną petį, per kitą, ir pasidarė mergelė. Sukirto pirkele, įvedė pirkelėn mergelę, krosnį sukrovė, iškūreno ir sako:

— Gyvenk sau sveika. Ryt atginsiu čia gyvulius, tai atnešiu tau pieno bliūdą, duonos plutą.

Kitą dieną atvarė Trivainėlis gyvulius ir šaukia:

Atidaryk, mergele, atidaryk, Aš tau nešu pieno bliūdą, Pieno bliūdą, duonos plutą.

Atidarė mergelė, pavalgė pieno, duonos, ir gerai. Išgirdo vilkas, kaip Trivainėlis šaukia mergele, ir pats bando šaukti, už pirkelės užlindęs:

Atidaryk, mergele, atidaryk, Aš tau nešu pieno bliūdą, Pieno bliūdą, duonos plutą.

Mergelė pajuto, kad balsas ne Trivainėlio, ir prie durų neina. Nubėgo vilkas pas kalvį ir prašo:

Kavolėli, kavolėti, Pakalėk man liežuvėlį..

— Paklok ant kulbės, tai pakalėsiu,— sako kalvis. Paklojo vilkas liežuvį ant kulbės, kalvis kad tvojo gerai,

tai vilkas net inkšdamas nubėgo prie pirkelės ir laibu balsu Šaukia:

Atidaryk, mergele, atidaryk, AŠ tau nešu pieno bliūdą,
Pieno bliūdą, duonos plutą.

Atidarė mergelė durelės, o vilkas ją kapt ir prarijo.

Atginė Trivainėlis gyvulius, Šaukia mergele, nebeprisišau-kia. Nebėra kam nešti pieno bliūdą, duonos plutą. Verkė verkė Trivainėlis ir numirė po lazdynų krūmu.

Parbėga.namo Trivainėlio kalaitė ir kiauksi:

Kiau viauviau, jūs Trivainėlio...

Kiau viau vlau, nebėra gyvo...

Įmetė senelė kalaitę kamaron ir pyksta: — Nebėra žinios, ką čia ta kalė skalija. Parbėga kiaušė, ir ta kriuksi:

Kriu kriu kriu, jūs Trivainėlio...

Kriu kriu kriu, nebėra gyvo...

— Us tvartan, ko čia šiandien anksti atlėkei iš miško? — sako senelė.

Bėga ožka per kiemą, ir ta mekena:

Me kė ke, jūs Trivainėlio... Me ke ke, nebėra gyvo...

Uždarė ir tą tvariau.

— Ar tu žinai, dieduli, ką tie gyvuliai šaukia? Bėga, kriū-gia, apsiklausyt nebegali.

O Trivainėlio taip ir nėra. Sutemo, vis jo nėra. Naktį kur eis seneliai ieškoti? Atsigulė, pramigo, o rytą eina į girią. Nuėjo paglrin ir mato — guli Trivainėlis po lazdynų krūmu. Senelis prišoko, pakėlė ir klausia:

— Ko tu numirei, Trivainėli?

— Ogi štai,— sako Trivainėlis,— sukirtau aš pirkelę, mano buvo mergelė uogelė, o kai atginiau — ir neberadau. Neradau mergelės uogelės ir numiriau.

Atsinešė senelė lašinių į pirkelę, pakūrė krosnelę ir pradėjo blynus kepti čirškinti, kad net visa giria pakvipo. Ir sujuto vilkas kvapą. Atsliūkina jis, ant slenksčio pasistoja ir sako:

— Ak bobute, ką tu čia darai? Kvepia jau labai.

O senelis jau su replėmis stovi, užsimetęs už durelių. O senelės blynai kad kvepia.

— Bobute, duok paragaut blyno,— prašo vilkas. Senelė blink jam vieną blyną, tas kapt ir suėdė.

— Ak bobute, kad daugiau... O senelė jam ir sako:

— Tu gi liežuvį iškišk.

Vilkas iškorė liežuvį, senelis replėmis tik kapt jam už liežuvio ir kad ims šaukti:

— Atiduok mergelę uogelę, atiduok mergelę uogelę! Ką darys vilkas, ėmė ir atidavė mergelę uogelę.

Parsivedė Trivainėlis mergelę uogelę pas senelius, ir gyveno visi gražiai, vilko nebijodami.

EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ

Kitą kartą senų senovėje buvo senelis ir senutė. Turėjo juodu dvylika sūnų ir tris dukteris. Jauniausioji buvo vardu Eglė.

Vieną vasaros vakarą visos trys seserys išėjo maudytis. Pasipūškinusios ir išsiprausios išlipo ant kranto apsirėdyti. Jauniausioji tik žiūri — jos marškinių rankovėje žaltys įsiranr ges. Ką gi daryti? Tuoj vyriausioji pagriebė mieta ir buvo bešokanti jį varyti. Bet žaltys atsigrėžė į jauniausiąją ir prašneko žmogaus balsu:

— Duok ir sako,— Eglute, žodį, jog tekėsi už manęs, tai pats gražumu išlįsiul

Apsiverkė Eglė kaip ji galinti už žalčio tekėti! Paskui tarė rūsčiai:

— Atiduok marškinius ir keliauk sau sveikas, iš kur atvykęs!

O Žaltys vis savo:

— Duok,— sako,— žodį, jei tekėsi už manęs, tai pats gražumu išlįsiu.

Ką darys Eglė, ėmė. ir prižadėjo tekėti už žalčio.

Po trijų dienų žiūri,— visas žalčių pulkas beatšliaužiaš į jų kiemą. Nusigando visi, o žalčiai knibždėdami tik karstosi, rangosi, vyniojasi. Piršliai tiesiog sugarmėjo į vidų pasitarti su seniais ir nuotaka. Iš pradžių tėvai purtėsi, nenorėjo tikėti, bet ką padarys su tokia žalčių knypava, noromis nenormis turi atiduoti jauniausią ir gražiausią dukrelę. Bet vis geruoju nenusileidžia. Žalčiams liepia lukterėti, o patys eina pas seną kaimenę ir viską išpasakoja. Toji sako;

— Lengva prigauti žaltį: vietoj dukters duokite jam žąsį ir paleiskite pasiuntinius.

Taip ir padarė. Parėdė baltą žąsį, ir piršliai su ja iškeliavo. Netrukus išgirdo berže gegutę kukuojant:

Kukū kukū, kukū kukū, Prigavo jus: —

Vietoj marčios davė jums baltą žąsį, Kukui kukū!

Žalčiai grįžta, pikti išmeta žąsį ir reikalauja marčios. Tėvai, senosios kaimynės patarti, parėdo jiems baltą avį. Pakelėje gegutė vėl jiems kukuoja:

Kukū kukū, kukū kukū, Prigavo jus: —

Vietoj marčios davė jums baltą avi, Kukū kukū!

Grįžta žalčiai Šnypšdami ir vėl reikalauja marčios. Dabar davė jiems baltą karvę. Bet, gegutės perspėti, vėl grįžta dar labiau įtūžę, gąsdindami sausmečiu, tvanu, badu už duotojo Žodžio negerbimą. Namiškiai Eglę apverkė, apraudojo ir atidavė žalčiams. Vedasi žalčiai Eglę, o gegutė pakeleje kukuoja:

Važiukite, skubėkite, Vedys laukia martelės!

Pagaliau Eglė su visais palydovais priėjo pajūrį. Ten ji sutiko gražų jaunikaitį jos belaukiantį. Pasisakė esąs tas pats žaltys, lindėjęs jos marškinių rankovėje. Tuoju persikėlė visi į netolimą salą, o iš ten nusileido į požemį po jūra, ir buvo puikiai išpuošti žalčio rūmai. Čia jie iškėlė vestuves — tris savaites gėrė, šoko, ūžė.

Žalčio rūmuose buvo visa ko pilna, ir Eglė aprimo, palinksmėjo, pagaliau ir visai pamiršo savo tėviškę.

Praėjo devyneri metai. Eglė jau susilaukė trijų sūnų: Ažuolo, Uosio ir Beržo ir vienos dukrelės — Drebulės. Ji buvo jauniausia. Vieną kartą vyriausias sūnus besiausdamas paklausė Eglės:
— Mamyte, kur gyvena tavo tėvai? Eime jų kada nors aplankyti.

Tada ji atsiminė savo tėvus, brolius, seseris ir visą giminę. Ir parūpo jai, kaip jiems tenai sekasi: ar besveiki, ar begyvi, ar seniai jau rasit numirę. Ir taip jai maudžia eiti ir eiti pasižiūrėti savo tėviškės. Jau tiek metų nebuvo, nemačiusi savųjų, baisiai išsiilgusi jų. Žaltys nenori nė klausyti.

— Gerai,— sako,— atlankyti leisiu, bet pirma suverpk šitą Šilkų kuodelį,— ir parodė jai ratelį.

Žaltienė įkibo į ratelį, verpė dieną naktį. Verpė verpė, bet šilkų kuodelis mažyn nėjo. Mato, kad čia prigavimas: kuodelis, matyt, užkerėtas. Verpsi neverpsi,— vis tiek nesuverpsi. Eina Eglė pas vieną senę, kur netoli jų gyveno — pas žiniuonę; burtininkę. Atėjusi dejuoja:

— Močiutė Širdele, pamokyk, kaip tą šilkų kuodelį suverpti.

Senoji išpasakojo, kaip ir ką reikia padaryti.

— Įmesk,— sako,— į ugnį, kada kūrensi, kitaip niekadosi nebaigsi verpti.

Eglė parėjusi ir įmetė kuodelį į krosnį, pakūrusi duonai kepti. Šilkai tuoj nupurškė, ir Eglė pamatė kaip gerą kultuvę pamatinę besiraitant ant ugnies: tos pamatinės leista verpiant šilkai iš savęs. Taip suverpusi, Eglė vėl prašo žaltį leisti nors kelioms dienoms pas tėvus pasiviešėti. Dabar vyras ištraukė iš pasuolės geležines kurpes ir sako:

— Kai jas suavėsi, tada galėsi keliauti.

Apsiavė ji tomis kurdėmis, eina, mina, brūžina į plytas, į akmenis, kur tik pagriebusi, bet kurdės storos, kietos, visiškai nedyla. Minsi neminsiu— jų visam amžiui užteks. Eina vėl pas senę patarimo prašyti. Senutė pamokė:

— Nunešk kurpes kalviui ir paprašyk, kad jis pagruzdintų jas žaizdre.

Ji taip ir padarė. Kurdės gerai padegė, ir Eglė per tris dienas jas nuplėšė. Nuplėšusi vėl prašo vyrą, kad leistų jai tėvus aplankyti.

— Gerai,— sako žaltys,— bet eidama turi pasikepti bent kiškio pyrago lauktuvėms, ką gi duosi brolių ir giminių vaikams?

O pats liepė paslėpti visus indus, kad Eglė negalėtų pasikepti ragaišio. Eglė mąsto, galvoja, kaip čia atsinešti vandens be kibiro ir užmaišyti ragaišį be indo. Ir vėl kiūtina pas senę. Senutė sako:

— Išteplok raugu rėtį, pasisemk tuo rėčiu vandens ir užmaišyk jame ragaišį.

Žaltienė taip ir padarė: užmaišė, iškepė ir turėjo jau ragaišį. Dabar ji atsiveikino su vyru ir išėjo, vaikais vedina, į tėviškę. Žilvinas palydėjo, perkėlė per marias ir įsakė, kad viešėtų tėviškėje ne daugiau kaip devynias dienas ir vėl grįžtų.

— Kai grįši,— sako,— tai eik viena su vaikais ir, atėjusi ant jūros kranto, taip šauk mane:

Žilvine, Žilvinėli,
Jei tu gyvas,— pieno puta,
Jei negyvas,— kraujo puta...

— Ir jeigu,— sako jis,— pamatysi mariose atplaukiant pieno putą, tat žinok, jog aš dar gyvas, jei kraujo putą,— aš galą gavęs. O jūs, vaikai, šiukštu neprasitarkite, kaip mane šaukti reikia.

Taip pasakęs, atsiveikino su visais ir palinkėjo paviešėjus laimingai sugrįžti atgal.

Tėviškėje, Eglei atėjus, radosi neapsakoma linksmybė: visa giminė, visi gentys ir kaimynai susirinko jos pažiūrėti. Vienas per kitą klausinėjo, kaip ji ten gyvenusi su žalčiais. Ji tik pasakojo ir pasakojo. Visi ją vaišino; meilės kalbas kalbėjo; ji ir nepasijuto, kaip devynios dienos prašoko.

Tuo tarpu jos broliai, seserys ir tėvai galvojo, kaip čia padarius, kad jai grįžti nebereikėtų. Ir sutarė: reikią Iškvosti iš vaikų, kaip jų motina, sugrįžusi prie marių, šauksianti savo vyrą, o paskui, nuėjus į pamarę, jį pašaukti ir užmušti.

Taip nutarę, pirmiausia išsivadino jie vyriausiąjį Eglės sūnų Ažuolą į girią. Apstojo jį ir kamantinėjo, bet šis apsimetė nieko nežinąs. Pliekė jį rykštėmis, ką bedarė, bet iškvosti negalėjo. Paleisdami grasino nieko nesakyti savo motinai. Antrą dieną išsivedė Uosį, paskui Beržą. Pagaliau išsiviliojo jauniausiąją Eglės dukterį Drebulę. Toji iš pradžių taip pat sakėsi nežinanti, bet, pamačiusi iš po skverną rykštes, tuoj viską Išplepėjo.

Tada visi dvylika brolių, paėmę dalgius, nutraukė į pajūrį. Atsistojo ant kranto ir šaukia:

Žilvine, Žilvinėli,
Jei tu gyvas,— pieno puta,
Jei negyvas,— kraujo puta...

Kai tik tas atplaukė, tuoj visi vyrai supuolė ir užkapojo jį. Paskui, sugrižę namo, nieko neprasitarė Eglei, ką padarę.

Praėjo ir devynios dienos. Eglė atsisveikino su visais, nuėjo į pajūrį ir šaukia Žilviną:

Žilvine, Žilvinėli,
Jei tu gyvas,— pieno puta,
Jei negyvas,— kraujo puta...

Suviksėjo, sujudo jūra iš pat dugno, ir Eglė pamatė atplaukiant, atliūliuojant su bangomis kraujo putą. Ir išgirdo ji savo vyro balsą:

— Tavo dvylika brolių mane dalgiais užkapojo, mano šūkį jiems išdavė Drebulė, mūsų mylimiausioji dukrelė!

Susigraudino Eglė, apsiverkė ir, atsigrižusi į vaikus, tarė: Drebulėi —

Kad tu paviršium į drebulėlę, Kad tu drebėtum dieną naktele,
Kad tau išpraustų lietus burnelę, Kad iššukuotų vėjas galvelę!..

Sūnams — Stokit, sūneliai, stipriais medeliais,— Aš, jūs mamelė, liksiuos eglėlė.

Kaip ji ištare, taip ir įvyko: ir dabar ažuolas, uosis ir beržas yra visų stipriausieji mūsų medžiai, o drebulė Ir šiandien, mažiausio vėjelio pučiama, pradeda drebėti už tai, kad ji drebėjo prieš savo dėdžius ir išdavė savo tikrą tėvą ir motiną.

KARVĖ VERPĖJA

Sykį mirė mažos mergaitės motina. Netrukus tėvas parvedė pamotę su dviem dukterim. Toji buvo baisi pikčiurna ir našlaitės iš pirmų dienų pradėjo nekęsti. Jai užduodavo sunkiausius darbus, vilkdavo prastais drabužiais, klodavo šiurkščiais patalėliais.

Išaušus pavasariui, išvijo pamotė našlaitėlę gyvulių ganyti. Išvijusi dar įdavė linų kuodelį ir prisakė lig vakaro suverpti be verpstės ir išlenkti be lankčio. Jeigu nesuverpsianti ir neišlenksianti, tegu negrišianti namo.

Išginė našlaitėlė galvijus į ganyklą, atsisėdo ant kelmo Ir verkia. Taip jai beraudant, prieina žaloji karvė ir klausia žmogaus balsu:

— Mergele, ko taip liūdi, ko taip verki?

— Kaip aš neliūdėsiu ir neverksiu, mieloji Žalute,— atsakė mergelė.— Štai pamotė įdavė man linų kuodelį ir liepė ligi vakaro suverpti be verpstės ir išlenkti be lankčio. Neišmanau, nė kaip pradėti.

— Neverk, mergele! — atsakė karvė.— Mauk kuodelį man ant ragų, linai bus suverpti ir siūlai išlenkti.

Našlaitė užmovė kuodelį ant ragų, ir karvė nuėjo. Pavakare Žaloji sugrįžo su sruoga gražių siūlų ant ragų.

Kai mergaitė parginė galvijus, pamotė ir klausia:

— O linus ar suverpei?

— Suverpiaiu, — atsakė ji ir padavė sruogą siūlų. Pamotė net išsižiojo,— kaip našlaitė galėjo suverpti be verpstės ir išlenkti be lankčio? Ir ji nutarė viską sužinoti.

Kitą rytą pamotė jau atnešė du kuodelius, padavė našlaitei ir tarė:

— Ligi vakaro suverpsi be verpstės ir išlenksi be lankčio. Mergelė išginė galvijus, atsisėdo ant kelmo ir vėl verkia.

Prieina Žaloji ir sako:

— Neverk, mauk linus man ant ragų, bus suverpti ir išlenkti.

Mergaitė užmovė linus ant ragų, ir karvė nuėjo. Pamotė, išleidusi našlaitę su galvijais, tarė savo jauniausiajai dukteriai:

— Eik į ganyklą ir susek, kaip mūsų piemenė verpia. Nuėjusi duktė mergelę rado be linų. Vakare našlaitė pamatė Žaląją grįžtant su verpalų ir sako seseriai:

— Eik, sesele, atkelsi vartus, ginsime namo galvijus. Kai pamotės duktė nuėjo vartų atkelti, tą valandą Žaloji

atnešė našlaitei verpalą ant ragų. Kai ji parginė, pamotė ir klausia:

— O linus ar suverpei?

— Suverpiaiu,— atsakė mergelė ir padavė dvi sruogas siūlų-

Vėl nustebo pamotė ir paklausė dukters:

— Na ar matei, kaip piemenė verpė?

— Ne, nemačiau,— atsakė duktė.— Kai nuėjau, ji linų su savim jau neturėjo.

— Tiek iš tavęs ir naudos! — pabarė dukterį motina. Trečią rytą pamotė vėl tarė našlaitei:

— Štai tau trys kuodeliai linų. Suverpsi be verpstės ir išlenksi be lankčio.

Našlaitė išleidusi, pamotė pasišaukė vyresniąją dukterį ir sako:

— Eik į ganyklą ir susek, kaip mūsų piemenė verpia.

Bet ir toji rado seserį su linų. Linai buvo jau atiduoti karvei.

Vakare našlaitė pamatė Žaląją grįžtant su verpalų ir sako seseriai: — Eik, sesele, atkelsi vartus, ginsime namo galvijus. Bet sesuo nėjo vartų atkelti ir pamatė, kaip Žaloji atnešė verpalą ant ragu.

Kai našlaitė parginė, pamotė ir klausia:

— O linus ar suverpei?

— Suverpiau,— atsakė ji ir padavė tris sruogas siūlų. Netrukus parėjo duktė, motina ir klausia:

— Na ar matei, kaip piemenė verpė?

— Kaip verpė, tai nemačiau,— atsakė duktė.— Tik mačiau, kaip Žaloji ant ragu atnešė verpalą.

Užpyko pamotė ir sako:

— Rytoj tą karvę pjausime.

Nuliūdo našlaitė, nuėjo pas Žaląją, verkdamą apkabino jai kaklą ir sako:

— Geroji karvutė, Šeimininkė žada tave pjauti.

— Ką darysi,— atsakė karvė.— Bet aš ir mirdama tau padėsiu. Gerai išsiklausyk. Kai mane pjaus, išžiūrėk, kur nutiks pirmas kraujo lašas. Tu tą lašą pirštu išpausk į žemę. Paskui, kai visas kraujas nubėgs, suvilgyk į jį prijuostę ir pakask ją darželyje prieš pirmąjį langą. Tik žiūrėk, kad niekas nematytu.

Kitą dieną karvutę papjovė. Našlaitė pirmąjį kraujo lašą išpaudė į žemę, o krauju suvilgytą prijuostę pakasė darželyje.

Praėjo keleri metai. Našlaitėlė užaugo daili, graži mergelė. Bet ir dabar ji buvo pamotės stumdoma, seserų apjuokiama.

Vieną pavasarį kieme, kur našlaitė buvo išpaudusi karvės kraujo lašą, atsivėrė tyras vyno šaltinėlis, o darželyje, kur ji pakasė krauju suvilgytą prijuostę, išdygo labai graži obelė, visa sužydėjo ir vasarą nukaro aukso obuoliais.

Kartą pro šalį jojo tos šalies karalaitis. Jis pamatė nepaprastą obelę ir užsuko paprašyti to medžio vaisių. Kieme pamatė vyno šaltinėlių ir panorą paragauti. Šeimininkė pašaukė savo vyresniąją dukterį ir sako:

— Eik, dukrele, į darželį, obuolių paskink, vyno pasemk ir pavaišink aukštą svečią.

Bet vyresnioji negalėjo nei obuolių paskinti, nei vyno pasemti: kai tik tiesė rankas obuolių — obelė šakas aukštyn kėlė, kai tik lenkė vyno — vynas gilyn slūgo. Tada motina liepė antrajai dukteriai — ir toji nei obuolių paskynė, nei vyno pasėmė. Supykusi ėjo pati — ir ji nieko nepadare. Tada pamotė tarė našlaitėi:

— Eik tu, gal busi laimingesnė. Našlaitė priėjusi uždainavo:

Aukso obelėle, žemyn, žemyn! Vyno šaltinėli, aukštyn, aukštyn!

Ir tuojau obelės šakos nulinko žemyn, vinas šaltinėlyje pakilo aukštyn. Mergelė paskynė obuolių, pasėmė vyno ir pavaišino svečių.

Tada ji vėl uždainavo:

Aukso obelėle, aukštyn, aukštyn! Vyno šaltinėli, gilyn, gilyn!

Ir obelės šakos iškilo taip aukštai — niekas nebegalėjo obuolių pasiekti, o šaltinėlis nuslūgo labai giliai — niekas nebegalėjo vyno pasemti.

Karalaičiui labai patiko mergelė, ir jis padovanojo jai šilko suknelę ir aukso kurpeles. Tie drabužiai taip našlaitėlei tiko, kad karalaitis negalėjo atitraukti nuo jos akių.

Tada karalaitis tarė:

— Gražioji mergele, ar sutinki būti mano pati?

Mergelė tik nulenkė žemai galvelę, o karalaitis ją pasisodino ant žirgo. Vos tik žirgas žingsnį žengė, tuojau sušlamėjo obelė iš darželio, sukunkuliavo šaltinėlis iš kiemo, ir abudu nusekė paskui jaunuosius.

DEVYNI BROLIAI IR JŲ SESUO ELENYTĖ

Buvo devyni broliai ir sesuo Elenytė. Tėvai mirdami paliko sūnums po kumelį, o dukteriai kumelę, šitų devynių kumelių motiną. Viena gražų pavasarį priešai užpuolė kraštą, ir broliai išjojo karan. Elenytė atliko namie viena.

Ilgai ji laukė brolių. Praėjo devyneri metai, o jų kaip nėra, taip nėra. Tada ji pasikinkė savo kumelytę ir išvažiavo brolių ieškoti. Važiuoja važiuoja ir nežino, ar toli dar jos broliai. Ir ėmė Elenytė dainuoti:

Sužvenk, kumelėle, Sužvenk, juodbėrėle: Kur tavo devyni sūneliai. Ten mano devyni broleliai!

Sužvingo kumelė, ir Elenytė iš užu šimto mylių išgirdo devynių kumelių žvangimą. Elenytė ir nuvažiavo ton pusėn, iš kur girdėjo žvangimą. Važiuoja ji pro didelį mišką, žiūri ir atbėga kiškelis ir sako:

— Elenyte, pavėžėk mane, atsiveja šaulys su skalikais!

Elenytė paėmė kiškelį ir įsidėjo ratuosna. Skalikai bėgo, ir prabėgo pro šalį.

Važiuoja ji toliau ir privažiuoja laumę. Laumė šliaužia geldoje kiaulę pasikinkiusi, žarnomis įsivadėlėjusi, bjauriais skarmalais apsitaisiusi. Važiuoja jiedvi. ir privažiuoja dvi upes. Laumė ir sako:

— Elen, Elen, eiva pasimaudyti! Šita upė pienu teka, ana upė krauju verda.

O kiškėlis sako:

— Elenyte, Elenyte, laumės neklausyki! Šita upė krauju verda, ana upė pienu teka.

Laumė perpykusi griebė ir išsuko kiškėliui kojytę. Elenytė nepaklausė laumės ir nėjo maudytis.

Važiuoja toliau ir vėl privažiuoja dvi upes. Vėl laumė šaukia:

— Elen, Elen, eikš maudytis! Šita upė pienu teka, ana upė krauju verda!

Kiškėlis vėl sako:

— Elenyte, Elenyte, neiki! Šita upė krauju verda, ana upė pienu teka.

Laumė perpykusi išsuko kiškėliui kitą kojytę. Elenytė paklausė kiškėlio ir nėjo maudytis. Netrukus ir vėl privažiavo dvi upes. Kiškėlis vėl neleido Elenytės maudytis. Laumė išsuko jam užpakalines kojytes. Pagaliau nusuko jam laumė galvytę, ir kiškėlis mirė. Elenytė ir laumė vėl privažiavo dvi upes. Laumė Elenytę vadina kraujo upėje maudytis. Dabar jau nebuvo, kas perspėja Elenytę, ir ji nuėjo su laume maudytis. Laumė greičiau išsoko iš upės, užsivilko Elenytės drabužius ir įsėdo jos ra t uos na. Elenytei nebuvo kas darą: ji turėjo vilktis laumės skarmalus. Įsisėdo Elenytė geldon ir važiuoja. Laumė drūtu balsu sugiedojo:

Sužvenk, kumelėle, Sužvenk, juodbėrėle: Kur tavo devyni
sūneliai, Ten mano devyni broleliai!

Kumelė nepaklausė laumės ir nesužvingo. Tada laumė liepė Elenytei pagiedoti. Elenytė sugiedojo, ir sužvingo kumelėlė. Sužvingo devyni kumeliai visiškai nebetoli. Laumė ir nuvažiavo ton pusėn, liepusi Elenytei sekti paskui. Netrukus abidvi įvažiavo brolių kieman. Broliai laumės nepažino, iš drabužių manė, kad jų sesuo, tik laba! stebėjosi: Elenytė buvo labai graži, o šitoji tokia baisi, drūta:

— O čia mano piemenė! — pasakė laumė ir parodė broliams Elenytę. Broliai Elenytės nepažino, bet jos veidelis priminė jiems seserį, ir jie norėjo įsivesti ją rūman. Laumė neleido jį liepė jai naktį arklius ganyti. Broliai įsivedė laumę į vidų, pasodino už stalo, midum, vynu girdė, o Elenytė nuėjo arklių ganyti. Elenytė, ganydama arklius, verkia ir verkdama gailiai dainuoja:

Laumė ragana midų, vyną geria. Brolių seselė žirgelius gano!

Paskui, žiūrėdama į mėnesio pilnatį, vėl sudainavo:

Oi mėnuli, mėnulė, pasakyki manei, Ką danguj beveikia mano tėveliai?

Ir mėnulis jai atsakė:

Tavo tėvelis midų, vyną geria, Tavo motutė šilko gijas daro.

Laumė ragana išėjo ant priebučio ir, išgirdusi tas dainas, suriko drūtu balsu:

Tavo tėvas mėšlą mėžia, Tavo močia skiedras renka.

Broliai išgirdo, Elenytę dainuojant. Jiems labai patiko tos dainos. Ir kitą naktį vyresnysis brolis nuėjo drauge arklių ganyti, jos dainuojant paklausyti. Bet jis greit užmigo ir nieko negirdėjo. Trečią naktį nuėjo kitas brolis. Tasai taip pat užmigo ir dainuojant negirdėjo. Taipėjo visi broliai iš eilės, bet nė vienas negirdėjo. Pagaliau išėjo jauniausias brolis. Nuėjęs atsigulė ir apsimetė miegą. Tada Elenytė pradėjo kaip kasnakt verkti ir uždainavo:

Laumė ragana midų, vyną geria, Brolių seselė žirgelius gano!

Elenytei baigus dainuoti, brolis sako:

— Paieškok man galvą!

Elenytė ieškojo jam galvą, o ašaros iš akių ant jo galvos tik byra, tik byra. Tuo metu kažin kas sužibo ant jos rankos, ir brolis pažino Elenytės žiedelį, kurį motutė buvo palikusi. Brolis nustebejęs paklausė, iš kur tas žiedelis? Elenytė jam viską papasakojo. Ir nutarė broliai laumei raganai atkeršyti: kitą dieną jie ištepė kumelę degutu ir pastatė prie durų. Paskui nuėjo pas laumę ir sako:

— Eime, sesele, po sodą pasivaikščioti!

Laumė išėjo ir, pamačiusi prie durų degutuotą arklį, suriko:

— Ko gi čia toji kumelė stovi? Broliai sako:

— Sušerk jai, sesele, ranka,— pati nueis.

Laumė sušėrė kumelei, ir jos ranka prilipo. Broliai sako: — Šerk kita ranka,— toji atšoks!

Laumė sušėrė, ir kita ranka prilipo.

Tada ji spyrė koja,— ir koja prilipo, spyrė kita,— ir kita prilipo. Broliai sako:

— Šerk, sesele, pilvu, tai atšoks ir rankos, ir kojos! Laumė sušėrė, ir visa prilipo. Tada broliai sako kumelei:

— Neški, kumelėle, laumę raganą, kur saulelė nešildo, kur vėjelis neužpučia, kur joks žvėrelis neužgina, kur joks paukštelis neatskrenda!

Paskui dar liepė vynu upėje nusimazgoti, šilko pievoje išsivartyti ir pargrižti namo. Kumelė taip ir padarė. O broliai ir sesuo gyveno ilgai ir laimingai. Ir dabar tebegyvena, jei dar nemirė.

DEVYNGALVIS

Buvo devyni broliai ir dešimta sesuo. Visi broliai išjojo į karą, o sesuo liko pas pamotę ragana. Toji ragana žinojo girioje slibiną su devyniomis galvomis. Dėl toji varu išvarė tą seserį lyg brolių kare ieškoti: o iš tikrųjų siuntė seserį, kad devyngalvis slibinas ją pagautų ir prarytų. Išsiuntusi brolių seserį į tą girią, ragana pati ėjo paskui, norėdama sužinoti, kas jai atsitiks.

Užpuolus devyngalviui, mergina ėlipo į girinę obelį. Devyngalvis ėmė obelį graužti. Graužia viena galva, graužia antra; toji pailsta — ima graužti trečia ir taip toliau graužia visomis devyniomis galvomis.

Ateina meška:

- Padėk dievas, devyngalvi, ką tu čia veiki?
- Kepsnys obelyje sėdi, tai obelį graužiu, kad pagraužčiau, kad paėsčiau.
- Pasilsėk, aš už tave pagraužėsiu.

Devyngalvis atsigulė ant žemės, ilsisi. O meška aplinkui obelį bėga ir bėgdama gieda:

Užrietu, rietu, obelėle, Dvejų trejų tiek!

O gegutė kukuoja:

Kukū, devyni broliai, Kukū, jokite greičiau, Kukū, jūsų
seselė, Kukū, žalioje girelėj. Kukū, obelėlėj. Kukū,
devyngalvis graužia, Kukū, jau tuoj pergrauš, Kukū, jau
tik ik siūlelio, Kukū, jau tik ik šilkelio!

O toji ragana baido:

- A šivi, šivi, ką tu čia giedi?!

Taip meška bėga aplinkui obelį, gegutė kukuoja, o ragana baido gegutę.

Devyngalvis guli, ant žemės visas devynias galvas pasidėjęs, ir girdi, kad žemė dreba.

Sako:

Kas čia trinka, kas čia bilda
Po karaliaus žemę?

O gegutėlė, ant žemės tupėdama, šitaip užgieda:

Tegul trinka, tegul bilda, Mažu atjoja sesės broliai!

Tuomet pakėlė devyngalvis nuo žemės vieną savo galvą — žiūri, kad toji obelis, kurią jisai graužia, užaugus tris sykius tokio storumo, kaip pirmiau buvo. Nuvijo mešką, vėl graužia.

Atbėga lapė:

- Padėk dievas, devyngalvi, ką tu čia dirbi? Tas vėl atsako:
— Kepsnys obelyj sėdi, graužiu, kad pagraužčiau, kad paėsčiau.
Lapė sako:
— Prigulk gi tu, devyngalvi, aš už tave pagraužėsiu! Bet tas atsako:
— Gal ir tu nori man taip padaryti, kaip padarė meška?
— Ne, aš to nepadarysiu!

Devyngalvis vėl atsigulė, o lapė bėgdama gieda:

Užrietu, rietu, obelėle, Dvejų trejų tieki.

Ir vėl gegutė pradeda kukuoti:

kuku, devyni broliai,

Kukū, jokite greičiau,

Kukū, jūsų seselė,

Kukū, žalioje girelėj,

Kukū, devyngalvis graužia, Kukū, jau tuoj pergrauš, Kukū, jau tik ik siūlelio, .Kuku, jau tik ik šilkelio!

Ta ragana vėl baido gegutę: — A šivi, šivi, ką tu čia giedi?!

Kas čia trinka, kas čia bilda Po karaliaus žemę?

Ir vėl devyngalvis sako:

O broliai jau visai netoli. Gegutė dar užkukavo:

Tegul trinka, tegul bilda, Mažu atjoja sesės broliai!

Tuomet prie obelies pasirodė visi devyni broliai karžygiai su kardais, su šarvais,— nukirto tam devyngalviui visas devynias galvas ir savo seserį iškėlė iš obelies. O ragana, pririšę prie medžio, sudegino.

JURGIUKAS IR ELENYTE

Buvo tėvas ir močia. Turėjo juodu dvejetą vaikų: berniukas buvo vardu Jurgiukas, o mergytė — Elenytė. Taip močia ėmė ir numirė, o tėvas vedė laumę ragana. laumė įsinorėjo Jurgiuko mėsytės ir geidė būtinai Jurgiuką papjauti. Ji — pjauti, tėvas — nepjauti. Pagaliau tėvas papjovė kiaulę, išvirė ir nunešė laumei. Laumė pradėjo valgyti. Tuo metu atskrido juodvarnis ir gieda:

Krun, krun!

Ne Jurgiuko mėsa, Krun, krun!

Kiaulės šeriuotos.

Laumė išmetė mėsa pro langą ir vėl rėkia papjauti Jurgiuką. Tėvas papjovė avele, paskui — karvę ir visus gyvulėlius. Paskui nebeliko kas pjauti, tai nušovė tėvas kiškį, o galiausiai ir Jurgiuką. Išvirė ir padavė laumei valgyti.

— Se, ėsk!

Laumė valgo, o juodvarnis atskrido ir gieda:

Krun, krun!

Tai Jurgiuko mėsa, Krun, krun!

Tai gardi mėselė!

Taip laumė suvalgė Jurgiuko mėsa, o kaulus pro langą išmetė. Elenytė kaulus surinko, šilku skarelėn sudėjo, po marr gu sakalėliu padėjo, kuris perėjo savo kiaušinius. Per tris dief nas sakalėlis išperėjo iš tų kaulėlių karvelėlį. Nuskrido karvelėlis miškan ir gieda:

Ožavo vėjelis, užavo,

Kai mane tėvelis pašovė.

Laumė ragana suėdė,

O kaulėlius pro langą išmetė.

Atėjo seselė baltoji,

Baltojon skarelėn surinko

Ir po sakalėliu padėjo.

Aš mažas paukštelis — sakalėlis,

O mano vardas — karvelėlis.

Važiavo pirkliai, išgirdo jį taip giedant, sako:

— Eikš, mes tave apdovanosime!

Ir visi, kiek jų buvo, davė jam po maišelį pinigų. Kitą dieną jis vėl po mišką gieda:

Ožavo vėjelis, užavo, Kai mane tėvelis pašovė...

Tada važiavo pirkliai ir davė jam po rietimą šilko, drobės, gelumbės ir, visokių visokių daiktų. Kai jo niekas nematė, jisai pinigus ir tuos daiktus užkėlė ant tėvo pirkios viršaus. Trečią dieną jis vėl miške gieda. Tada važiavo girnakaliai. Jie išgirdo jį taip giedant ir davė jam kiekvienas po girnapusę. Jisai ir tas girnas užkėlė ant pirkios, užskrido pats ir gieda:

Ūžavo vėjelis, užavo...

Paskui sako:

— Išeik, tėveli, aš tave apdovanosiu.

Tėvas išėjo. Jurgiukas numetė jam maišelį pinigų Ir vėl gieda:

Ožavo vėjelis, užavo...

Ir vėlei sako:

— Išeik, sesiule, aš tave apdovanosiu.

Išėjo Elenytė. Taip jįsai davė jai po pusę rietimo šilko, drobės, gelumbės,— visa pusiau padalijo. Galiausiai, atgiedojęs savo giesmelę, vėl sako:

— Išeik, laume ragana, aš tave apdovanosiu.

Taip toji greit kailiniais apsivilko, išėjo ir žiuri į viršų. Jurgiukas kad mes jai girnapsų stačiai galvon,— dar gyva! Metė jįsai kitą ir visiškai užmušė. Tada paukštėlis vėl atvirto Jurgiuku. Koks buvo džiaugsmas! Ir visi gražiai gyveno.

Buvo senelis ir senelė. Jie turėjo sūnų, vardu čiužiukėlis. Tėvai numirė, liko Ciužtukėlis vienas. Jam liko visos gėrybės arkliai širmi, veršiai žalmargiai, šunes kurtai.

Ciužiukėlis mėgdavo nuo kalno rogutėmis važinėti. Kartą jįsai pasišėrė arklius, veršius, Šunis palakino ir pats, rogučiutes pasidaręs, nusitempė jas ant kalno. Važinėjasi ir dainuoja:

čežu vežu, važinėjuos.

Laumės išgirdo, kad Ciužiukėlis važinėjasi. Anksti rytą jos jau laimina didžiausias roges. Užgabeno roges ant kalno, važinėjasi ir dainuoja:

čežu vežu, važinėjam.

O Čiužiukėlis, namie gyvulius šerdamas, laumėms atsako:

Arklius šeriu, arklius girdau.

Veršius šeriu, veršius girdau.

Kurkęs lesinu, šunis lakinu.

Čiužiukėlis su laumėm susikalbėjo, pasiėmė rogutes ir nuėjo važinėti. Laumės jau važinėjasi ir dainuoja:

Mūsų kalnai, tavo kloniai.

Čiužiukėlis joms atsako:

Mano kalnai, jūsų kloniai.

Laumės sako:

— Tegul jau bus tavo kalnai, — ir tąsosi roges didžiausias, viena kitą vežioja, tampo.

Čiužiukėlis irgi važinėjasi — čiūžt klonin!

Laumės turėjo pasisiūdinusios odinį maišą didžiausią. Kai tik Čiužiukėlis čiūžt nuo kalno — žiūžt su rogelėm maišant Laumės užrišo Čiužiukėlį maiše, uždėjo ant rogučių ir vežėsi namo. Parsivežė, paguldė svirne. Paskui pakūrė krosnį — jau keps Čiužiukėlį. Bet Čiužiukėlis turėjo kišenėj peilį, prapjovė maišą ir išlindo. Išlindęs apsidairė, — o svirne laumių ko gulėta. Jis, laumiuką maišan ir užrišo. O pats užsiritė į svirno palėpę, ant pačio viršaus, ir sėdi.

Laumės vandens prikaitė, atlėkė, maišą nusitvėrė ir nusinešė. Laumiukas rėkia, o jos mano, jog Čiužiukėlis rėkia. Čiužiukėlis tik žiūri: laumiuką krosnin — ir išspirgino. Paskui laumės atsilaužė jo pirštelį, ryja ir dainuoja:

Tai gardumas, tai saldumas Čiužiukėlio piršto.

O Čiužiukėlis, ant svirno sėdėdamas, atsako:

Nei gardumas, nei saldumas laumiukėlio piršto.

Tada laumės pastebėjo, kad Čiužiukėlis gyvas. Čiužiukėlis opt nuo svirno ir bėgt. Laumės jį vytis. Čiužiukėlis, pribėgęs ažuolą, strykt ažuolan ir sėdi. Laumės pribėgo ir neturi ką jam daryti. Sugrižo, atsinešė kirvius ir kerta, bet kirviai neaštrūs, neima.

Tuo metu pro šalį bėgo lapė ir klausia laumės:

— Kūmutės, kūmutės, ką jūs darot?

— Ažuolą kertam.

— Duokit, aš jums kirvelius paaštrinsiu. Uždėkite man ant uodegos.

Laumės sudėjo kirvius lapei ant uodegos. Ši nubėgo pakalnėn — atmušė atmušė kirvius į akmenį ir atnešė atraitotais ašmenimis.

— Va, išgandau.

Laumės vėl pradėjo kirsti ažuolą — kirviai dar labiau neima. Tada jos ir kirviais pliekia, ir dantimis graužia. Čiužtukėlls mato, kad ažuolą jau nugrauš. Jis išsigando ir pradėjo šauktis savo gyvulius:

Koš, koš, koš, koš, širmi žirgai, Tpru, tpru, tpru, tpru, žalamargiai, Sa, sa, sa, sa, balti kurtai.

Išgirdo gyvuliai: arkliai duris išlaužė, veršiai atitrūko nuo raiščių, šunes nuo grandinių — tik lekia, tik lekia. Arklių pasagos, kai lekia per ledą, tik Činkšt činkšt čink! Laumės Išgirdo:

— Berniuk, berniuk, kas ten Činksi? Čiužlukėlis, sėdėdamas ažuole, atsako:

— Kunigaikštis joja, pasagėlės Činksi.

Gyvuliai atlėkė ir rado laumes ažuolą kertant, o Čiužiukėlį ažuole sėdint. Tada arkliai kad šoko laumes spardyti, tąsyti, trypti, veršiai ragais badyti, šunes kandžioti — laumes sutrypė, ištasė, išdrabstė smulkiau už miltus. Tai dabar, kai prieš saulę ant sniego žiba, tai žiba laumės taukai.

NAŠLAITĖLIS IR RAGANOS

Kartą išėjo našlaitėlis į pasaulį pamandrovoti. Ėjo ėjo ir nuėjo į didelį dvarą. Tame dvare rado gyvenančius du senukus. Paprašė pas juos nakvynės. Senukai sutiko, bet sako:

— Negerai tau, vaikeli, bus pas mus, nes čia yra daug raganų, kurios mums akis išlupo; gali ir tau taip atsitikti.

Bet berniukas nebijojo ir pasiliko pas senukus. Seneliai liepė jam ožkas ganyti. Pasidirbo berniukas dūdele, pasilaužė šmaikščią vyteleį ir nusivarė ožkas į sodą. Gano gano ir pamatė, kad atleikia ragana šaukdama:

— Ko tu po mūsų sodą ožkas ganai? Mes tavo tėvui, tavo močiai akis išlupom ir tau išlupsim!

Berniukas nenusigando ir sako:

— Ką gi padarysi; jei išlupsit, tai bus išlupta, bet duokit prieš tai man dūdele pagroti.

Ragana sutiko. Berniukas pradėjo groti, o ragana šokti. Šoko šoko, kol pavargo, o pavargusi pradėjo pilvu šliaužti. Tada berniukas pribėgo prie raganos, sudavė rykštele ir užmušė ją. Parginė jis ožkas namo ir papasakojo seneliams, kas atsitiko. Seneliai labai nudžiugo tokiu berniuko drąsumu.

Kitą dieną berniukas vėl išginė ožkas į sodą. Ir vėl atlėkė rėkdama ragana:

— Ko tu po mūsų sodą ožkas ganai? Mes tavo tėvui, tavo močiai akis išlupom ir tau išlupsimi

O berniukas sako:

— Ką gi padarysi; jei išlupsit, tai bus išlupta, bet duokit pirma man pagroti.

Ir ši ragana sutiko. Vos berniukas pridėjo dūdeleį prie lūpų, ragana pradėjo šokti. Šoko šoko, kol pavargo, o pavargusi pradėjo pilvu šliaužti. Tada berniukas pribėgo prie raganos ir vyteleį ją užmušė.

Kitą dieną berniukas taip pat ganė ožkas sode. Ir atlėkė paskutinė ragana rėkdama:

— Ko tu po mūsų sodą ožkas ganai? Mes tavo tėvui, tavo močiai akis išlupom ir tau išlupsimi

Berniukas ir vėl sako:

— Ką gi padarysi; jei išlupsit, tai bus išlupta, bet duokit pirma man pagroti.

Ir ši ragana sutiko. Kai tik berniukas pradėjo groti, ragana — šokti. Šoko šoko, kol pavargo, o pavargusi pradėjo pilvu šliaužti. Pribėgo tada berniukas prie raganos ir sako:

— Atiduok mano tėvo ir močios akis, tai paleisiu. Ragana sako:

— Nueik į pirtį ir mėlynoį dėžutėį rasi tėvo akis, o raudonoį — močios akis. Ten dar bus ir buteliukas kraujo, kurio įlašink, prieš dedant akis.

Kai ragana viską pasakė, berniukas ją užmušė. Parsivarė ožkas namo ir klausia tėvus:

— Ar norit, tėveliai, turėti akis? Tėvai sako:

— Kaipgi, sūneli, nenorėsi šviesybės.

Tada iškūreno berniukas pirtį, nuprausė senius, įlašino kraujo ir įdėjo akis. Seneliai labai džiaugėsi šviesybe ir dėkojo berniukui.

Vieną kartą atskrido pas senius varnas ir krunkia:

— Krun, krun, prašau į vestuves.

Prisikepė seneliai pyragų ir, ant ožių užsėdę, išjojo į vestuves, o namie paliko vieną berniuką. Visus raktus jam atidavė, tik vieną sau pasilikti norėjo. Berniukas pradėjo prašyti.

— Tėvel, tiek aš tau gero padariau: nuo raganų sodą atpirkau, akis įdėjau, o tau gaila raktą palikti.

Susigėdo senis ir atidavė raktą berniukui. Kai tik berniukas vienas namie paliko, tuoj tuo raktu atsirakino draudžiamą kambarį ir pamatė labai gražų arklį. Išsivedė jis arklį, pasibalnojo ir išjojo po pasaulį pamandravoti.

Sugrįžo seniai Iš vestuvių ir žiūri: nėra namuose nei arklio, nei berniuko. Ir pradėjo berniuką vytis. Vijosi vijosi ir pavijo; prašo, kad gražintų arklį. O berniukas sako:

— Tėvel, tiek aš tau gero padariau: nuo raganų sodą atpirkau, akis įdėjau, o tau gaila Šito arklio.

Susigėdo senis ir sugrįžo namo. Namie senė senelį apibarė, kam atidavė arklį, ir vėl liepė vytis. Vijosi senis, vijosi berniuką ir pasivijo. Ir vėl berniukas senį atsiprašė, kad neatimtų iš jo arklio. Nieko nepesęs, senis grįžo namo, o čia jį ir vėl bara pati, varo, kad jotų atgal arklio atimti. Senis išjojo. Vijosi vijosi — nepavijo.

O berniukas išjojo ir išjojo, daugiau nebegrįžo.

TRYS BROLIAI

Gyveno trys broliai: du išmintingu, trečias kvailas. Tėvas mirdamas paliko vienam sūnui šunį, kitam katę, o mažajam, kvailiui,— kūlę. Vyresnieji broliai pardavė šunį ir katę ir daug gavo pinigų. Mažasai kūlės nepardavė ir vis sakė: „Man pravertės“. Ir po kiek laiko visi trys broliai išėjo iš namų.

Eina aina ir pamatė trobelę. Aplink trobelę buvo daržas ropių. Kvailasai išoko daržan, rauna ropes ir meta krūvon, rauna ir meta. Broliai išsigandę rėkia ant jo:

— Eikš greičiau, dar tu čia bėdą užtrauksi ant mūsų! Tas atsakė:

— Aš tas raunu, kur raudonos! — ir vėl rauna, ir meta. Tuo, tarpu iš trobelės išsoko laumė ragana, sugavo visus

tris brolius ir uždarė pakrosnin. Ji buvo tik vyresnioji duktė senės laumės raganos. Kitiedvi dukterį su močia buvo išskridusios vakaruotų.

Palūkėjus truputį, pakilo audra, vėjas... Parskrido, parūžė senė laumė ragana.

— Žiūrėkit, mama! — suriko duktė,— sugavau tris meitėlius, bus mėsos!..

— O kurgi tie meitėliai? — paklausė ragana.

— Uždariau pakrosnin!

Laumė ragana liepė dukteriai iškepti vieną „meitėlį“ ir vėl išskrido.

Vyresnioji laumyčia atidarė pakrosnį ir meiliu, laibu balseliu paklausė:

— Ar esate bent vienas, broliukai? Kvailys atsakė:

— Esam!

Broliai išsigandę liepia kvailiui tylėti, o tas neklauso ir dar kartą suriko:

— Esam, esam! Laumė sako:

— Išlįskit bent vienas, broliukai!

— Lįsk tu, kvaily! — sako broliai ir išstūmė kvailutį. Laumyčia nuprausė kvailį, įsodino gražian vežimėlin ant prieždos ir sako:

— Atsigulk, broliuk, aš tave pavažinėsiu.

Kvailys, nors kvailas, tačiau suprato, kad laumyčia nori jį pastumti su vežimėliu po krosnim ir iškepti. Jisai gulas tai skersai vežimėlio, tai kreivai ir vis sako:

— Kad aš, panyte, nemoku! Kad aš panyte nemoku. Tada pati atsigulė vežimėlin ir sako:

— Žiūrėk šitaip, šitaip!

Tuo tarpu kvailys ėmė ir pastūmė ją po krosnim, o pats pabėgo.

Auštant parskrido laumė ragana su abiem dukterim, atsidarė krosnį, išsitraukė laumyčią,— jos nepažino,— suėdė ir išskrido pasaulin žmonių gaudytų. Išskrisdama paliko vidutinę dukterį ir liepė jai iškepti kitą brolių. Šitai taip pat atsitiko: močia parskrido ir suėdė ją. Ėsdama ją, senė ragana tarė, kad abi dukteri išskrido kur pasaulin vakaruotų arba žmonių gaudytų.

Trečią dieną priėjo eilė jaunajai dukteriai šeiminkauti. Laumė liepė jai iškepti trečiąjį brolių ir išskrido.

— Išlįskit bent vienas, broliukai! — prakalbėjo ji laibu balseliu.

Ir vėl broliai stūmė kvailį. Kvailys gulės skersai vežimėlio ir vis sakė:

— Kad aš, panyte, kitaip nemoku!

Laumyčią norėjo parodyti kvailiui, kaip reikia atsigulti vežimėlio, ir pati atsigulė. Kvailys pastūmė vežimėlį krosnin, o pats parėjo ir palindo pakrosniu.

Parskrido laumė ragana ir suėdė savo paskutinę dukterį. Baigiant valgyti kažin kas sublizgėjo. Laumė pažino jaunės dukters žiedelį ir pradėjo raudoti:

— Tai aš visas savo dukteris suėdžiau!.. Aš jiems parodysiu! Išnaikinsiu visus juos, kad jų nė veislės nebeliktų!

Ji atidarė pakrosnį ir tarė laibu balseliu:

— Ar esat čia bent vienas, broliukai! Kvailys atsiliepė:

— Esam, esam, ką veiksime nebuve!

— Išlįskit bent vienas, broliukai!

— Agi išsitrauk, kad nori! — atsiliepė kvailys.

Laumė ir lenda, kiša galvą pakrosnin. Kvailys kad davė jai kūle per galvą ir užmušė.

Dabar broliukai išlindo iš pakrosnio ir keliauja toliau. Kvailys pasiėmė negyvą laumę ir gražią, su varpeliais priešdengtę. Broliai liepė jam palikti, bet kvailys nė klausyti nenori.

BroLIAI eina eina. Užėjo naktis. Jie įlipo miške medin pernakvoti. Naktį atvažiavo galvažudžiai puikiais arkliais, gražiomis karietomis, apsitaisę brangiais rūbais. Ir sustojo po tuo medžiu, kur sėdėjo įsilipę broLIAI, ir susikūrė sau ugnį. Virėjas prikaitė katilėlį ir verda tyrę. Kvailys suskambino priešdengtę. BroLIAI liepė jam nutilti, bet jis dar labiau ėmė skambinti ir numetė laumę. Galvažudžiai išsigandę pradėjo bėgti. Virėjas pagailėjo tyrės ir sugrįžo atgal. Prie tyrės pamatė kvailį. Sis sako:

—Ar gardi tavo tyrė?

— Dar neragavau,— atsakė virėjas.

— Tai išsižiok, duosiu paragauti!

Virėjas išsižiojo, kvailys ir nupjovė jam liežuvį. Virėjas kalbatuodamas kai pasileis bėgti! Galvažudžiai dar labiau išsigando ir pradėjo dar greičiau bėgti. Tada kvailys iššaukė kitus brolius iš medžio. Jie suėmė visus arklius, karietas, pinigus, kuriuos buvo palikę galvažudžiai, parvažiavo namo ir laimingai gyveno.

SESUO KVAILUTĖ

Gyveno trys seserys. Jaunėlė buvo menko proto ir todėl seserų būdavo skriaudžiama, apvalgoma ir kvailute vadinama.

Vyresnioji turėjo mažą sūnelį.

Kartą vyresniosios seserys nuėjo į upę skalbinių skalbti ir nusinešė vaikiuką išprausti. Atėjo kvailutė ir sako:

— Seselės, kam prausiate berniuką taip baltai? Kai pamatys gulbės, tai nuneš kaip savo vaiką.

Seserys nieko kvailutei neatsakė. Jos vaiką išprausė labai baltai, paguldė jį ant kranto ir ėmė skalbti. Tą valandą atskrido ragana, pasivertusi gulbe, ir pagrobė vaiką. Seserys, išlipusios į krantą su skalbiniais, žiūri — nebėra vaiko.

— Kur vaikas? Kur vaikas? — pradėjo šaukti jos.

— Sakiau, neprauskite taip baltai,— atsiliepė kvailutė.— Kai jūs skalbėte, atskrido ragana, pasivertusi gulbe, ir nusinešė vaiką.

— Aš eisiu vaiko ieškoti,— tarė jaunesioji sesuo, atsipjovė gabalą lašinių, atsiriekė abišalę duonos ir išėjo. Ji ėjo į tą šalį, kur augo daugybė kriaušių, obelių, vyšnių, net šakos linko nuo vaisių.

— Mergele sesele, pasikrėsk mano vaisių ir palengvink mano našta,— paprašė kriaušė.

— Neturiu laiko! — atsakė toji ir skubiai nuėjo. Beeidama priėjo obelę.

— Mergele sesele, pasikrėsk mano vaisių ir palengvink mano našta!

— Neturiu laiko! — atsakė sesuo ir skubiai nuėjo. Toliau ji priėjo krosnį, pilną pyragų.

— Mergele sesele, išimk iš manęs pyragus, kad neprikeptų.

— Neturiu laiko! — alrėžė ir skubiai nuėjo. Pagaliau ji priėjo margą karvę ganykloje.

— Mergele sesele, pamelžk mane ir palengvink man sunkumą,— paprašė karvė.

— Neturiu laiko! — atsakė ji ir skubiai nuėjo.

Beeinant pradėjo temti. Sesuo pamatė žiburį ir nuėjo į tą pusę. Netrukus priėjo trobelę. Ten palei duris stovėjo krosnis. Ant krosnies murkė didelis rainas katinas, kampe buvo krūva pagalių. Pačiame gale ant suolo gulėjo ragana ir šalia savęs turėjo pasiguldžiusi vaiką. Ragana pamatė viešnią ir sako:

— Eikš, dukrele, paieškok man galvą. Jeigu nenori rankomis, tai pasiimk pagalį iš kampo.

Sesuo pasiėmė pagalį ir ieško raganai galvą. Ragana pradėjo snausti ir užmigo. Tada sesuo pasigriebė vaiką ir išbėgo. Nubudo ragana, apžergė ližę ir lapatai lapatai paskui ieškotoją su vaiku. Ieškotoja jau buvo pribėgusi prie karvės ir išgirdo atpūškuojant raganą. Ji pribėgo prie karvės ir sušuko:

— Karvute margute, gink mane nuo raganosi

— Nepamelžei manęs, neginsiu,— atsisakė karvė. Ieškotoja pribėgo prie krosnies:

— Krosnele, krosnele, gink mane nuo raganosi

— Neišėmei pyragų, neginsiu,— atsisakė krosnis. Ieškotoja pribėgo prie obelies:

— Obelėle, obelėle, gink mane nuo raganosi

— Nepalengvinai man naštos, neginsiu,— atsakė obelė. Ieškotoja pribėgo prie kriaušės:

— Kriaušele, kriaušele, gink mane nuo raganosi!

— Nepalengvinai man naštos, neginsiu,— atsakė kriaušė. Ragana pasivijo ieškotoją ir atėmė vaiką.

Sesuo parėjo be valko ir viską papasakojo. Tada kvailutė atsiliepė:

— Kad tik man duotumėte lašinių ir duonos, tai aš parneščiau vaiką.

Pagalvojo seserys Ir sako:

— Na gali eiti.

Seserys įdavė kvailutei gabalą lašinių su abišale duonos ir išleido.

Eina kvailutė ir valgo lašinius su duona. Priėjo kriaušę.

— Mergele sesele, pas i krėsk mano vaisių ir palengvink man našta,— paprašė kriaušė.

— Tai gražumėlis kriaušelių! — nusistebėjo kvailutė.— Gerai, medeli, tuojau.

Ir kvailutė kad ėmė kriaušę purtyti, kad ėmė krėsti, nupurtė nukrėtė didesnę dalį vaisių.

Prisidėjo pilną prijuostę kriaušių ir eina, gardžiai valgydama.

Paskui ji priėjo obelę.

— Mergele sesele, pasikrėsk mano vaisių Ir palengvink man našta,— paprašė obelė.

— Tai gražumėlis obuoliukų! — nusistebėjo kvailutė.— Gerai, obelėle, tuojau.

Ir kvailutė kad ėmė obelę purtyti, kad ėmė krėsti, nupurtė nukrėtė didesnę dalį obuolių.

Prisidėjo pilną prijuostę ir eina, gardžiai valgydama.

Netrukus kvailutė priėjo krosnį.

— Mergele sesele, išimk iš manęs pyragus, kad neprikeptų,— paprašė krosnis.

— O, kokių puikių pyragų čia besamai — nusistebėjo kvailutė, pažiūrėjusi į krosnį.— Gerai, krosnele, tuojau.

Kvailutė išsiėmė iš krosnies pyragus ir prisidėjo pilną prijuostę.

Pagaliau kvailutė priėjo karvę.

— Mergele sesele, pasimelžk mane ir palengvink man sunkumą,— paprašė karvė.

— Gerai, margute, pamelšiu, šilto pienelio paragausiu,— atsakė kvailutė.

Ji prisimelžė į pyrago kriaukšlelę saldaus pienelio, atsigėrė ir eina toliau.

Beeinant pradėjo temti. Kvailutė miške rado raganos trobelę. Ragana gulėjo ant suolo ir turėjo šalia savęs pasiguldžiusi vaiką. Ji pamatė viešnią ir sako:

— Eikš, dukrele, paieškok man galvą. Jei nenori rankomis, tai pasiimk pagal j iš kampo.

Kvailutė pasiėmė pagalį ir ieško raganai galvą. Ragana ėmė snausti ir užmigo. Mergele moliu iš aslos užlipdė raganai akis, katinui padavė dar nesuvalgytus lašinius, paėmė vaiką ir išbėgo. Nubudo ragana ir šoko nuo suolo, bet negalėjo atsimerkti. Suvokus, kad akys moliu užlipdytos, ji sušuko:

— Tai ta nelaboji, kur čia buvo, užlipdė man akis! Katinėli, eikš ir atkrapštyk!

— Nėr, nėr, nėr laiko,— sunarnėjo katinas.— Lašinius ėdu,

— Paskui suėsi, katinėli. Greičiau eikš ir atkrapštyk man akis!

— Nėr, nėr, nėr laiko,— vėl sunarnėjo katinas.— Lašinius ėdu. Kai suėsiu, atkrapštysiu.

Ragana turėjo palaukti, ligi katinas suėdė lašinius. Kai katinas atkrapštė akis, ragana apžergė ližę ir lapatai lapatai paskui kvailutę. Mergelė jau buvo arti karvės ir išgirdo raganą atlekiant. Ji pribėgo prie karvės ir sušuko:

— Karvute margute, gink mane nuo raganos!

— Kad tu, manęs paklausei, ir aš tau padėsiu,— atsakė karvė, užstojo kelią, ėmė badytis ir ilgai neleido raganai joti.

Kvailutė pribėgo prie krosnies:

— Krosnele, krosnele, gink mane nuo raganos!

— Kad tu manęs paklausei, ir aš tau padėsiu,— atsakė krosnis ir ėmė plytgaliais mušti raganą, neleisdama tolyn joti.

Kvailutė pribėgo prie obelės:

— Obelėle, obelėle, gink mane nuo raganos!

— Kad tu manęs paklausei, ir aš tau padėsiu,— atsakė obelė ir ėmė šakomis mušti raganą, neleisdama tolyn joti.

Kvailutė pribėgo prie kriaušės:

— Kriaušele, kriaušele, gink mane nuo raganos!

— Kad tu manęs paklausei, ir aš tau padėsiu,— atsakė kriaušė ir pastojo raganai kelią, šalimis ją stumdydama.

Ragana jau buvo išsimušusi iš jėgų. Ji krito po kriaušę ant žemės ir nusibaigė. Kvailutė laimingai parnešė motinai sveiką vaiką.

NAŠLAITĖ ELENYTĖ IR JONIUKAS AVINIUKAS

Buvo brolis Joniukas ir sesuo Elenytė. Tėvai numirė, ir juodu išėjo iš namų laimės ieškotų. Buvo vasara, saulė kaitino. Joniukas ištroško, norėtų, gerti, bet upelio nebuvo arti. Eidamas keliu, jis pamatė smėly išmygtą arklio pėdą, pilną vandens, ir sako seseriai:

— Elenyte, taip noriu gerti! Aš išgersiu iš tos pėdos vandenį.

Bet sesuo atsakė:

— Negerk, broliuk, kumeliuku pavirsi.

Nuėjo toliau. Joniukas pamatė jaučio pėdą, pilną vandens, ir panorėjo išgerti vandenį, bet Elenytė vėl pasakė:

Negerk to vandens, jaučiuku pavirsi.

Nuėjo toliau. Joniukas trokšta, nebepaeina. Jis pamatė smėly aviniuko pėdą ir, nebeklausdamas sesers, išgėrė iš jos vandenį. Sesuo tik pamatė, kad brolio nebėra, dar apsidairė ir pamatė brolio

vietoje aviniuką. Jį ilgai verkė, apkabinusi aviniuką už kaklo, bet tas verksmas nieko negelbėjo: brolis pasiliko aviniuku.

Eina ji toliau aviniuku vedina. Apie vakarą priėjo karaliaus rūmus. Kieman bijojo eiti, ries ten buvo piktų šunų; užlipo ant kaugės šieno, užsikėlė aviniuką ir užmigo. Rytą karalius, pamatęs ką gulint ant šieno, išsiuntė tarnus, kad nuėję pasižiūrėtų, kas ten yra. Tarnai pagrižę sako karaliui, kad ant šieno gulinti tokia graži mergytė ir turinti ant kelių aviniuką. Karalius liepė atvėsti mergytę. Tarnai atvedė ją. Karalius, patyręs, kad jį yra našlaitė, ryžos ją užauginti. Ir taip ji pasiliko karaliaus rūmuose.

Po kiek laiko karalius užsimanė pjauti aviniuką. Mergytė prašo karaliaus, kad to aviniuko nepjautų, nes tas aviniukas esąs jos brolis. Karalius iš pradžios nenorėjo tikėti, bet paskui paklausė jos. Ir paliko jai aviniuką.

Praėjo keletas metų. Elenytė užaugo. Buvo liekna, graži gera mergelė. Karaliui ji labai patiko, ir jis vedė ją. Bet ten pat gyveno laumė ragana, kuri baisiai norėjo, kad ją vestų karalius. Toji ragana dabar Elenytei labai pavydėjo: žūt būt ryžos jai galą padaryti.

Vieną kartą Elena ėjo maudytus. Laumė ragana stūmė ją vandenin, o pati apsitaisė jos rūbais ir nuėjo karaliaus rūmuosna, norėdama užimti Elenos vietą. Elena, įstumta vandenin, neprigėrė, bet pavirto aukso kuoja. Laumė, nuėjusi rūmuosna, apsimitė ligoniu. Ji atsigulė lovon ir tarė karaliui: Kaip man įgriso tas avinas! Liepk jį, susimildamas, papjauti.

Karalius nusigando, sako:

Ar tu kiedi? Tu nori aviniuką pjauti! Tu juk visados sakydavai, kad čia tavo brolis Joniukas... ir jį taip tausojai, mylėjai!

Laumė ragana atsakė:

Aš tuomet kvaila buvau... aš tyčia taip sakiau... argi avinas bus mano brolis? Aš dabar sergu, ir jeigu to avino mėsos negausiu,— numirsiu.

Karalius jai sako, kad šiaip jau avieną valgytų, bet laumė vis sakos negyvensianti, jei karalius to avino nepapjausiąs.

Karaliui labai gailėjo aviniuko ir nepjovė. Tik jam labai keista išrodė, kad jo pati, kuri aviniuką taip mylėjo, nori jo mėsos pavalgyti.

Aviniukas suprato, kad laumė nori jį pjauti; nuėjo ant krašto ežero, kuriame buvo jo prigėrusi sesuo, ir taip ėmė dainuoti:

Elena sese, Elenyte, Elenyte!

Žada ponulis mane pjauti, pjauti, mane pjauti.

Jau visi tarnai peilius galanda,

Dvaro mergelės geldas mazgoja,

Laumė ragana mėselės geidžia.

Elenytė iš ežero atsakė:

Avine broli, avinėli, avinėli!

Pasakyk ponuliui, karaliūnų, karaliūnių:

Tegu sušaukia visą sodžių, Tegu numezga Šilko tinklą, Tegu
pagauna aukso kuoją.

Tarnai, išgirdę aviniuką dainuojant ir žuvelę jam iš vandens atsakant, papasakojo, ką girdėję, karaliui. Karalius rytojaus dieną atėjo ant ežero krašto ir palindo po krūmu, kad jį avinėlis nematytų. Aviniukas vėl atėjo ant ežero krašto ir vėl dainuoja:

Elena sese, Elenyte, Elenyte!

Žada ponulis mane pjauti, pjauti, mane pjauti.

Jau visi tarnai peilius galanda,

Dvaro mergelės geldas mazgoja,

Laumė ragana mėselės geidžia.

O sesuo jam iš vandens vėl atsakė. Karalius visa girdėjo: parėjęs namo, sušaukė visą sodžių ir liepė dirbti šilko tinklą. Numegzdinęs tinklą, tuoj liepė pagauti kuoją. Kuoja, ištraukta iš vandens, ir aviniukas tuoj pavirto žmonėmis. Karalius pažino savo tikrąją pačią, tuoj suprato, kad laumė ragana ją buvo prigirdžiusi, norėdama užimti jos vietą, ir liepė ją užmušti, o pats su Elena ir Jonu pasiliko gyventi rūmuose ir gyveno labai labai laimingai.

GULBĖ KARALIAUS PATI

Gyveno du seneliu. Juodu eidavo kas rytas lydimų kirsti. Išėina juodu, o į kiemą ima ir atskrenda gulbele, sparnelius padeda, pavirsta mergele, krosnį pakūrena, valgyti išverda, a p mazgoja ir vėl išskrenda. Seneliams namai nerūpi: visados visa padaryta. Ir stebėdavosi juodu, iš kur toks geradaris atsirandęs. Vieną dieną senukas liko namie, atsigulė po kubilu ir laukia, kas ateis. Tik žiūri — atskrido gulbelė, pasidėjo sparnelius, virto mergele ir išėjo vandens. Senukas ėmė ir sudegino sparnelius. Grįžta mergelė su vandeniu, žiūri — nėra jos sparnų. Pradėjo raudoti, graudžias ašarėles lieti: gaila tėvo, motinėls, gaila mylimo bernelio. Taip ir liko mergelė pas senelius.

Kartą netoli medžiojo karalius ir pamatė tąją mergele. Mergelė jam labai patiko, ir jis sako senukui:

— Aš tau duosiu milijoną pinigų, tik man ją atiduok!

Ką darys senelis, ėmė ir atidavė. Parsivežė ją karalius, parsivežęs vedė ir po kiek laiko susilaukė sūnaus.

Vieną dieną išėjo karalienė su sūneliu į sodą. Žiūri — skrenda gulbės. Pats pirmutinis skrenda jos tėvas ir gieda:

Žiūriu žiūriu — ir išvydau
Savo dukreleį besėdinčią,
Savo sūnelį besupančią. Šilkų skarelę beryšinčią, Aukso žiedeliu bemūvinčią,
Aukso knygelę beskaitančią!
Mesiu, dukrele, savo sparną,
Palik sūnelį vargų vargti.

Sugrudo jos širdelė, rieda krinta ašarėlės. Ir tėveliui giedodama atsako:

Nemesk, tėveli, savo sparno,
Neliksiu sūnelio vargų vargti.

Sutikęs karalius ją klausia:

— Kodėl tavo akys ašarotos? Ji atsako:

— Sūnelis verkė, ir aš verkiau.

Kitą dieną vėl tas pats: motina skrenda ir vėl taip pat gieda. Paskui skrido brolis, sesuo, ir tą patį visi giedojo. Karalienė jų nė vieno nepaklausė. Pagaliau Žiūri — skrenda jos bernelis ir gieda:

Žiūriu žiūriu — ir išvydau
Savo mergelę besėdinčią,
Savo sūnelį besupančią.
Šilkų skarelę beryšinčią, Aukso žiedeliu bemūvinčią, Aukso knygelę beskaitančią!
Mesiu, mergele, savo sparną,
Palik sūnelį vargų vargti.

Ji nebetvėrė ir atsakė:

Numesk, berneli, savo sparną. Liksiu sūnelį vargų vargti.
Bernelis numetė jai sparną, ji ir išskrido.

Netrukus tas jos bernelis žuvo. Ji ir vėl neturi paguodos, o karalius, jos nesulaukęs, vedė laumę raganą. Ta labai nekeitė gulbės sūnelio. O gulbė, būdavo, atskrenda pas karalių, sparnelius padeda, sūnų nuprausta ir išskrisdama užgieda: Miega ponios, Miega ponai, Miega ponios.

Miega sargės,
Miega sargai,

Miega sargès. Mano sūnelis panaktinis, Gale kojų gulėdamas, gailias ašarėles lieja.

O tas vaikas, kai jį užmigdo, miega ir miega, ligi motina vėl atskrenda. Karalius stebisi tokiu valko miegu. Vieną kartą jis pamatė atskridusią gulbę ir išgirdo, kaip ji išskrisdama giedojo. Karalius galvoja šiaip, galvoja taip ir nežino, kaip tą gulbę pagauti. Tuo tarpu atėjo į rūmus senelis. Karalius ir klausia jo, kaip gulbę pagauti. Senelis sako:

— Pasižiūrėk, pro kurį langą jinai įskrenda, ir ant palangės papilk deguto, tai jos kojos ir sparnai prilips; tada kaire ranka griebk, dešinėn mesk — kaip buvo karalienė, taip ir bus.

Karalius taip ir padarė: papylė deguto,— gulbės kojos ir sparnai prilipo, kaire ranka griebė, dešinėn metė — kaip buvo karalienė, taip vėl karaliene tapo. Karalius laumę nužudė ir už trijų dienų iškėlė puotą.

Ir aš ten buvau, midų, vyną gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau; pušynu važiauvau, vyžoje pinigus vežiau, mano pinigai išbyrėjo, tamsta surinkai, šitą švarką nusipirkai, dabar atiduoki.

AUKSAPLAUKIS IR AUKSAŽVAIGZDĖ

Kartą buvo karalius, kurs kitokios mergaitės nenorėjo vesti kaip tik visų gražiausią ir geriausią. Ir pripiršo jam tokią puikią mergaitę su aukso plaukais, kad, į ją žiūrėdamas, atsigėrėti negalėjai. Karalius, ją pamilęs, paėmė, bet jo senoji piktoji motina savo marčios baisiai nekentė ir būtų ją veikiau apdavusi, nekaip savo namuose užkentusi. Po kiek laiko susilaukė jaunoji karalienė labai gražaus sūnelio. Senoji karalienė, tą suvysčiusi, neva dėjo į lopšį, o iš tiesų įmetė į skrynelę, užvožus dangtį, ją pas upę nunešė ir ten, ant vandens padėjusi, pasroviui paleido. Į lopšį padėjo senoji pikčiurna suvystytą katiną.

Ryto metą atėję į gimtuves, visi stebėjos tuo keistu gauruotu kūdikiu, o išvysčius pamatė — katinas besąs. Karalienė nežinojo, ką sakyti; senoji bjaurybė tylėjo, bet veikiai apskelbė, esą marti, ragana būdama, katiną pagimdžiusi. Antrais metais vėl taip pat padarė. Karalienei dukrytės, gražios kaip saulės dukters, susilaukus, senė karalienė kūdikėlį į upę išnešė, o į lopšį padėjo suvysčiusi katę. Karalius ant savo pačios užpyko, karalienė nusiminė ir daugiau vaikų nebesilaukė, o visi žmonės karalienę sakė esant bjaurią raganą.

Bet tą naktį, kurią gimė pirmasis sūnus, žmogus, tamsoje marėse žvejodamas, išgirdo verkiant vaiką. Prisiyręs pamatė plūduriuojančią skrynelę; tą susižvejojęs, atrado mažą kūdikytį. Prasidežiugęs skubinos namo savajai parodyti ir parsinešęs klausė:

— Atspėk, ką skrynelėj parnešu?

O jai atspėti negalint, pravėręs dangtį, parodė miegantį kūdikėlį, sakydamas:

— Tu man kūdikio nedovanojai, dabar aš tau parnešu nors rastinį.

Išvyniodami atrado puikius vystyklius bei drobes, o ant dugno ir pinigų žiupsnelį įvyniotą. Apžiūrėję kūdikį, pamatė tris aukso plaukus už ausies, todėl praminė Auksaplaukiu ir augino per savo sūnų. Bet pinigus ir vystyklius skrynioje paslėpė, sakydami:

— Pinigų mums nereikia: savo duonelės juk turime ir tam vaikui dar užteks, geriau jam visa paslėpkime. Kažin ar to jam kartais neprireiks.

Po metų žvejys vėl susižvejojęs paragabeno skrynelę ir toje atrado dailią mergaitę, taip pat puikiai aptaisyta, ir pinigų dalelę jai skirtą; rodės, pirmojo sesuo ta esanti. O atradę tris aukso žvaigždes už ausies, praminė ją Auksa Žvaigžde ir su džiaugsmu augino.

Ilgus metus abu vaikai žvejo namuose augo. Jau guvūs buvo, kai kartą iš svetur parbėgo klausdami:

— Tėtyt! Mamyt! Ar tai tiesa: kiti vaikai pasakė mus nesant jūsų vaikus, bet rastinius, iš vandens sužvejojus?

Ką galėjo daryti? Turėjo tiesą sakyti ir parodė kiekvieno skrynią ir kas toje buvo kiekvienam atminimui. Visko pasiklausę ir apžiūrėję, tuoj tarė abu:

— Dėkui jums už auklėjimą ir visa gera, dabar turėsime į pasaulį eiti tėvų paieškoti.

Ilgai klydinėdami bei klausinėdami, pagaliau pailso bevaikščiodami. Viename mieste butą pirkosi ir puikų daržą taisės, kad garsas perėjo per visą miestą apie Auksaplaukį bei Auksažvaigždę. O jie nė nežinojo netoli tėvus esant, nes tai tas pats buvo miestas, kuriame tėvai karaliavo.

Ir išgirdo senoji karaliaus motina garsą apie tuos kūdikius, o iš jų vardų suprato, kas per vieni jie būsią: aukso plaukus bei aukso žvaigždes mat buvo pastebėjus, juos tuomet vystydama.

Persirengus nuėjo ta ragana pas juos į namus, vis saldliežuvaudama, viską pagirdama:

— Ak, koks puikus jūsų butas, o ir patys, putyčiai, kokie jauni, gražūs. Širdyte, norėčiau matyt ir jūsų daržą. Dukryte, girdėjau sakant labai puikų esantį.

Tai nuvedus, veidmainiavo:

— Ak, kokia čia grožybė! Mano avaitė, ar tu puikiąsias gėles auginai? O tu, Auksinėli, bene visus medžius taip dailiai pasodinai? Mano vištyčiai, didžiai puikus darželis, bet kad būtų prie kiekvieno medžio kankalėliai, kaip tai skambėtų!

— O kur tuos galėtume gauti? — klausė tuojau Auksaplaukis.

— Žinau, ten ant kalno pilnas daržas, tik vieną reikia parsinešti, tai per naktį privysta visas daržas. Tai kad tuos kankalėlius turėtumėt, mano baltutėliai!

Tai pasakius, išstimpi no kaip sausas metas, savo požymius palikdamas. Vaikus tiesiog į mirties nasrus ji siuntė, nes daržas ant kalno buvo raganų užburtas, o kas jame ilgiau kaip vieną vienintelę valandėlę pasilikdavo, daugiau jau nebeišeidavo, bet koku medžiu pavirsdavo.

Senajai išėjus, kalbėjo anie tarp savęs, ką reikėtų daryti. Auksaplaukis sako:

— Aš einu parnešti tokio skambalėlio.

— Neik, neik! — draudė seselė. Kaži kas ten gal tau nutikti.

— Nekalbėk, einu, ir gana! Nieko nebijau.

— Tai nors greit sugrižk ir neužtruk, — meldė seselė. Anksti rytą pakilęs, išbėgo ant kalno, priėjo puikų daržą,

didelį be krašto, be galo, pasistiepus nusidrėskė vieną kan-kalėlį ir neatsigrėždamas bėgo kaip varomas nuo kalno ant namų ir pribėgęs prie medžio prikabino. Antrą rytą visas daržas skambėjo — buvo miela klausyti!

Ta senoji ragana vėl atėjus saldliežuvauja:

— Mano dukryte, dabar puikiai skamba darže! Bet, mano geroji, kad taip būtų ežerėlyje aukso žuvelių, dar būtų puikiau, mano balandėli.

— O kur galima tų gauti?

— Vėl ten ant kalno rasi ežerėly, mano jaūnutėle.

Pasakius ir iššvygždeno.

Rytą anksti išbėgo Auksaplaukis ant kalno žuvelių parsinešti, o suradęs, greit parsiskubino ir darže paleido į ežerą. Antrą rytą visas vanduo knibždėte knibždėjo pilnas aukso žuvelių; tos narstė blizgėdamos, kad miela akims buvo.

Išgirdus senoji bo opa laikė, stebėjos, kaip galėjęs gyvas išlikti ir iš to daržo išeiti, bet sumanė juos tikrai pražudyti, kad ne abu, nors vieną.

Trečiąkart atėjus, vėl gyrė jų puikųjį daržą, sakydama:

— Mano dobilėliai, gražu, labai gražu, bet dar vieno daikto reikia — tiesos paukštelio!

— O kur tas gaunamas?

— Širdužyte, o tenai, ant to kalno, užpakalinėje troboje, ant krosnies patupdytas.

Tai pasakius, išėjo sau juokdamasi: „Tikrai dabar vienas turi pradingti“. Jai ištursavus, tuojau Auksaplaukis sakė:

— Tą paukštį turiu gauti.

Sesuo, kiek tik įmanydama, atkalbinėjo, bet veltui. Antrą ryt pabudus, brolių vėl draudė:

— Mielasis, neik: man taip baugu širdy! O Šianakt taip keistai tave sapnavau. Brolytėl, meldžiamasis, likis namie!

Bet tas, nieko neklausydamas, rytą išbėgo ant kalno savo nelaimėi. Turėdamas laiko, po daržą timplt nedarnas, žvalgė medžius bei gėles, po to įdyrino į butą. Bet ten pirmoje troboje tokių puikių dalykų rado, kad atsigėrėti negalėjo, antroje — puikiausių sidabrinių ir auksinių indų, trečioje — vienu piešinių, ketvirtoje — puikiausių drabužių, penktoje — pinigų ir brangakmenių; Visur norėjo apsižiūrėti ir užgaišo. Pagaliau pamatė paukštį betupint, o pasilipęs jį jau tvers, tik skiblinkt kaip stiklo gabalėlis ant žemės nukrito ir pasiliko begulįs.

Seselė savo brolyčio laukė dieną, laukė naktį, o antrąryt atsikėlus ėjo ant kalno, ieškodama ir vis verkdamą. Bevaikščiodama sutiko seną moterėlę, kuri, jos pasigailėjus ir išklau-sinėjus, pamokė, kas reikia daryti. Viską gerai įsidėmėjus, perbėgo daržą, trobas, akių į šalį nepakreipdama, surankiojo stiklus į prijuostę, pasilipus susigriebė tiesos paukštį ir vėl tekina atgal į namus išbėgo. O iš daržo išbėgus, tik brūkšt stiklai iš prijuostės išbiro ir tuojau pavirto vaikeliais, kurie visi, buvo paukščio geidę. Tarp jų pamatė savo prapuldytąjį brolelį ir greit, už rankos nutvėrus, namo vedė. O paukštį pintinėlėje namuose pasistatė.

Vėl nuskambėjo garsas apie tų vaikų laimėjimą per visą miestą, ir karalius su karaliene, išgirde tą naujieną, atėjo pasižiūrėti. Viskuo stebėjosi, ypač tiesos paukščiu. Tuoju pradėjo jį klausinėti apie savo vaikus, kaip tai buvę ir ar dar jie gyvi. Paukštis viską teisingai išpasakojo, ir susyk, visiems besistebint, atrado tėvai savo kūdikius ir kūdikiai savo tėvus, ir buvo džiaugsmo be galo. O išklausinėję, kas tai visa padaręs, sužinojo senąją karaliaus motiną tuo visu esant kaltą. Karalius supykęs paliepė ją sugriebti ir surištą tokioje pat skrynioje ant vandens paleisti. Kaži kur nuplaukė?

Karaliaus namuose tėvai savo atrastiems vaikams didžias vaišes sutaisė, į kurias daug svečių pakvietė. Tik tave ir mane, man rodos, pamiršo pakviesti, šiaip būtume patys tą puotą matę.

PASAKA APIE TRIS SESERIS

Vieną kartą karalius išjojo medžioti, rado vidury girios pirkele, priėjo arčiau ir žiūri, kas viduj dedas, p ten trys mergos verpia ir Šnekasi.

Viena sako:

— Kad mane karalius Imtų, aš vienu lino pluoštu visą karaliaus dvarą aptaisyčiau.

Kita sako:

— Kad mane karalius imtų, Viena rugių varpa visą jo dvarą papenėčiau.

Trečia sako:

— Kad mane karalius imtų! aš labai gražius valkelius vedžiočiau: kaktoje — saulelė, pakaušyje — mėnesėlis, o iš šalių — žvaigždelės.

Karalius paklausė, grįžo namo, o kitą dieną siunčia tarnus tų mergų savo dvaran pasikviesti.

— Ką jus, mergelės, vakar vakare verpdamos kalbėjot? Visos seserys išsigando, o labiausiai jauniausioji, bet karalius jai tarė:

— Nebijok, aš tave imsiu už pačią.— O anas dvi seseris už savo virėjo ir kepėjo išleido. Praėjo metai. Karalius išjojo į karą, o karalienė, viena likusi, pagimdė sūnų, tokių gražų, kaip žadėjo: kaktoje saulelė, pakaušyje — mėnesėlis, o iš šalių — žvaigždelės. Piktos seserys pavydėjo, kam ji karalienė ir kam tokio gražaus sūnaus sulaukė, tai pavogė naktį vaikelį, o jo vieton šunį paguldė. Karalienė buvo išsiuntusi pasiuntinį pas karalių su laišku „turiu sūnų“, tai tos seserys pamainė laišką, o laiške parašė „turiu šunį“. Nubudo karalienė, išsigando, ieško vaikelio, bet kur tu jį surasi — piktosios seserys jau buvo sode jį užkasuslos. Kai grįžo karalius, seserys sako:

— Kas tau iš tokios pačios? Išvežk ją į girią.

Bet karalius nevežė. Verkė verkė karalienė, o po metų pagimdė dukterį, tokią pat gražią kaip ir sūnų. Karalius vėl kare buvo, o seserys užkasė ir mergytę, o jos vietoj padėjo kultuvę.

Grįžo karalius, seserys ir sako:

— Išvežk tokią pačią į girią. Kas tau iš jos?

Karalius ir išvežė, o pats vedė laumę raganą, katrą jam seserys pripiršo.

O tame daikte, kur berniukas ir mergytė buvo sode užkasti, išaugo obelėlė ir kriaušėlė. Nuo obelėlės skynė obuolius karalius, o nuo kriaušėlės — laumė ragana. Kriaušėlė ir sako:

— Bepigu tau, broleli, kad tave skina tikras tėvelis, o mane — laumė ragana.

Išgirdo laumė ragana kriaušėlės žodžius ir sako karaliui:

— Kartūs obuoliai, laukinės kriaušės, reikia tuos medžius iškirsti ir iš jų lovas padaryti.

Nukirto karalius obelį ir kriaušę, padarė lovas. Ant obelinės lovos atsigulė karalius, o ant kriaušlės — karalienė. Naktį girdi — kalba lovos. Kriaušinė sako:

— Bepigu tau, broleli, kad ant tavęs guli tikras tėvelis, o ant manęs — laumė ragana.

Išgirdo laumė ir uždūko:

— Reikia lovas sudeginti, paėdė jas trynėlės, pūrai byra, kasis jų?

Karalius paklausė laumės raganos, sukapojo lovas ir sudegino, o laumė išnešė pelenus su sietu ir pasijo jo sode. Bėgo avelė ir palaižė tų pelenų. Paskui atvedė du ėriukus nematyto gražumo: Jų kaktoje buvo saulelė, pakaušyje — mėnesėlis, o iš šalių — po žvaigždėlę. Paėmė karalius aviniuką ant rankų, glosto, o avytę paėmė laumė ragana. Avytė sako aviniukui:

— Bepigu tau, broliuk, kad tave glosto tikras tėvelis, o mane — laumė ragana.

Išgirdo laumė, ką avytės sako, ir užsiuto:

— Reikia pjauti tuos ėriukus, tik bliuana, rėkia. Žalą sode daro, kas iš jų?

Karaliui gaila ėriukų, bet paklausė laumės ir papjovė. Užlašėjo kraujo lašas ant skiedros. Skrido sakalas, pastvėrė tą skiedrą ir nunešė karalienei į girią. Karalienė paėmė tą skiedrą, permetė per petį, per kitą, per galvą, ir stojos vaikai kaip buvę, su saulele kaktoje, mėnesėliu pakaušyje ir Žvaigždelėmis iš šalies.

Paūgėjęs berniukas klausia:

— Mamyte, kur mūsų tėvas? Gyvas jis ar miręs?

— Tavo tėvas gyvas ir Šveikas, tik laumę raganą parsivedęs.— Ir papasakojo visa, kas buvo jiems nutikę.

— Aš eisiu pasidairyti pas savo tėvą,— tarė berniukas.

— Neik, ten laumė ragana ir piktos mano seserys tave pažins. Iš saulelės kaktoje, mėnesėlio pakaušyje ir žvaigždelių iš šalies, o pažinusios vėl tave pavers obelėle ar ėriuku.

— Tai tu užmauk man kepurę.

Pasiuvo jam karalienė kepurę iš savo drapanų ir išleido pas tėvą.

Atėjęs karaliaus dvaran, berniukas prašosi nakvynės. Karalius sako:

— Galėsi pernaktoti. O laumė ragana sako:

— Ankšta pas mus, nėr kur.

— Aš galiu permiegoti ant krosnies,— prašosi berniukas.

O tuo metu karalius, neturėdamas įpėdinių, paskelbė tokį dekretą: kas perskaitys riešutus kreželyje, gaus pusę karalystės. Daug didžiūnų bandė, bet nemokėjo. Tada pasisiūlė tas vaikelis:

— Duok man, karaliau, riešutus, gal aš perskaitysiu.

— Imk, vaikelį, skaityk,— tarė karalius. O laumė sako:

— tįsk ant pečiaus ir sėdėk, o kad ne tai aš paimsiu šluotą ir išdulkinsiu lauk, kad čia galvos nekvaršintum,

— Buvo karalius, du riešutėliai kreželin, išėjo jis medžioti, du riešutėliai kreželin, rado girioj pirkele, du riešutėliai kreželin, toj pirkelėj trys mergelės, du riešutėliai kreželin. Sėdi mergelės, verpia ir juokias, du riešutėliai kreželin, klauso karalius, ką jos ten kalba, du riešutėliai kreželin. Viena ir sako: „Kad man karalius imtų“, du riešutėliai, „tai aš linų pluoštu jo dvarą aptaisyčiau“, du riešutėliai kreželin, o kita sako: „Kad man karalius imtų“, du riešutėliai kreželin, „tai aš rugių varpa jo dvarą pavalgydinčiau“, du riešutėliai kreželin, o trečia sako: „Kad man karalius imtų“, du riešutėliai kreželin, „tai gražius vaikelius vedžiočiau“, du riešutėliai kreželin. „Kaktoj — saulė, pakaušy — mėnesėlis“, du riešutėliai kreželin, „o iš šalies — žvaigždelės“, du riešutėliai kreželin...— Ir taip vaikelis, kol riešutus perskaitė, papasakojo visus motinos nutikimus ir savo su sesele negandus.

— Aš esu tavo sūnūs, du riešutėliai kreželin,— pabaigė jis skaityti ir nusitraukė nuo galvos kepurę. Pasidarė Šviesu kaip dieną: švietė jo kaktoje saulelė, pakaušyje — mėnesėlis, o iš šalies — žvaigždelės. Karalius apkabino savo sūnų ir tuoj patraukė su juo į girią savo tikrosios pačios parsivesti, o piktašias seseris su laume ragana liepė geležinėmis akėčiomis išvežti ir laukuose iškratyti.

Iškėlė antrąkart vestuvių puotą. Ir aš ten buvau, vyną, midų gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau. O kai šokti išėjau, visiems batus mindžiojau.

ŽALTYS IR DVI SESERYS

Tėvas ir motina turėjo dvi dukteris — Marijoną ir Kotryną. Marijona buvo vyresnė, o Kotryna jaunesnė.

Vieną kartą motina prikėlė jas anksti rytą ir nusiuntė šal-tinin vandens. Žiūri — žaltys iškišo galvą iš šaltinio ir neduoda Kotrynai semti vandens. Jis taip ir sako:

— Jei man pasižadėsi, tai pasemsi, o jei nepasižadėsi, tai nepasemsi.

Kotryna išsigando ir pasižadėjo žalčiui. Parėjo namo ir niekam nieko nesako, tik pati galvoja — kas bus?

Po kiek laiko atėjo kažkoks dailus bernas, išsimovė iš žalčio kailio ir padavė Kotrynai jį palaikyti. Ji įsidėjo tą kailį užantin, Kai bernas išeidavo, tai ji vėl jam tą kailį atiduodavo.

Paskum tas bernas žaltys paprašė tėvų, kad jie jam atiduotų Kotryną. Tėvai nenorėjo jos leisti dėl to, kad Kotryna buvo jaunesnė, ir liepė imti vyresniąją dukterį Marijoną. Bet žaltys vyresniosios imti nesutiko.

Tada žaltys davė abiem seserim du kubilus ir du lygius sietus ir liepė prinešti vandens. Kotryna prinesė, o Marijonos vanduo išbėgo. Kotrynos vanduo buvo švarus kaip krištolas, o Marijonos pilnas gyvačių, driežų, varlių, rupūžių, nes ji nešdama tokiais žodžiais keikėsi. Paskum Žaltys liepė abiem seserim suvyti miglų kamuolius: katra didesnį suvys, ta bus to berno žalčio žmona. Jos abi nuėjo į šaltinį ir pradėjo vyti. Kotryna suvijo, o Marijonos kamuolys paio. Tada Marijona labai supyko, paėmė kirvį, nukirto Kotrynai galvą ir pakasė po alksnio krūmu. Grįžo namo su miglų kamuoliu ir ištekėjo už žalčio. Buvo jų vestuvės. Piemuo ganė avis, nusipjovė alksnio šaką, nususuko švirksnį ir švilpė. Švirksnys pradėjo liūdnei sakyti tokius žodžius:

Grajink, piemenėli. Didis vargdienėli, Mane sesuo užmušė
Ir po alksniu pakasė
Už miglų kamuolį.

Piemuo ginė avis namo ir prie to kiemo, kur buvo Marijonos su žalčiu vestuvės, sugrojo:

Grajink, piemenėli, Didis vargdienėli.

Tada piemenuką pašaukė pirkion ir prašė parodyti Švirksnį. Pirmiausia paėmė nuotakos motina ir ėmė groti. Svirksnys pradėjo labai liūdnu balsu taip sakyti:

Grajink, motinėle, Mano sengalvėle.

Paskum paėmė tėvas ir pradėjo groti:

Grajink, tėvuli, Mano Širdele, ir t. t.

Tada paėmė brolis groti:

Grajink, broleli, Grajink, jaunasai, ir t. t.

Tada paėmė groti jaunikis. Svirksnys liūdnai pradėjo:

Grajink, mylimasis, Mano patogusis, Mano
numylėtas,— Kai vandenį sėmiau, ,, Tau pasižadėjau, ir
t. t.

Jaunikis žaltys padavė švirksnį Marijonai ir liepia groti. Svirksnys pradėjo:

Grajink, sesule, - Tu mane užmušei. Po alksniu pakasei
Už miglų kamuolį.

Marijona metė švirksnį, ištraukė žalčio odą iš ančio ir ėmetė krosnin. Perkūnas sugriaudė, Marijona prapuolė, o žaltys sudejavo:

— Man dar reiks tiek kentėti, kiek kentėjau.

KARALAITĖ IR OŽELIS

Vieną kartą ėjo karalius pajūriu ir įsinorėjo gerti. Kai tik pasilenkė prie vandens, tai jį tik capt kažin kas už barzdos ir nutvėrė. Karalius prašo, kad paleistų, o iš vandens jam sako:

— Prižadėk už aštuoniolikos metų atiduoti tai, ko namie nepalikai, tai paleisiu.

Karalius, nieko nepagalvojęs, ir prižadėjo. Pargrižęs namo, rado tik gimusią dukterį. Kai dukteriai ėjo aštuoniolikti metai, tėvas susiruošė išvykti už marių: geriau, kad akys nematytu nelaimingos dukters. Susiruošė ir išvyko naktį, o dukterį paliko miegančią. Atsikėlusį rytą, mergaitė apėjo visus kambarius ir niekur nieko neberado, tik, užsukusi į tvartą,— žiūri: kampe stovi užmirštas oželis. Oželis sako:

— Atrišk mane nuo ryšio, aš tave nuvešiu pas tėvą! Mergytė ir atrišo. Oželis pasidarė vežimuką, prisikrovė

šiaudų, Įsodino mergytę ir išvažiavo. Bevažiuodami susitiko svotus, kurie kaip tik važiavo mergaitės atsiimti. Svotai sako:

— Ožy, ožy, kur važiuoji?

O oželis dainuodamas atsako:

— Turgeliu, ponučiai, turgelin!

— Ožy, ožy, ką tu veži? — klausia svotai.

— Šienelį, ponučiai, Šienelį,— dainuodamas atsako oželis.

— Ožy, ožy, mes tave p j ausim,— sako svotai.

— Nepjaukit, ponučiai, nepjaukit,— aš jums gražią dainelę padainuosiu! — ir pradėjo dainuoti:

Sėdi sėdi karalaitė Krikšto suole, viduj lango, Rūtų vainiką
dėvėdama, Aukso žiedą mūvėdama, Savo mielo belaukdama.

Svotams tokia daina labai patiko, ir jie leido ožiui važiuoti toliau. Bėga skubinasi oželis, kad tik toliau nuvažiuotų. Ožiukas pamatė, jog kiti svotai priešais atvažiuoja, labai nusigando, kad tik iš Jo karalaitės neatimtų, Svotai klausia:

— Ožy, ožy, kur važiuoji?

— Turgelin, ponučiai, turgelin! — giedodamas atsakė oželis.

— Ožy, ožy, ką čia veži? — klausia svotai.

— Šienelį, ponučiai, šienelį,— dainuoja ožys.

— Ožy, ožy, mes tave pjausimi — sako svotai.

— Nepjaukit, ponučiai, nepjaukit,— aš jums gražią giesmelę pagiedosiu! — ir pradėjo dainuoti: Sėdi sėdi karalaitė.

Patiko svotams giesmelė ir leido oželiui važiuoti į turgų, o patys nudardėjo į rūmus. O oželis skubėjo, kad tik greičiau marias privažiutų. Privažiavo jis prie jūros ir šaukia:

Oi karaliau karaliūnai, Mastyk, mastyk gryno šilko, Leisk
virveles per mareles, Pasigailėk savo dukros, Pasigailėk savo
vaiko.

Užgirdo karalius, kad jo pagalbos šaukiasi, pasiuntė laivą su šilko virvėm. Įsisėdo oželis su karalaitė į laivą ir išplaukė. Įplaukė į marias, pamatė, jog juos atsiveja svotai. Pribėgo svotai prie kranto ir šaukia:

Oi karaliau karaliūnai, Mastyk, mastyk gryno šilko, Leisk virveles per mareles, Pasigailėk savo žento, Pasigailėk savo vaiko.

Bet karalius jiems pasiuntė ne šilko virves, o pakulų, kurios, kai tik laivas įplaukė į marių vidurį, nutruko — ir visi svotai prigėrė. O oželis su karalaitė nukeliavo, ir visi laimingai gyveno. Karalaitė labai mylėjo oželį ir niekur su juo nesiskirdavo.

DVYLIKA BROLIŲ JUODVARNIAIS LAKSTANČIŲ

Vieno pono mirė pati ir paliko dvylika sūnų ir dar vieną dukrelę.

Po kurio laiko tėvas sumanė vesti kitą. O toji buvo ragana. Ji ir sako:

— Duktė tebūnie, bet savo sūnus visus sudegink ir, supylęs jų pelenus į popierius, atsiųsk man, tai tada už tavęs tekėsiu.

Tėvas galvojo šiaip, galvojo taip ir nežino, ką daryti. Jis ėmė ir papasakojo viską vienam savo tarnui. Tas jam sako:

— Ko čia rūpintis? Juk dvare yra didelių šunų: dvylika jų sudeginsi, pelenus supilstysi į popierius, padėsi antspaudus ir nusiysi jai. Bene ji permanys? O po vestuvių, kad ir ras, bene ką jiems bedarys.

Ponas taip ir padarė: sudegino dvylika šunų, pelenus supylė į popierius, prispaudė antspaudus ir nusiuntė raganai. Ta apžiūrėjo visus popierėlius, apuostė ir pasakė tinkanti tekėti.

Po vestuvių, parvažiavusi į dvarą, pradėjo visur uostinėti — šniukšt Šniukšt, tarė:

— Kas čia smirdi? Tie visi, kas čia yra nereikalingi, juodvarniais teišleikia!

O jos posūnių būta tuokart rūsyje. Tuoj visi vienas paskui kitą strikt ant lango ir skrido išskrido.

Ir liko tėvui tik viena dukrelė. Ji nieko nežinojo apie savo brolius — tėvas buvo uždraudęs dvariškiam jai pasakoti.

Vieną kartą — mergaitė buvo jau dvylikos metų — dvariškiai ėmė šnekėti:

— Argi ta viena dukrelė buvo mirusios ponios? Vienas jų atsakė:

— Kur tau! Buvo sūnų dvylika, bet kai ponas vedė raganą, tai ji visus juos užkeikė, Ir išlėkė visi juodvarniais!

Mergelė, išgirdusi dvariškių kalbą, ir išsirengė eiti savo brolių ieškoti. Pasisiūdino dvylika marškinių, dvylika kelnų, i dvylika paklodžių, užvalkčių dvylikai pagalvių ir išėjo, susirišusi visus daiktus ryšelyje.

Ėjo ėjo per laukus, per miškus. Ką tik susitinka, vis klausia, ar nematė jos brolių, juodvarniais lakstančių, ir visi atsako nematę. Beeidama per didelę girią, užėjo atsiskyrėlį; pas tą įėjusi, klausia, gal yra matęs kur jos brolius, juodvarniais lakstančius. Atsiskyrėlis jai sako:

— Nesu matęs, bet aš turiu valią ant visų debesų; pernaktį čia pas mane, rytoj susišauksiu visus debesis, tai tie, jei bus, tai bus matę.

Ryto metą tas atsiskyrėlis ir sušaukė debesis. Kai sugulė tie debesis apie jo trobelę, tai pasidarė tamsu kaip juoda naktis. Išėjo atsiskyrėlis laukan ir klausia debesų:

— Ar nesat kur matę dvylikos brolių, juodvarniais lakstančių?

Visi atsakė, nė vienas nematęs, ir išsiskirstė kiekvienas sau tada tas atsiskyrėlis jai sako:

— Kai šiandien eisi per tą girią, tai vakarop rasi mano brolių, taip pat atsiskyrėlį; jis turi valdžią ant visų vėjų; jis vėjus paklaus, ar tie bus kur užputę tavo brolius.

Ir išėjo mergelė. Eina eina per tą girią, apie vakarą priėjo kitą atsiskyrėlį. Įėjo ir to pasiklausti, ar jis nematė, ar negirdėjo jos brolių, juodvarniais lakstančių. Ir tas atsakė:

— Aš nieko nežinau. Pernaktį pas mane, rytoj rytą susišauksiu visus vėjus, tai tie, jei bus kur užputę, tai ir tau pasakys.

Ryto metą susišaukė atsiskyrėlis visus vėjus. Tie supūtė, suūžė, sušniokštė. Visų išklausinėjo, ir visi atsakė, nei vienas nematęs, nei vienas niekur neužėjęs. Tada atsiskyrėlis jai sako:

— Kai šiandien eisi per tą girią, apie vakarą atrasi mūsų trečią brolių. Jis turi valdžią ant visų paukščių; jei bus, tai bus koks paukštis juos užtikęs.

Ir mergelė vėl išėjo.

Ejo ėjo per visą dieną ir vakarop priėjo trečią atsiskyrėlį. Tas vėl jai pasakė:

— Pergulėk pas mane, aš rytoj sušauksiu visus paukščius, tai jie, jei bus kur užėję, tau pasakys.

Ryto metą tas atsiskyrėlis ir sušaukė visus paukščius. Kad prilėkė, kad priskrido ir didelių, ir mažų paukščių. Išėjo atsiskyrėlis ir klausinėjo visus. Tie visi atsakė, nei vienas niekur nematęs, nei vienas nieko nežinąs. Atsiskyrėlis pulkus atleido, ir visi išsiskirstė. Netrukus kur buvęs, kur nebuvęs šlubas erelis atlėkė. Atsiskyrėlis ant jo sušuko:

— Kodėl tu nesiskubinai, ko gaisai? Erelis atsakė:

— Man koją šaulys pašovė, ir negalėjau veikia atlėkti. Atsiskyrėlis vėl klausia erelį:

— Ar nesi matęs kur dvylikos brolių, juodvarniais lakstančių?

Erelis atsakė:

— Mačiau ir žinau: jie per dieną juodvarniais lakioja, o naktį žmonėmis viename kalne gyvena.

Tada atsiskyrėlis davė mergelei dvylika smaigtelių ir įsakė, lipant į tą kalną, vis smaigyti ir smaigyti.

— Tiktai,— sako jis,— saugokis, kad nė vienas tau iš rankų neiškristų: jeigu nors vienas iškris, tai ir nebegalėsi ant kalno užlipti.

O ereliui pasakė:

— Tu žiūrėk, kad ji nenukristų ir galo negautų!

Ir išėjo mergelė su tuo ereliu, paplasta lekiančiu, ir nulėkė abudu prie to kalno. O tas kalnas buvo toks aukštas, net už debesis aukštesnis. Ėmė mergelė tuoj į tą kalną smaigtelius smaigyti ir lipti aukštyn. Smaigė, kaišiojo, gal koks pusvarstis liko, ir būtų jau užlipusi, tik, staiga vienas smaigtelis ėmė ir iškrito. Ji, bežiūrėdama į krintantį smaigtelį, ir pati pradėjo kristi. Bet erelis, tupėdamas pakalnėje, tuoj pakilo nuo žemės, griebė sveikąja koja jai už ryšelio, tuoj aukštyn aukštyn, ir užnešė net už debesų. Prinešė prie didelio urvo, paleido ir sako:

— Štai tas urvas, kur jie vakare parlėkė sulenda. Tu, čia įėjusi, rasi dvylika lovų; jas apdangstyk paklodėmis ir Visus pagalvius apvalkstyk užvalkčiais, o marškinius, kelnes išdėliok kiekvienam ant lovų. Prie kiekvienos lovos rasi po staliuką ir ant staliukų padėta duonos po kepalėlį; nuo tų kepalėlių galėsi po riekelę atsirikusi suvalgyti. Prie durų rasi mažiausiojo brolio lovelę, tai, po jaja palindusi, galėsi pati pernaktuoti.

Erelis, viską jai pasakęs, nulėkė sau, o ji įlindo į tą urvą. Tenai rado viską taip, kaip jai tas erelis buvo išpasakojęs. Paklodėmis apdangstė lovas, užvalkčiais apvalkstė pagalvius, kelnes ir marškinius kiekvienam ant lovų išdėliojo, pavalgė, nuo kiekvieno kepalėlio atsirikdama po riekelę, palindo po mažojo brolio lova ir atsigulė. Atėjus vakarui, tuoj ir išgirdo; juodvarniai sukranėsėjo, nusileido ir suėjo žmonėmis į trobą; visi džiaugėsi, kad pataisytos lovos. Ir padėti marškiniai su kelnėmis. Visi apsitaisė, eina valgyti, žiūri — jų duona nuraikyta. Vyresnysis sako:

— Lovas. Ir mus pačius aprėdė — gerai, bet kad duonos trūksta, tai negerai; na, bet ką padarysi!

Pernakvojo, rytą atsikėlė sukranėsėjo ir išlėkė sau. Tada atsikėlė iš palovio ir mergelė. Lovas paklojo, trobą iššlavė, viską sutvarkė ir laukia brolių. Pavakary vėl atsirikė po riekelę nuo kiekvieno kepaluko ir palindo po mažojo brolio lovele.

Vakare ir vėl ėmė juodvarniai kranksėti, ir suėjo į trobą visi broliai. Vyresnysis sako:

— Matai, ir vėl duona nuvalgyta. Jau kas nors negeras yra įsimetęs. Dabar dar nieko nedarysiu, bet jei trečią dieną taip bus, tai, nors visą kalną sugriausiu, bet turėsiu rasti.

Mergelė gulėdama išsigando ir galvoja, kas bus. Jau visi broliai miega, knarkia, o ji negali užmigti, ir tiek. Kentusi kentusi pagaliau ėmė savo jaunesnįjį brolį budinti ir truktelėk jo jį už kojos. Tas klausia:

— Kas čia?

Ši tylomis atsakė:

— Aš, broleli, jūsų seselė, atėjau, susiieškojau jus; bet kad anas brolelis pyksta, barasi, ką aš dabar darysiu?

Brolis jai atsakė:

— Na ką dabar darysi? Būk, kaip buvusi, rytoj pamatysime.

Ryto metą atsikėlę visi broliai jau taisosi eiti laukan, mažasis ir ėmė sakyti:

— Na, broli, vakar žadėjai kalną ardyti, versti, o kad rastum kokį giminaitį ar seserį, ką tada darytum?

Vyresnysis brolis sako:

— Matau, kad tu jau žinai, kas čia yra, na tai pasakyk kas?

Sis, atidengęs paklodę, tarė:

— Lįsk, sesele, laukan, kaip jau bus, taip. Tada vyresnysis brolis ir sako:

— Kad tu būtum iškentusi namie dar vienerius metus, tai būtum mūsų sulaukusi, o dabar, sesele, reikės ir mums, ir tau vėl vargti dar dvylika metų. Jei iškentėsi nieko nešnekėjusi per tiek metų, tai dar pasimatysime.

Tai pasakęs, liepė seselei sėsti jam ant nugaros, ir visi, pavirtę juodvarniais, nulėkė. Jie nunešė seserį į didelę girią, pasodino į eglės viršūnę, atsisveikino ir paliko. Ilgai ji ten sėdėjo, net drabužiai visai suplyšo.

Vieną dieną į tą girią atėjo medžiodamas karalaitis su savo dvariškiais. Bematant šunys apstojo tą medį, kur mergelė sėdėjo, ir pradėjo loti. Tuoj atėjo karalaitis su medžiotojais, mato — medyje žmogus. Ir šiaip jį kalbina, ir taip kalbina, tyli, ir tiek. Saukia — lipk laukan, gąsdina — nušausime, o jis vis lyli ir tyli. Tada karalaitis tarė savo tarnui:

— Lipk ir iškelk laukan, pamatysime, kas gi ten yra.

Tas ir įlipo. Mergelė rodo, tartum norėdama pasakyti esanti be drabužių. Medžiotojas, išlipęs laukan, pasakė karalaičiui: medyje esanti jauna graži moteriškė, tiktai ji be drabužių. Karalaitis davė tarnui drabužius, ir šis nunešė mergelei. Toji apsirėdė ir išlipo iš medžio. Karalaičiui taip ji patiko, kad jis niekados nenorėjo kitos nė matyti. Parsivedęs namo, pasisakė savo tėvams norįs imti ją sau už pačią. Tėvai nenorėjo nebylės marčios, bet, ilgai prašomi, leido. Ir karalaitis vedė dvylikos brolių seselę.

Po kelerių metų juodu susilaukė sūnaus. Tą dieną karalaičio nebuvo namie, o jaunąją karalieneį slaugyti buvo pakviesta jos pamotė ragana. Toji ragana vaikelį išmetė laukan ir, sugriebusi šuniuką, rodo visiems:

— Žiūrėkite, koks jos vaikas!

Nusigando karalaičio tėvai ir parašė sūnui raštą, kad jis greičiau grįžtų namo ir savo pačia atsikratytų. Karalaitis grįžo, pažiūrėjo į savo pačią ir nutarė nieko jai nedaryti; ji tokia, gera, tokia graži esanti.

Po metų juodu susilaukė kito sūnaus. Karalaičio taip pat nebuvo namie, ir vėl jos pamotė ragana vaikelį išmetė laukan, pagriebė kačiuką ir rodo visiems:

— Žiūrėkite, kas dabar!

Visi stebėjosi, ir tėvai nurašė sūnui raštą. Sūnus vėl parašė namo, kad niekas nieko jai nedarytų be jo paties. Sugrižo karalaitis namo ir sako, kad jo pati labai graži, patinkanti jam ir dar toliau žiūrėsias.

Dar po metų,— karalaičio vėl nebuvo namie,— gimė trečias sūnus. Ragana, jos pamotė, vėl išmetė sūnų laukan ir rodo visiems gimusį šuniuką. Tėvai vėl rašo jam greičiausiai skubėti namo ir daryti jai ar šioki, ar tokį galą. Karalaitis parkeliavo namo, bet jam baisiai gaila žudyti savo pačią. Nebežinodamas, kas čia reikia daryti, jis ir sako:

— Žinokitės, darykite, kaip išmanote!

Teisėjai apkaltino ją ir nubaudė kaip raganą sudeginti. Sukrovė didelį laužą, uždegė ir veda, bet netrukus užėjo didelis liejus ir užliejo ugnį. Ir vėl liepė privežti sausų medžių. O jau visai baigiasi dvyliktieji metai, tiktai vienos valandos bereikia, tuoj atskris jos broliai. Kaip tiktai ėmė kurti iš naujo ugnį, žiūri — atplasnoja, atlekia dvylika juodvarnių, atlekia ir leidžiasi. Tuoj nusileido pirmasis, virto žmogum ir atsivedė už rankos trejų metų sūnelį; nusileido antrasis ir atsinešė sūnelį antru metų; trečiasis nusileidęs atsinešė dar vystyklusose, ką tik gimusį vaikelį. Tuoj vist broliai pribėgo prie laužo ir sušuko:

— Ką jūs čia dirbate? Kam jūs nekaltą mūsų seselę norite nužudyti? Geriau meskite į ugnį pamotę raganą!

Ir jie viską papasakojo, kaip toji ragana tik gimusius vaikučius išmesdavo laukan, ir kaip jie tuoj juos pasiimdavo ir augindavo. Dabar ir seselė viską pasakė; savo brolelius labai mylėjusi, už tai taip ilgai ir tylėjusi. Tada visi pagriebė tą raganą ir įmetė į ugnį.

Karalius pakėlė didelį pokylį. Ir aš ten buvau, ir aš daug mačiau, ir aš ten valgiau ir gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj neturėjau.

KARALAITĖ IR SAULĖS DUKTĖ

Kitą kartą gyveno karalius. Jis turėjo sūnų ir labai gražią dukterį. To karaliaus pati jau buvo mirusi. Netrukus apsirgo ir pats karalius ir taip pat mirė. Dabar pasiliko gyventi tiktai jų sūnus ir duktė.

Karalaitis, paėmęs į savo rankas karalystę ir visą tėvo palikimą, sumanė vesti. Ir išleido jis pasiuntinius į visus žemės kraštus, kad suieškotų jam mergele, jei ne gražesnę, tai nors tokią kaip sesuo.

Po kurio laiko sugrižo pasiuntiniai ir pranešė karalaičiui, kad išvaikščioję, po visas žemes ir daug matę puikių mergelių, bet tokios gražios kaip jo sesuo niekur neradę ir nematę.

Tada karalaitis sumanė vesti savo seserį. Netrukus apie tą savo sumanymą jai ir pasakė. Karalaitė pradėjo verkti, bet nieko negelbėjo: brolis griežtai pasakė, kad turinti už jo tekėti, ir gana.

Karalaitė labai nusiminė: kaip ji tekėsianti už brolio? Tris dienas, tris naktis verkė, raudėjo karalaitė ir ketvirtą dieną ėmė taisyti į jungtuves.

Jungtuvių dieną karalaitis pirmas apsirengė ir laukia sesers. Laukia, laukia, o ta vis neišeina. Pagaliau klausia:

— Sesele, ar jau apsitaisei?

— Jau kojias apsiaviau! — atsakė sesuo ir prasmego sulig pusiau blauzdų į žemę. Karalaitis dar laukia, o nesulaukdamas sesers išeinant, vėl klausia:

— Sesele, ar jau apsitaisei?

— Jau suknelę apsivilkau! — atsakė sesuo ir prasmego sulig kaklu į žemę.

Karalaitis dar laukia, o nesulaukęs po valandėlės vėl klausia:

— Sesele, ar jau apsitaisei?

— Jau vainiką užsidėjau,— atsakė karalaitė ir visa prasmego į Žemę.

Karalaitis, valandėlę palaukęs, vėl šaukia seserį, bet niekas jam dabar neatsiliepė. Tada jis pats ėjo į kambarį, žiūri — nė gyvos dvasios. Visur išžiūrėjo, išieškojo, bet sesers vis tiek nerado.

Taip ir sugriuvo karalaičio vestuvės.

O karalaitė, prasmegusi į žemę, po valandėlės pravėrė akis, žiūri — begulinti plačioje gražioje pievoje. Aplinkui žiedai kvėpėjo, aukštai saulutė švietė. Karalaitė ėmė vaikštinėti po pievą, rinkosi žemuoges ir valgė.

Į vakarą pasidarė jai baugu. Ji vaikštinėjo čia visai viena, niekur nebuvo matyti nė gyvos dvasios. Pagaliau apsidairiusi patraukė tiesiai per girią. Jau pradėjo temti, karalaitė bėgštaudama ėjo ir nuolat dairėsi į visas puses.

Staiga ji pastebėjo pro medžius spingsint žiburėlį. Priėjusi arčiau, pamatė mažą namuką. Įėjusi į vidų, rado labai gražią mergele: ji sėdėjo prie stalo ir siuvo siuvinį. Abi pasisveikino ir ėmė kalbėtis.

— Aš esu karalaitė,— pasisakė, pakeleivė: — neturiu tėvo nei motinos, tik vieną brolių. Po tėvo galvos brolis paėmė valdyti karalystę ir, negaudamas sau tinkamos mergelės, vertė mane už jo

tekėti. Besirengdama į jungtuves, aš kažin kaip nuo jo prapuoliau ir nežinau, kaip atsiradau pievoje ir čia atėjau.

— O aš vadinausi Saulės duktė,— pasisakė ana mergaitė.— Blogai, kad čia patekai. Šitas namukas yra vienos balsios raganos. Ji ir mane čia laiko ir niekur neišleidžia. Ir tau būtų bėda, kad ji parėjusi tave rastų.

— Išbėk tu nuo jos,— patarė karalaitė. Bet Saulės duktė jai atsakė:

— Išbėgčiau, tik nežinau kur. Mane mažą ragana nuo motinos pavogė ir laiko čia niekam nežinant. Be galo čia ilgu, ir kas toliau bus, nežinau.

Taip jiedviem bešnekant, šaltas vėjas pūstelėjo, medžiai sutreškėjo, žemė sudrebėjo. Saulės duktė pajuto, kad ragana parlekia. Ji tuojau pastatė karalaitę prie sienos ir įsmeigė ties ja adatą su siūlu. Toji adata buvo stebuklinga — prie jos ragana nieko negalėjo matyti.

Įėjusi į pirkelę, ragana tuojau pradėjo šaukti:

— Kas čia žmogiena atsiduoda?!

— Niekas neatsiduoda,— atsakė Saulės duktė,— tu pati turbūt žmogiena susitepusi parėjai.

Ragana apsidairė apsidairė, paskui piept atsisėdo ir ilsisi pūškuodama. Valandėlę pailsėjusi, vėl išlėkė.

Raganai išlėkus, Saulės duktė ištraukė iš sienos adatą ir vėl kalbasi su karalaitė.

— Kaip čia galėjo būti, kad ragana manęs nematė? — stebėjosi karalaitė.

— Ogi taip,— atsakė Saulės duktė,— tą stebuklingą adatą ir dar siūlų kamuolį, šepetį ir rankšluostį man neseniai atnešė toks senelis. Jis pasakė, kad netrukus ateisias manęs ieškoti mano brolis, ir tų daiktų tada prireiksia.

Karalaitė padėjo Saulės dukteriai ir prašyte prašė ją bėgti dabar nuo raganos.

— Su tais stebuklingais daiktais,— sako ji,— tu lengvai pabėgsi nuo raganos ir mane išgelbės! Savo žemės kelius aš žinau. Bėkiva!

Saulės duktė paklausė karalaitės, pasiėmė, stebuklinguosius daiktus, ir abidvi pabėgo.

Parlėkė ragana namo ir nerado Saulės dukters. Neradusi baisia perpyko ir ėmė visur uostinėti, šniukštinėti ir atrado pabėgėlės pėdas, ir dar ne vienos. Pasigriebusi iš kampo piestą, apsižergė ir pasileido paskui Saulės dukterį.

Saulės duktė išgirdo Žemės drebėjimą ir suprato, kad atsiveja ragana. Abidvi labai nusigando ir išmetė kamuolį. Iš to kamuolio pasidarė baises kalnas — aukštas, status ir labai ilgas. Ragana, pribėgusi tą kalną, bandė lipti — neįlipo, bandė perlėkti, bet negalėjo taip aukštai pakilti; paskui pasileido aplinkui bėgti — buvo per toli. Tada parlėkė namo, atsinešė kastuvą ir ėmė kasti. Tuojau kalną perkasė ir vėl pasileido vyti, kad net viesulas pakilo, medžiai linko.

Tuo tarpu Saulės duktė ir karalaitė jau labai toli buvo nubėgusios. Bet štai ir vėl jos pajuto žemės drebėjimą: ragana vėl vejasi. Tada Saulės duktė numetė šepetį. Iš to šepėčio pasidarė tokia tanki ir plati giria, kad ragana negalėjo per ją nei tiesiai pereiti, nei aplinkui apeiti, nei viršum perlėkti. Nieko nepadariusi, lėkė atgal namo kirvio. Atsinešusi kirvį, iškirto sau kelią ir vėl, apsižergusi piestą, vejasi, pėdas uostydama.

Saulės duktė su karalaitė išgirdo žemės drebėjimą ir suprato, kad jau vėl ragana atsiveja. Tuojau Saulės duktė numetė rankšluostį. Iš to rankšluosčio pasidarė toks platus ir gilus ežeras, kad ragana niekaip negalėjo jo perplaukti nei perlėkti. Tada, parkritusi ant pilvo, ėmė lakti vandenį, sakydama: „Lak, piesta, ir aš laku! Lak, piesta, ir aš laku!“ Tai piestai kas galvoj! Ji nė nemano lakti. O ragana vis laka ir vis skubina. Jau visai išpampo belakdama, išsipūtė į visas puses kaip kalnas, ir vandens jau liktai koks kubilas teliko ežere. Ji ir tą paskutinį norėjo išryti, tiktai pūkšt ir sprogo...

Saulės duktė ir karalaitė, pajutusios, kad jau ragana nebesiveja, be baimės ėjo toliau. Netrukus jiedvi priėjo labai puikų dvarą. Karalaitė pažino savo brolio rūmus.

Kai jiedvi įėjo į tuos rūmus, karalaitis labai apsidžiaugė, bet ir nusiminė, negalėdamas pažinti, katra jo sesuo: abidvi buvo kaip viena. Ir Šiaip žiūri jis, ir taip žiūri — neišskiria savo sesers, ir gana. Tada karalaitis griebėsi gudrumo: pakėlė didelį pokylį, o prieš tai įsakė skerdikams, papjovus veršius, pripilti vieną pūslę kraujo ir, niekam nežinant, paduoti jam. Jis tą pūslę prisirišo sau po kaklu taip, kad niekas nesuprastų.

Prasidėjo pokylis. Svečiai buvo labai linksmi, o labiausiai karalaitis. Jis džiugiai kalbasi su gražuolėm, bet vis dar nežino, katra jo sesuo. Tos mat tyčia buvo susimokiusios nesi-sakyti. Karalaitis kelis kartus klausė ir geruoju prašė — jiedvi nesisako, ir gana. Tada jis išsitraukė kardą, brūkštelėjo sau per kaklą ir apsipylė visas krauju.

Visi labai nusigando ir šoko gelbėti karalaičio, o viena mergelė, skaudžiai suklikusi, puolė artyn ir verkdama rišo jam kaklą. Karalaitis dėjosi visai negyvas esąs ir gulėjo nejudėdamas. Tada tai mergelei dar graudžiau pasidarė, ir, glostydama karalaitį, ji ėmė balsu raudoti:

— Oi broli mano, broleli, ką aš padariau! Ką aš vargšė padariau!..

Antroji mergelė, nors ir gailėjosi karalaičio, bet ne taip.

Dabar, aiškiai sužinojęs, katra jo sesuo, karalaitis pašoko sveikas, linksmi nusijuokė ir pabučiavo seserį. Cia pat jisai susipažino ir su Saulės dukterla ir pasipiršo jai. Saulės duktė sutiko už jo tekėti, tik norėjo pirmiau pasimatyti su savo broliu. Brolis Žadėjęs ateiti jos ieškoti.

Taip jiems besikalbant, visi pamatė labai puikų karalaitį atjojant. Saulės duktė pažino, kad tai jos brolis.

Koks buvo džiaugsmas, sunku ir apsakyti! Abu karalaičiai, pasimainę seserimis, tuojau vedė tiedvi puikias mergeles, ir vestuvės buvo negirdėtos, neregėtos.

UŽBURTA MERGAITĖ IR SLIBINAS

Kitą kartą buvęs žvejys, gyvenęs jis prie marių ir turėjęs du sūnus: Petrą ir Joną. Jie trys žvejodavę ir žvejodavę kiekvieną dieną, bet negalėję ir negalėję prasigyventi — vis ne turtingi ir neturtingi buvę. Viena kartą jiems bėžėjo ant ir atplaukiąs laivu pas juos toks senelis, ėmęs su jais šnekėtis, klausinėti:

Kaip čia jums einasi, ar gerokai prigaudot žuvų, ar turtingai gyvenat?

Tas žvejys atsakęs:

Žvejoj am dieną ir naktį, rodos, sugaunam ir žuvies, bet kad negaliu ir negaliu prasigyventi — vargšaa esu, senelaiti!

Tas senelis atsakęs:

- Parduok man vyresnįjį sūnų Petrą, aš tau užmokėsiu: duosiu saiką raudonųjų ir pasakysiu, kaip tu paliksi turtingas.

Tas žvejys galvojęs šiaip, galvojęs taip, pagaliau sakęs:

- Nagi parduosiu, bet kur, senelaiti, tu mano sūnų padėsi?

Tas senelis atsakęs:

- Nebijok, tėve, tavo sūnui bus gerai. Jei jis kada panorės, tai aš jį vėl pas tave atvešiu apsilankyti.

Na ir sulygo. Tas senelis užmokėjo jam saiką raudonųjų ir pasakė:

- Tu daugiau nebežvejok, bet atidaryk karčiamą, tai ten bėšinkuodamas ir paliksi turtingas.

Ir tas senelis nusivežė sau Petrą, o tas Žvejys daugiau nebežvejojo, bet atidarė karčiamą.

Tas senelis plaukė plaukė kokias tris dienas su tuo Petru per marias, per vandenį ir privažiavo tokį dvarą: trobos pastatytos prie pat vandens, o žemės nė žingsnio nėra kur nužengti. Tas senelis ir sako tam Petru:

— Tu lipk laukan ir eik į vidų, o aš laivą pririšiu. Petras tuoj įžengė iš laivo į trobą, vaikščioja ir žiūrinėja:

trobos tuščios, nė vieno žmogaus, bet ant stalo yra gerti ir valgyti. Laukiąs laukiąs to senuko įeinant, tas kaip neįeinąs, taip neįeinąs. Prasidaręs duris — pasižiūrėjęs į tą vietą, kur jis jį paliko laivą berišant, gi žiūri — nebėra. Pasižiūrįs toliau į marias, gi matąs, kad jau toli toli, jau ką tik laivas bematyti.

Na ir pasilikęs jis pats vienas, kurgi dabar dės. Vaikščiojęs vaikščiojęs po tas trobas, niekur nieko nėra, ir gana. Taip jam ilgu ten palikę, nė valgyti tą dieną nieko nevalgęs. Buvus ir lova

pataisyta. Atėjęs vakaras, sutemę, jis jau ir labai bijoti ėmęs. Na ką jis dabar darys — atsigulė į lovą, užsiklojo ir guli. Tik jis pasijuntęs, kad Kažin kieno troboje besama. Čiupęs už kasų, supratęs, kad moteris. Jis tuoj atsikėlęs, užsidegęs šviesą, žiūrįs — nieko nėra. Kad jau nieko nėra, tai jis ir pagalvojęs: turbūt aš taip susapnavau. Ir vėl atsigulęs. Atsigulus ir vėl kažkas šalia krebžda. Na jis ėmęs kalbinti — nieko nešneka, ir gana. Taip jis pergulėjęs tą naktį, rytą išaušus atsikėlęs — ant stalo padėta visko valgyti: ir šilti valgymai garuoja, ir šalti,— jis pavalgęs, ko tiktai norėjęs, ir vėl vaikščiojęs po tas trobas, vis tikėdamasis, bene atrasiąs kur kokį gyvą žmogų. Nėra, ir gana. Atėjo pietūs, vėl jam yra valgyti ir gerti, ko tiktai jis nori. Ir vakarienė yra, o naktį vis ta nematomoji ateina.

Jis ten išgyveno visus metus, jau paprato, jam ten gerai. Tačiau po metų jis jau pasiilgo savo tėvo, motinos ir brolio, užėjo jam toks noras, kad jis gautų kaip nors juos pamatyti, galėtų aplankyti. Štai tas senelis ir atplaukiąs su laiveliu. Ir sakąs:

— Gal, Petrai, nori važiuoti savo giminaičių aplankyti, pasižiūrėti, kaip jie ten dabar gyvena?

Petras atsakė, kad labai- norįs. Tas senelis tuoj jį įsisodino ir vežasi. Veždamas sako:

— Tu gali pasisakyti tėvui ir broliui, kaip čia gyvenai, bet motinai nesisakyk.

Jis ir parvažiavęs. Neberadęs tėvų toje vietoje gyvenančių, radęs jau mieste — didelę karčiamą užėmę ir turtingai begyveną. Na jis ten vaišinas pas juos, jie klausinėja, kaip jis ten gyvenąs. Jis tėvui ir broliui pasisakė, kad taip ir taip: naktį vis jį kažin kokia nematomoji lankanti. Šiedu nusijuokę, ir gana, saką:

— Tai tau gerai — vis ne vienas gyveni. Toliau pradėjus jį motina klausinėti:

— Kodėl tu, vaikelį, su manimi mažai tešneki? Kodėl tu man nepasisakai, kaip tu ten gyveni?

Ta motina vis jį taip prispyrusi verkdamą klausinėjusi. Pagaliau ėmęs Petras ir jai viską pasisakęs. Tada motina sakanti:

— Aš tuoj nueisiu pas kunigą, tai jis žinos, kas padaryti.

Motina tuojau nuėjo pas kunigą, viską pasakė, tai tas kunigas ją taip pamokęs: dabar jam ten nuvažiuojant reikia pasiimti grabnyčių žvakę, dieną uždegti ir apvožti, o kai naktį jis pajus kažin ką kambaryje esant, atidengti žvakę.

Petras atsiveikino su savo namiškiais ir vėl išplaukė su tuo seneliu. Tas senelis privežė jį prie to dvaro, įleido į vidų ir vėl pats sau nuplaukė. Petras uždegė dieną tą savo žvakę, pasivožė po puodą ir laukia nakties. Naktį atsigulęs į lovą ir juntąs, kad jau kas yra atėjęs. Jis tuoj tą puodą nuvožęs, žiūrįs — tokia graži mergaitė, geltonom kasom, šalia bestovinti. Ji kaip ėmus verkti ir bartis ant jo:

— Kaip tu iškentėjai nežiūrėjęs tuos metus, taip būtum galėjęs ir kitus iškentėti — tada aš būčiau pabaigusi atgailoti tą savo prakeikimą, būtų buvę ir tau, ir man gerai. O dabar mane

pražudei, ir tu pats prapulsi. Juk tu nežinai, kad kasdien dvyliktą valandą atplaukia pas mane slibinas su dvylika galvų. Iki Šiol, kaip tu manęs nematei, taip ir jis tavęs nematė, o dabar, kaip tu mane matai, tai taip ir jis tave pamatys. Šiandien jis ir tave, ir mane praris.

Ir Petrui dabar gaila, kam jis visa tai savo motinai pasipasakojo,— kad motina su kunigu būtų jo taip nepamokę, būtų gerai baigęsi. Pagaliau ta merga ant jo supyko ir pasakė:

— Geriau tu vienas prapulk negu mudu abu,— ir įstūmė Petrą į vandenį. Jis mokėjo gerai plaukti, tai plaukiąs ir plaukiąs, ant vandens pasilsėdamas. Taip plaukęs kokias tris dienas ir priplaukęs salą. O jau buvęs labai pavargęs ir išalkęs. Išlipęs ant tos salos, žvalgąs ir ieškąs, bene rasiąs kur nors kokio paukščio kiaušinių išgerti. Sit ir susitinkąs tą savo senelį. Senelis jo klausias:

— Tai kaip tu, Petrai, čia ant tos salos atsiradai?

Jis viską apsisakęs: kas ir kaip pamokė, kaip jis padarė ir kaip dabar čia ant tos salos atsirado. Tada senelis ir sako:

— Matai, ar aš tau nesakiau, kad tu savo motinai nesisakytum, kaip tu ten gyveni — tai tau nianės seno neklausyti! Ką dabar bepadarysi,— sakąs toliau tas senelis,— kaip jau buvo, taip. Tai dabar aš tau duosiu šitą kamuolėlį,— ir padavė jam tokį kamuolėlį,— kai tu jį išvyniosi, tai galėsi pasiversti į ką tiktai panorėsi.

Paėmęs jis iš jo tą kamuolėlį, pagalvojęs tuoj pasivertęs į visų greičiausią paukštį ir vėl nulėkęs pas tą merginą. Pamačiusi jį toji mergina ir klausianti:

— Tai kaip tu čia dabar vėl atsiradai?

Jis jai pasisakė, kaip buvo, kur jis nuplaukė, kaip jam tas senelis davė tokį kamuolėlį ir kad jis dabar gali į viską pasiversti, į ką tiktai panorės. Ji sakanti:

— Na tai gerai. Šiandien dvyliktą čia atplauks tas slibinas, tai tu pasiversk į lakštingalą,— o ten buvus netoli nuo trobų liepa,— ir, įlėkęs į tą liepą, giedok, o kai jis išeis tavęs pasižiūrėti, tai tu ir nulėk į šalį. O Petras jai sakąs:

— Tu paklausk jo, kur yra jo mirtis.

Vidurdienį ir ėmė maišytis, drumstis vanduo, ir išlindo iš vandens baisiausias slibinas su dvylika galvų. Įėjęs į vidų, šnekasi su ta mergina, o Petras, pasivertęs į lakštingalą, gieda toj liepoj taip gražiai, taip gražiai. Sako tas slibinas:

- A, ką čia taip gražiai tas paukštelis gieda?

Ir išėjęs pasižiūrėti, o paukštelis tuoj nulėkęs tolyn, ir gana. Tada įėjęs slibinas vėl į vidų, ta mergina jo ir klausianti:

— Žinai, ką aš pagalvojau: kurgi tavo mirtis?

— Gi va šitoj stiklinėj,— rodąs slibinas.

Po dvyliktos slibinas ir vėl panērė į vandenį. Petras pasivertė vėl į žmogų, ir vėl juodu gyvena ramūs lig kito vidurdienio. Ta mergina parėdžiusi tą stiklinę ir laukianti slibino, o Petras vėl pasivertęs į lakštingalą, įlėkęs į tą liepą ir vėl giedąs. Vidurdienį išnėręs slibinas iš marių ir, įėjęs į vidų pas tą merginą, klausias:

— Na tai kam gi tu tą stiklinę taip parėdei?

— Gi mat, kai jau tave myliu, tai ir tavo mirtį myliu. Tas slibinas nusijuokęs ir sakąs:

— Tai kur čia bus mano mirtis — mano mirtis toj liepoj, kur tas paukštėlis taip gražiai gieda.

Po dvyliktos tas slibinas vėl panērė į marias, o Šiedu ir vėl gyvena kaip žmonės. Rytą ta mergina ir liepą parėdė. Vėl išlindo tas slibinas ir klausia:

— Tai kam tu tą liepą taip parėdei? Ji ir vėl jam atsakė:

- Gi kad tave myliu; tai ir tavo mirtį rėdau. Slibinas sako:

— Tai, kad ne čia mano mirtis: mano mirtis Prancūzijoje, ten pas tokį kalną ganosi laukuose dvylika jaučių, prie jų yra pastatyta dvylika kubilų vandens, tai jei kas tuos dvylika jaučių suėstų ir tuos dvylika kubilų vandens išgertų, tada jau galėtų su manim eiti ristic. Man su juo besiritant, išlėktų antis; jei kas tą antį sugavęs perplėštų, tai rastų jos viduriuose kiaušinį — su tuo kiaušiniu tai jau galėtų mane užmušti, ten yra mano mirtis.

Visa tai pasakęs, slibinas po dvyliktos vėl panērė į vandenį. Petras tuojau pasivertė į visų greičiausią paukštį, nulėkė į Prancūziją pas tą kalną, rado dvylika jaučių ir dvylika kubilų vandens. Tuoj jis papjovė visus tuos jaučius, visus iš-skrodė, visų širdis išsikepęs suvalgė, atsigėrė to vandens iš visų dvylikos kubilų ir jaučiasi, kad jis jau taip tvirtas, jog niekas pasaulyje su juo nebegalėtų eiti ristic. Tuoj pasivertė vėl į tą visų greičiausią paukštį ir parlėkė pas merginą.

— Na dabar tat jau galiu eiti su tuo slibinu ristic,— sako Petras.

Atėjus vidurdieniui, susidrumstė vanduo, ir išlindęs slibinas pamatė Petrą. Pamatęs sušuko:

— O ko tu čia į mano karalystę įėjai, kas tau čia leido?

Tuoj puolė Petrą, šis laikytis, na ir jiedu ritasi, na ir ritasi. Besiritant tik spurst antis ir išlėkė iš to slibino. Petras tuoj pasivertė į vanagą, kapt tą antį, nusileidęs žemėn, perplėšė, iškrito kiaušinis. Slibinas nuo jo bėgti, plaukti per marias, o Petras pasivertė į katiną, paslėgęs davė jam su tuo kiaušiniu ir užmušė. Kai tik slibiną užmušė, tuoj ir tų marių nebeliko, pasidarė sausa žemė. Tai dabar ta vieta Amerika. Petras su ta mergina apsivedė.

Ir aš jų vestuvėse buvau, valgiau ir gėriau, per barzdą varvėjo, burnoj nė lašo neturėjau. Petras paliko Amerikos karalium. Ten atsirado kariuomenė, ėmė iš armotų šaudyti, ir mane į vamzdį įdėję kai Šovė, tai kai lėkiau — ir atlėkiau čia į Vilnių jums tos pasakos pasekti.

PERKŪNAS IR KUNIGAİKŠTUKĖ

Vienas kunigaikštis, išvykdamas į svečias šalis, klausė trijų savo dukterų, ką joms lauktuvių parvežti.

— Parvežk man ratelį, kuris pats verptų,— prašė vyriausioji.

— Parvežk teptuką, kuris pats visokias lėles tepliotų,— meldė vidutinioji.

— O man parvežk smuikelę, kuri pati grotų ir pati šoktų,— pašnibždėjo jam į ausį mažylė dukrelė.

Penkerius metus viešėjo kunigaikštis tolimuose kraštuose, visokių neregėtų dalykų ten matė, ratelį ir teptuką už didelius pinigus nusipirko, tačiau smuikelės, kuri pati grotų ir pati šoktų, niekur neužtiko. Važiavo namo liūdnas, kad mylimiausios dukrelės prašymo neišpildė. Netoli savo žemės sienų sutiko Perkūną, kuris žemu balsu ėmė klausinėti, iš kur kunigaikštis grįžtas ir kodėl toks nelinksmas. Kunigaikštis viską jam apsakė, o Perkūnas prižadėjo tuoj pat smuikelę jam dovanoti.

— Tik prižadėk man tą, kas atbėgs iš tavo žemės į manąją.

Kas gi kitas galėtų atbėgti, nebent koks gyvulys ar žvėris,— pamanė sau kunigaikštis ir tučiuojau Perkūnui prižadėjo, o tas jam davė stebuklingąją smuikelę. Dar nespėjo kunigaikštis smuikelės išmėginti, o čia subraškėjo giria, ir iš tankmės liuoktelėjo žirgas, o ant jo — mažylė kunigaikštukė, dabar jau visai į skaisčią mergą išaugusi. Puolė tėvui ant kaklo, džiaugėsi, jo sulaukusi, o smuikelę, savo vaikišką įnorį, buvo visiškai užmiršusi. Grįžo jie namo ir čia rado sutiktuvių puotą — alum lijo, riestainiais snigo tą dieną kunigaikščio rūmuos. Tik nei alaus galėjo nuryti, nei riestainio paragauti senasis kunigaikštis — Širdį jam graužė rūpestis, kaip čia bus su tuo pažadu. Po dienos kitos, pačiame vidurnakty, jau ir baldosi Perkūnas po kunigaikščio langu:

— Atiduok, ką žadėjai. Mano balti stalai pataisyti, margi kraigai pastatyti.

Kunigaikštis liepė tarnaitėi pasipuošti ir išgrūdo ją pro langą. Perkūnas, uždamas ir grumėdamas, nubogino ją į savo požemio rūmus ir padavė jai kubilėlį Žalio vyno kojoms nusimazgoti.

— Ki ki ki,— šaipėsi tarnaitė.— Nematytas daiktas — vynu kojas mazgotis.

Tada Perkūnas pastvėrė ją už skverną ir nulakino atgal į karaliaus rūmus, tėškė pro langą į menę ir sududeno:

— Kam mane apgavai? Netikrą dukterį įpiršai? Atiduok mažylę kunigaikštukę. Balti stalai pataisyti, margi kraigai pastatyti.

Tada kunigaikštis išdalino savo žmonėms muškietas ir liepė šauti į Perkūną. Tas kad ėmė žaibus laidyti, griausmus trankyti, rūmų pamatus drebinti, stogus kiloti, langus birbinti! Daug gyvulių tvartuos išmušė, javus išguldė, obuolius nukrėtė, medžius su šaknimis išrovė.

— Jeigu savo žodžio netesėsi ir kunigaikštukės man neduosi, sulyginsiu tavo dvarą su žeme.

— Ką veiksiu nedavęs, imk,— tarė išsigandęs kunigaikštis ir padavė pro langą mažylę savo dukrelę.

Nušvilpė, nuūžė Perkūnas su kunigaikštuke i savo rūmus ir padavė jai kubilėlių žalio vyno kojoms mazgotis.

— Ar moki kojas vyne mazgotis? — klausia jis.

— Būta ko nemokėti,— atsakė kunigaikštuke.—Aš pas tėvulį kasdien piene. maudausi. Užtat esu balta kaip iš pieno plaukus.

Suprato Perkūnas, kad čia tikroji kunigaikštuke, ir stengėsi visaip jai įtikti. Teisybė, jis neilgai su ja teištūdavo, vis padangėmis beldėsi, grumeno, žaibus laidė, tačiau grįžęs pavirsdavo gražiu jaunuoliu ir visaip linksmino savo pačią, pasakodamas įvairius nutikimus, kuriuos jam teko matyti belakstant aplinkui žemę. Kartą pasakė jai Perkūnas:

— Ar žinai naujieną? Tavo vyresnioji seselė išteka. Jau minko pyragus, Ir visokių prieskonių kvapas net padebesiuos nosį trina.

— Tegu sau sveika teka,— tarė kunigaikštuke.— Man jau visi takeliai į namus u/žėlė.

Ji dėjosi pamiršusi namus, tačiau širdį jai spaudė, kad savo seselės nei apdainuos, nei išlydės, nei nuometo jai prisegs. Perkūnas pamatė jos sielvartą ir prabilo:

— Debesų takai neužžėlė. Aš nuskraidinsiu tave į seselės vestuves. Tik tu ten nieko apie mane neprasitark.

Primylėjo kunigaikštuke tėvai ir seserys, pyragais privaišino, saldžiu midum užgėrė, bet kai tik apie jos vyrą Perkūną ėmė klausinėti, ji dėjosi negirdinti. Vidurnakty po vestuvių atitrinkėjo Perkūnas ir vėl ją išsinešė.

Gal po kokių poros metų vėl sako Perkūnas pačiai:

— Dabar teka vidutinioji tavo sesuo. Ten tiek žąsų peša, kad iš tolo visas dvaras baltas, o vienas pūkelis pakuteno mano nosį, ir aš net sučiaudėjau padebesiuos. Jeigu tu prižadi nė Žodžio apie mane neprasitarti, aš vėl tave nulakinsiu, bet jei pažado netesėsi, niekad pas mane nebegrįši.

- Kaipgi aš pas tave nebegrįšiu? O kas mūsų sūnelius augins? Tylėjau aną kartą, ištylėsiu ir šįkart.

Mat kunigaikštuke su Perkūnu jau buvo dvejeta sūnelių susilaukę.

Bet kai atsirado ji savo tėvo dvare už baltų skobnių, kai ėmė ją giminėlė saldžiu midum girdyti ir visokiais vylingais žodžiais kamantinėti, apsvaigo kunigaikštukė! galvelė, ir ji išsipasakojo apie savo laimę, apie savo vyrą, apie savo vaikus.

— Aš čia valgau ir geriu, o Perkūnas, mano vyras, dabar stovi už lango ir baisiai pyksta.

Taip ir buvo. Balsiai įdūko Perkūnas, kunigaikščio rūmus su visais svečiais ir puotos stalais kažin kur už devynių upių nukėlė, o kunigaikštukė, jo pati, pasijuto plyname lauke bestovinti. Nei namų, nei vyto, nei vaikų. Ėjo kunigaikštukė, tako per ašaras nematydama, savo vyrą meiliais žodžiais šaukdama. Bet jis nusidangino į pačius žemės pašalius, ir jokio ženkle nedavė, kur jo esama. Tada ėjo kunigaikštukė pas Saulę.

— Saulele motinėle, ar nežinai, kur mano vyras?

Bet Saulė nežinojo, tik išvirė jai vištos viralo pasistiprinti, o kaulelius liepė į skepetaitę susirišti, tada nukeliavo kunigaikštukė pas Mėnulį. Ir tas liepė vištą suvalgyti, o kaulelius į skepetaitę susirišti. Mėnuo pasiuntė ją pas Vakarų vėją, o tas sušaukė mažesnius vėjelius: pietinį, rytinį ir šiaurinį, visi iškart ėmė pūsti, bet Jokios žinios neatpūtė. Tada Viesulas nusiuntė Vėtrą, Ir Vėtra sužinojo, katroj žemės pusėj Perkūnas laikosi. Ėjo ėjo suvargusi kunigaikštukė, kol priėjo stiklo kalną, statų ir slidų. Į tokį kalną nei užkopsi, nei užjosi, nei užsikabarsis — slysta žmogus atpakalias ir dūžta kaip kiaušinis. Tai ji dėjo vieną po kito tuos vištos kaulelius, kauleliai laikėsi tarytum priaugę, o ji kopė jais kaip laiptais vis aukštyn ir aukštyn. Jau buvo matyti padebesių pilis, tačiau vieno kaulelio kunigaikštukė pristigo ir nė žingsnio nebegalėjo palypėti; tada nukando savo mažąjį pirštelį ir tas priaugo prie stiklo kalno. Užlipo kunigaikštukė, įbėgo į Perkūno pilį ir pamatė savo valkus, dviejų auklių saugomus. Jau norėjo nutrenkti ją Perkūnas, kurio rūstybė nebuvo atsileidusi už jos nepaklausymą ir žodžio sulaužymą, bet vaikai Išspruko iš auklių glėbio, ištiesė rankes ir ėmė ją šaukti. Tada aplėkė Perkūnas keliskart aplink žemę, geležiniais ratais bildėdamas, ugnies botagais pliekdamas, kol ramybė stojo žemėje ir padebesių pilyje. Kas toliau nutiko kunigaikštukei ir jos vaikams,— niekas nežino, nes į Perkūno pilį niekas nėra nusigavęs.

PAIKUTIS

Gilios senovės laikais tarp girių ūkininkas gyveno, tris sūnus augindamas. Tėvai vyresniusius du didžiai mylėjo, o mažiausiojo nei tėvai, nei broliai neužkentė, bet kasdien jį paikučiu apjuokdavo. Ką jis kalbėjo ar darė, kiti, tai paikyste laikydami, juokdavosi. Jei broliams koks drabužis nepatikdavo, šitas turėdavo sudėvėti, jei koks valgis aniem dviem neskanus. Šitam pristumdavo, jei anuodu ko prašydavo, visada gaudavo, šitas nieko, ir jei broliams koks darbas nepamėgdavo, šitam užkraudavo. Taip jam teko kasdien kiaules ganyti, kadangi broliai to darbo vengė. O, kasdien vis tas pačias kiaules beganydamas, jaunasis giliai išgalvojo ir begalvodamas išsigeidė patirti, ar anoj pusėj girios žmonės gyvena. Ir, kiaules palikęs, traukė vieną rytą į girią, antro krašto ieškodamas. Per visą dieną ėjęs, galo nepriėjo, o suvalgęs savo priešpiečius, tuoj išlipo į medį Ir čia prisirišęs pernakvojo. Antrą dieną eidamas, suvalgė savo pietus, o vakare, žvėrių prisibijodamas, į medį išlipęs, permiegojo. Trečią dieną, taką per girią mindamas, suvalgė ir savo pavakarius, bet girios krašto nepriėjo. Ketvirtą dieną ryte, ant šakų tupėdamas, išgirdo gai-

džius begiedant ir, jų balsą sekdamas, išėjo į pagirį ir atrado miestą. Į miestą įėjęs, stebėjosi, kiek čia žmonių, ir vieną paklausė, kodėl tiek žmonių gatvėse bėgioja raudodami. Ir kodėl miesto butai juodais milais apkloti? Tas jam atsiliepė:

— Iš kur atėjai, kad nežinai rytoj smakui būsiant atiduotą karaliaus dukterį, kuriai Šį kartą iš viso miesto mergaičių burtai puolė? O smakas grūmojo visą miestą sunaikinsias, jei jam rytoj mergaitės neduos.

— O kodėl niekas tokio bjauraus smako neužmuša? Šis vėl atsakė:

— Kiekvienas jo bijosi, kadangi jis yra labai smarkus. Karalius tam savo dukterį ir po savo galvos karalystę siūlo, kuris mergaitę nuo smako išvaduotų, bet niekas neapsiima.

— Na tai aš apsiimu! Vesk mane pas karalių!

Ten nuėjęs, pakalbėjo norįs smaką pergalėti ir karaliaus dukterį išvaduoti.

Kiti laikė jį pagyrų puodu netaukuotu. Karalius pradžiugo, nors vieną drąsų radęs, ir liepė jam visokių ginklų: kardų, ragotinių, mėtyklių, šautuvų, šalmų, šarvų, kirvių ir šiaip dar ko prinešti. Bet jis tik pajėgų kirvį pasiskyrė, sakydamas:

— Su kitais padargais apsieiti nemoku, bet kirvį papratęs vartoti.

Iš to vieni juokėsi, o kitas sau pagalvojo: „Ką tas paikutis smakui su kirviu padarys!“

Rytojaus dieną karalius savo dukterį nuvedė į girią ir, geležinėmis grandinėmis prie medžio prirakinęs, verkdamas parėjo. Duktė dabar vaitodama laukė savo mirties, o paikutis, čia pasilikęs, laukė smako. Buvo šaltas rytas, todėl, jis pagalvojęs pasikirto medžių malkai ir netoli karalaitės susikūrė ugnį šildytis.

Į ugnį bekūrenant, ir smakas atslenka šnypšdamas, nasrus išžiojęs jo praryti. Bet paikutis, smakui artyn priėjus, kaip pagriebs smagoką liepsnojantį nuodėgulį, kaip smogs jam tiesiog į išžiotus nasrus ir į gerklę įlamino. O dėl ugnies dar daugiau besižiojant, visas tas degančias malkas į gerklę įmurkdė. Smakas pradėjo rėkt nesavu balsu ir ant žemės raitytis. Tuoj paikutis, su kirviu pasakęs, kaip pradės jį ranyti kaip kokį medį! Nurentė galvą, surantė uodegą į gabalėlius. Tol rantė, kol pailso. O karaliaus duktė, netoli būdama, tai matė. Iš pradžių drebėjo, paskui jau džiaugėsi. O nuo medžio atrišta savo išgelbėtoją apsikabinusi bučiavo, nes jau nesitikėjo gyva išliksianti.

Prieš vakarą karalius, atėjęs pažiūrėti, atrado smaką surantytą, o savo drąsųjį vyrą ant karalaitės kelių galvą padėjusi. Dėl to jis, didžiai pradžiugęs, veiklai savo karžygi apsikabinęs, verkė ir džiūgavo. Dabar paikutis tarp visų buvo garbingiausias ir karaliaus didžiai mylimas.

Su laiku paikutis užsigeidė savo tėvus aplankyti, o jaunoji pačiutė apsiėmė jį palydėti. Apaukuotoj karietoj važiavo juodu per girią į jo tėviškę. Netoli pagirėj liepė jis vežimui apsistoti ir, savo senaisiais skarmalais apsilkęs, vėl ėjo kiaulių varinėti, kaip buvo pripratęs. O savajai

liepė pas jo tėvus nakvynės prašytis, dėtis jo nepažįstant ir niekuo nesistebėti. Ta taip Ir padarė. O paikutis, kiaules be skerdžiaus atradęs, paganė ir vakarė, vis pyškindamas ir rėkaudamas, parvarė kaip ir šiaip. Tik buvo vis girdėti: „Išku, degloji! Išku, baltoji!“ Tėvas Išbėgęs jį sudraudė, kad tik nors tylėtų. Bet jis dar smarkiau rėkavo. Antrą kartą tėvas Jį sudraudė, sakydamas:

— Karalaitė pas mus apsilankė. Bet jis neva paikas dėjosi ir atsakė:

— Ką man rūpi karalaitė, aš kiaules turiu suvarinėti! O tos manęs jau menkai teklauso, pasileido, niekam neganant, todėl turiu tarpais smarkiau surėkti.

Į pirkia įėjęs, atsisėdo kaip pirmiau niekuo dėtas vakarienės ir valgė. Tėvas jį iš tolo klausinėjo, kur taip ilgai buvęs.

— Buvau anapus girios pažiūrėti, ar ir ten žmonių gyvena, o radau daugiau kaip pas mus. Jie mane didžiai meiliai priėmė, garbėje laikydami, geriau kaip namie, ir pagaliau mane padarė savo karaliumi.

Tą žodį girdėdamas, tėvas, pečius patraukęs, daugiau jau nieko neklausė, jam užteko. O motina vėl tuo tarpu triūsė svečius pamylėti ir, valgi pritaisiusi, bijojosi tokiai aukštai žiuponel įnešti. Siuntinėjo vieną Ir kitą, niekas nėjo, kiekvienas baugštėsi. Pagaliau paikutis pasakė:

— Kad niekas nenori nešti, tai aš tą valgi įnešiu. Karalaitė manęs nesuė, mane ji labai gerai pažįsta, o aš didžiai ją myliu, ji galt būti mano pačiutė.

Motina, į jį pažiūrėjusi, galvą kraipė, sau dūšaudama, kad jis vis toks pats, nė kiek ne gudresnis, bet padavė dubenį įnešti.

Paikutis, paėmęs ir įnešęs mėsos dubenėlį, tik trėkšt jį ant stalo ir sukulė, kad net mėsa ištiško. Paikutis, „te, imk“ pasakęs, išbyzino. O motina, pro plyšį žiūrėdama, viską matė ir laukan išėjusį sunų pabarė, kodėl jis taip stačiokiškai pasielgęs.

— Je, prie kiaulių būdamas, geriau neišmokau.

— Ganęs neganęs, vis toks pats,— atsakė motina.

Antrą kartą sriubos dubenį įnešęs, vėl pasakė: „Imk, štai putra!“ ir tik trėkšt į stalą, kad viskas aptiško ir karalaitės marginiai sušlapo. Tą padirbęs, vėl išdemžė. O karalaitei vieni juokai. Išėjusį jį vėl bara motina:

— Tu karalaitei ir marginius sulaistei, gėdykis, kiaule!

— Man rodos, ji turės ir kitus,— atsiliepė jai sūnus. Pagaliau ir bulvių įnešęs, išvertė jas į karalaitės sterblę, sakydamas:

— Te, imk!

O ta juoku mažne pastipt galėjo. Visiems gult einant, motina jį paklausė:

— O kur tu dabar gulėsi, tavo senoje vietoje broliai įsigūštė, turėsi eiti į tvartą ten sau kinio taisyti, bute juk nėra tau vietos.

Jis atsakė:

— Tai aš einu į karalaitės lovą, kad čia man nėra vietos. Karalius tvarte neguli.

— Visada buvai paikutis,— sakė motina,— bet dabar visai niekus kalbi. Ko tik tu neišsigalvoji?! Karalaitė tave priims?! Bandyk eiti, trilinkas išlėksi kaip nebuves!

— Na matysit, kaip mane karalaitė priims, ji manęs jau laukia, jį mano pačiutė.

Kva! kva! kva! Visi pasijuokę nuėjo į savo patalus, o paikutis pas karalaitę į lovą. O ta, žinai, savo vyrą meiliai priėmė, dar vis juokais tverti negalėdama.

Antrą rytą kokie dyvai buvo tėvams ir broliams, kai paikutis, puikiai pasipuošęs, su pačiute pasirodė! Visi su juo važiavo lankyti pas jo uošvį ir stebėjosi, kaip paikutis galėjęs pastoti karalium. Rasi ir šiandien jis dar gyvas. Į jo vestuves ir aš buvau pakviestas, o ten pasiviešėjęs, ant dovanoto pyraginio arklio parjojau.

JUOZAPĖLIS IR JO ARKLIUKAS

Gyveno kartą karalius. Pas jį tarnavo berniukas, vardu Juozapėlis. Ruošėsi kartą karalius į medžioklę. Juozapėlis karalių irgi prašo, kad ir jį leistų į medžioklę. Karalius sako:

— Tada aš tave leisiu, kai pats arklys pasibalnos. Nuėjo Juozapėlis pas juodbėrius žirgus ir sako:

— Koš, koš, koš!

Bet nė vienas žirgas neatbėgo ir nepasibalnojo. Nuėjo tada Juozapėlis pas darbinius arklius ir šaukia:

— Koš, koš, koš!

Bet ir vėl nė vienas arklys neatėjo pasibalnoti. Tada nuėjo Juozapėlis pas mažus arkliukus, kuriais vandenį vežioja, ir vėl šaukia:

— Koš, koš, koš!

Čia prie jo priėjo mažytis arkliukas ir pats pasibalnojo. Užsėdo Juozapėlis ant arkliuko ir išjojo su karalium medžioti. Privargo medžiodami ir pasileido arklius pasiganyti po pievą.

Juozapėlis ten rado labai gražią plunksną. Arkliukas jam sako:

— Neimk šitos plunksnos, nes turėsi didelę bėdą.

Bet berniukas nepaklausė arkliuko ir paėmė plunksną, o taniai tą pastebėjo ir, parjoję namo, apskundė karaliui, kad Juozapėlis turįs labai gražią plunksną. Tai gal jis žinąs ir paukštę, kurios plunksna yra. Pasišaukė karalius Juozapėlį ir sako:

— Jei turi plunksną, tai gal žinai ir tą paukštę, o jei jos neatneši, tai aš tave nužudysiu.

Nuėjo Juozapėlis pas arkliuką ir sako:

— Arkliuk, arkliuk, ką man daryti? Karalius liepė atnešti gražiąją paukštę.

Arkliukas sako:

— liečiau neimti plunksnos; turi bėdą, o turėsi dar didesnę. Sėsk ant manęs, ir jokit!

Užsėdo Juozapėlis ant arkliuko ir išjojo. Jojo jojo' ir prijėjo didelį dvarą. Tada arkliukas sako:

— Aš čia liksiuos ganytis pievoje, o tu eik į dvarą ir sakyk:

Vartai, atsiverkit, Sargai, užsimlkit,— Duokit man įeit

Ir išeit iš ten.

O kai įeisi pro vartus ir stverk paukštę, bet jos lizdo
nejudink, tai tavęs niekas nepagaus.

Juozapėlis taip ir padarė. Nuėjo į dvarą Ir sako:

Vartai, atsiverkit. Sargai, užsimlkit,— Duokit man įeit

Ir išeit iš ten.

Atsivėrė vartai. Juozapėlis, nutvėręs paukštę, nubėgo pas arkliuką, užsėdo ant jo ir parjojo namo.

Taip Juozapėlis atnešė karaliui neregėtą paukštę. Bet karalius ir vėl sako:

— Jei atnešei paukštę, tai atnešk ir jos lizdą.

Nujojo Juozapėlis į dvarą ir atnešė karaliui lizdą. O karalius buvo girdėjęs, kad esanti dar kažin kur už devynių girių marių karalaitė, ir sako:

— Jei atnešei paukštę ir lizdą, tai atnešk dar ir marių karalaitę. O jei neatneši, tai tave nužudysiu.

Nuėjo Juozapėlis pas arkliuką ir klausia, ką daryti. Arkliukas sako:

— Turi bėdą, bet turėsi dar didesnę. Paprašyk karaliaus daug pinigų ir už juos nupirk gražių gelumbių.

Kai berniukas viską sutvarkė, išjojo. Nujojęs išklostė gelumbes ant kranto: blogesnes arčiau, geresnes toliau. Ir pradėjo Juozapėlis šaukti:

— Eikš čionai, karalaitė, atvežiau gražių, gelumbių! Karalaitė atplaukė, iššipo ant kranto, audeklus čiupinėja, o Juozapėlis sako:

— Čia prekės geresnės! — ir vis toliau nuo vandens šaukia.

O kai tik priėjo prie jo, ir nutvėrė Juozapėlis karalaitę, užsėdo ant arkliuko ir nujojo pas karalių. Karalius, pamatęs neapsakyto gražumo marių karalaitę, sako:

— Dabar gal vestuves darysim? Karalaitė sako:

— Kai Juozapėlis atneš iš marių mano žiedą, tai tada te-- kėsiu.

Liepė karalius Juozapėliui atnešti žiedą,— jei neatneš, tai nužudysiąs. Nuėjo Juozapėlis pas arkliuką ir klausia:

— Ką daryti?

O arkliukas sako:

— Turi bėdą, bet turėsi dar didesnę. Sėsk ant manęs, ir jokim. O kai nujosim, pagauk vėžio valką ir tol neatiduok, kol neatneš žiedo.

Juozapėlis taip ir padarė — pasigavo vėžio vaiką, o vėžiui liepė atnešti žiedą. Vėžys tuoj atnešė. Berniukas nunešė žiedą karalaitei. Dabar karalius klausia karalaitę:

— Ar jau tekėsi?

— Ne! Kai Juozapėlis atneš iš jūros mano karolius, tai tada tekėsiu,— atsakė karalaitė.

Karalius liepė Juozapėliui žūt būt atnešti-karolius. Nujojo Juozapėlis prie marių. Arkliukas jam sako:

— Papjauk mane, žamas išralšyk, pats į mano odą susivyniok ir, kai atlėks varnos manęs lesti, tuoj tverk vieną varniuką, o varnai liepk atnešti karolius.

Juozapėlis taip ir padarė. Papjovė arkliuką, išrito žarnas, įsiyyniojo į odą. Varnos tuoj atskrido. Juozapėlis nutvėrė varnos vaiką ir liepė varnai atnešti karolius. Varną greit nuskrido ir atnešė. Juozapėlis paleido varniuką ir sugrįžo namo, o arkliukui sudėjo atgal žarnas, tas ir pasidarė gyvas.

Kai! Juozapėlis parnešė karalaitei karolius, karalius. Klausia:

— Tai gal jau tekėsi?

— Dar nei Kai sukapotas Juozapėlis bus po mano kojom, tada tai tekėsiu.

Nuėjo Juozapėlis pas arkliuką ir verkia. Arkliukas jam sako:

— Palik mane lauke, tai aš tave atgaivinsiu.

Kai tik berniuką sukapojo, tuoj atbėgo arkliukas, papūtė kvapu, ir Juozapėlis vėl atsikėlė. O karalaitė sako karaliui:

— Dabar tegul tave sukapoja, tai aš už tavęs tekėsiu.

— Gerai,— sako karalius.— Tik neužmirškite manęs atgaivinti.

Sukapojo karalių, bet jo niekas neatgaivino. O karalaitė apsivedė su Juozapėliu ir laimingai gyveno.

GELEŽINIS VILKAS

Kitą kartą buvo toks geležinis vilkas. Jis pjoję ir išpjoję visą pasaulį. Eina jis per mišką ir randa gyva vieną seną bobą.

— O,— sako vilkas,— kame tu Ugi šio laiko buvai? Aš tave pjausiu.

— Nepjauk tu manęs,— sako boba,— aš tau parodysiu dar du gyvu karalaičių.

— Na einam, kame gi jie yra?

Nuėjo į pamiškę, įsmeigė boba du mietukus, ir iškilo du karalaičiai. Vilkas Ir sako:

— Na aš dabar jus pjausiu.

— Nepjauk tu mūsų,— sako jie,— kur tu eisi, ten ir mes eisim.

— Na gerai, eikim.

Ejo ėjo, ir panižo vilkui galva. Prašo, kad paieškotų jam galvą. Kai pradėjo ieškoti, vilkas ir užmigo. Atlėkė šarka ir sako:

— Sėskit ant mano nugaros, aš jus išgelbėsiu.

Jie susėdo, o šarka užlėkė ant stogo. Atsibudo vilkas — nebėra karalaičių. Pamatė, kad ant stogo. Vilkas paėmė akmenį, ėmė duoti su nagais, pradėjo kibirkštys lėkti, nusvilo šarkos sparnas, ir nuvirto tie karalaičiai žemėn. Vilkas sako:

— Na dabar tai jau pjausiu. O jie vėl prašosi, sako:

— Nepjauk, nepjauk — kur tu eisi, ten ir mes eisim.

— Na žiūrėkit, kad daugiau to nebūtų.

Ir eina toliau. Vėl vilkui panižo galva, ir vėl liepia ieškoti galvą. Pradėjo ieškoti, vilkas ir vėl užmigo. Atleikia nuša-šes veršelis ir sako:

– Klokite skarelę ant mano nugaros, pakaskite čia žemę, rasite druskos, šerių ir vinikių; įkiškite į vieną skarelės kampa druską, į kitą šerius, į trečią vlnikes, o į ketvirtą kampa truputį žemių. Tada sėskite ant mano nugaros, ir aš jus išgelbėsiu nuo mirties.

Karalaičiai paklausė veršelio, viską taip padarė ir sėdo ant jo nugaros. O tas veršiukas kad pradėjo lėkti, jiems net ausyse cypia.

Pabudo vilkas, žiūri, kad nebėra jo draugų. Pradėjo vilkas gintis tą veršiuką. Jau tris mylias veršiukas buvo nulėkęs. Tada jis paliepė vienam karalaičiui nulipti ir, pridėjus ausį prie žemės, klausytis — jeigu žemė bilda, tai atleikia vilkas. Tas nulipęs klausosi — žemė bilda. Veršiukas liepė atišti ir paberti šerių kertelę. Pabėrė šerius — per tris mylias paliko toks miškas, kad tam vilkui buvo labai vargu eiti. Veršiukas vėl nulėkė keliu tris mylias. Tada liepia vėl nulipti, pridėti ausį prie žemės ir klausytis, ar nebilda žemė. Pasiklausė — jau bilda. Liepė paberti žemių kertelę. Pabėrus žemes, per tris mylias pasidarė toki kalnai ir grioviai, kad vilkui buvo labai sunku eiti. O veršiukui lygus kelias. Nubėgęs tris mylias, veršiukas vėl liepia nulipti ir klausytis, ar nebilda žemė. Pridėjo karalaitis ausį prie žemės — bilda. Veršiukas liepė atišti ir paberti vinikių kertelę. Pabėrus vlnikes, per tris mylias pasidarė tokios ražienos, kad vilkas, koją įkišęs, negalėjo greitai ištraukti. O veršiukui lygus kelias.

Nulėkė veršiukas į puikiausią dvarą ir liepė paberti druskos kertelę. Aplink visą tą dvarą atsirado didžiausia upė. Taip veršiukas sako:

— Dabar atlėks vilkas prie tos upės ir lauks jos išdžiūstant, kad galėtų pereiti. O jūs, kai plausite tą skepetėlę, tai žiūrėkit, kad neišplautumėt tos kertės, kur buvo druska,— jeigu išplausite tą kertę, tai tada ta upė išdžius, ir atėjęs vilkas jus sudraskys.

Po to karalaičiai sako veršeliui:

— Kuo dabar mes tau užsimokėsime už tokį gerą? Veršiukas atsakė:

— Paimkit kirvį ir perkirskit mane per pusę, tada iš manęs pasidarys dideli šunes, kurie bus jums draugais — kur jūs eisite, ten ir jie eis.

— Taip daug mums gera padarei, o dabar mes turime tave žudyti.

— Nieko nebijokit, kirsklt pusiau.

Tuomet jie paėmė kirvį ir perkirto veršiuką pusiau. Atsirado du dideli šunes, kurie vis drauge vaikščiojo su tais karalaičiais ir nuo visokių negandų juos saugojo.

JAUNIKAITIS IR GYVATĖ

Kartą netoli Falangos gyveno jaunikaitis, kurį tėvas išleido į žmones pačios pasieškoti. Joti jam teko per didelę girią. Jau visiškai sutemo, o girios galo nematyti. Sakos akis bado, kepurę nuo galvos traukia, tik staiga išvydo jaunikaitis dešinėje pusėje šviesą, o arčiau prijojęs, pamatė, kad visas didelis ažuolas tarytum koks laužas mėlynos liepsnos apimtas, o pačioje viršūnėje raitosi gyvatė.

Ta gyvatė cypia, inkščia ir žmogaus balsu meldžia gelbėti ją iš ugnies. Jaunikaitis puola šen, puola ten, bijo prie ugnies prisiartinti, bijo, kad išgelbėta gyvatė jam ko bloga nepadarytų.

— Nebijok manęs,— sako gyvatė.— Nustlaužk ilgą kartį ir paklšk man. Padėk man, ir aš tau bėdoje padėsiu.

Nusilaužė jaunikaitis kartį, pasiekė gyvatę pro mėlynas liepsnas, ir ta atvlngrlavo per kartį stačiai prie jo. Tada šoko jam ant pečių, susirangė apie kaklą ir sako:

— Į tą pusę jok, kur mano galva sukas. Jojo dabar jis kaip vėjas, lėkė oru, kol prilėkė kalną, tokį aukštą, kad jo viršūnės nebuvo matyti. Kalnas juodavo tarytum smala apipiltas. Pakalnėj stūksojo akmuo, pilkas kaip avis, sulig trobos didumo. Gyvatė nusileido nuo jaunikaicio kaklo ant to akmens, liepė jam nulipti nuo arklio Ir tučtuojau tą akmenį atversti.

— Kaipgi aš atversiu, kad akmuo baisia didelis? — klausia jaunikaitis.

— Tu nežiūrėk, didelis ar mažas, daryk, kaip liepiau.

Kai jis čiupo tą akmenį versti, akmuo pasirodė besąs lengvas kaip pagalvė. Po akmeniu rado šimtą raktų, krūvon surištų.

— Pasiimk tuos raktus ir jokime toliau, - pasakė gyvatė ir vėl užsikorė jam ant kaklo.

Kolei jiedu kalną apsuko ir rado užuojamą vietą, sukorė gal dešimt mylių. Aplink tą kalną buvo liūnai, pelkės ir girios, o pačioje kalno viršūnėje juoda pilis su šimtu durų.

— Dabar aš tave paliksiu,— tarė gyvatė.— Tu turi raktus nuo visų durų. Eik, gyvenk ir nieko nebijok. Tau nieko bloga neatsitiks. O jeigu kokia prapultis tau grėstų, mudu vėl susitiksime.

Atsirakino jaunikaitis pirmąsias duris, žiūri — viskas paruošta pakeleivingam: ir nusiprausti, ir drabužius nusivalyti. Pravėrė antrąsias duris — minkštas patalas paklotas, rietuvės pagalvių lubas siekia. Atsidaro trečiąsias — valgiai garuoja, visoki kvapai nosį trina. Randa ir arkliui pastogę — šieno, dobilų, avižų ėdžiose priversta, prigriauta, o lovy tyras vanduo teka po pat žirgo galva. Išsiprausė, išsivanojo jaunikaitis, gardėsių prisikirto ir, užsilipęs ant patalų stirtos, skaniai išmiegojo. Pusryčių vėl stalas lūžo nuo valgių gausybės, vėl tašė jaunikaitis, net jam ausys krutėjo, o pasivalgęs ir pagėręs, gražiai nusilenkė nematomiems Šeimininkams ir pasakė:

— Ačiū jums, vaišingieji namai, už nakvynę, už viešnagę, už prieglaudą man ir žirgui! Tačiau aš josiu toliau, nes tėvas liepė man pačią susirasti, o čia negirdėti nei gyvos dvasios, nei jokio darbelio man nematyti.

Tada prasivėrė vienos durys, įžengė menėr koks senis, pabėrė jaunikaičiui dvi saujas aukso ir tarė:

— Čia tau atlyginimas už pirmąją naktį. Pabūk dar vieną naktį, Ir neteks tau gailėtis.

Išbuvo jaunikaitis dar vieną naktį — o ko jam skubėti? Žirgas sotus, jis pats lepinasi minkštuos pataluos, lėbauja prie pilno stalo, nė,tėvo troboj tokių smagybių negavo patirti. Bet pernakojęs vėl baudžias joti.

Ir prasivėrė antros durys, ir išėjo kokia senė, ir pabėrė jani dvi saujas aukso.

- Tai už antrąją naktį, kur pas mus išbuvai. Pernakvok trečią naktį, ir tau neteks gailėtis.

Pernakvojo jis ir trečią naktį, jau žirgą balnoja, jau grįžo į pilį su šimtu durų kepurės pasiimti, tik išėjo iš trečiųjų durų jauna mergelė ir prašo:

— Lik pas mus visam mėnesiui. Še tau dvi saujas aukso už trečiąją naktį, bet, susimildamas, lik mėnesiui.

— Galėčiau ir pasilikti,— sako jaunikaitis,— kad jau taip gražiai prašai. Bet baisiai nuobodu vienam — net ausyse spengia nuo tos tylos. Ir apkerpėsiu, apsamanosiu nuo tinginystės — nei čia pas jus žemės arti, nei akėti, nei kokio kito darbo nusitverti.

— Pasilik, maldauju tave, visam mėnesiui,— tarė mergelė.— Dienomis aš tave lankysiu, kad nebūtų tau nuobodu, tik nieko manęs neklausinėk ir neužlaikyk, kai man bus laikas išeiti.

Ir iš tikrųjų — ateidavo mergelė ir iš dyko buvimo prasimanė jį, kaip koki meškina, pralamdyti — kardu švaistytis, ietim smaigstyti, nugrauztų kaulų po stalu nemėtyti, riebių pirštų į skvermus nes i ši uostyt i. Bandė mergelė jį groti mokinti, bet nieko neišėjo — atgrubę pirštai tik kanklių stygas sutraukydavo. Niekaip nesuprato, kam jį mergelė prie bajoriškų ginklų pratina, kam gražaus apsiėjimo moko, tačiau klausinėti neišdrįso. Šitai ir prabėgo tas mėnuo. Paskutinę dieną vėl jis liko vienui vienas ir vėl, Žirgą pasibalnojęs, geriems namams nusilenkė:

— Ačiū, kad mane gražiai laikėt, skaniai valgdytinot, kantriai mokinot. Dabar jau man laikas pas žmones traukti, pačios sau ieškotis.

Prasivėrė trejos durys, pasirodė jose senis, senė ir mergelė:

— Prašyk, kb nori, nieko tau negailėsime, kad mūsų paklausei ir juodoje pilyje visą mėnesį išbuvai. Dabar nukris nuo pilies užkeikimas, atgis ir pilis, ir kalnas, o mes vėl galėsime prie žmonių grįžti, piktų burtų atsikratę.

Ir iš tikrųjų pamatė jaunikaitis, kad bąla pilies sienos, kaa bąla kalnas, kad žolė ima piltis ir medžiai dygti, o ant tų medžių šimtašaklų paukščiai ima giedoti. Pats kalnas tarytum pritūpė, ir jau iš tolo buvo matyti patogus vieškelis nusileisti.

— Jeigu jau sakote, kad prašyčiau, ko noriu,— tarė jaunikaitis,— tai norėčiau tokio kardo, kad vienu smūgiu galėčiau perkirsti mūrą, girią ar tūkstantį galvų nuritinti. Ir tokių marškinių, kad, jais apsilvilkus, viskas stotųsi, kaip aš noriu.

— Imk, bet išmintingai su tais daiktais elkis,— tarė senis.— Jei galvos ant pečių neturėsi, daug vargo patirsi.

Išjojo jaunikaitis, dosniai apdovanotas, gražiai išlydėtas, ir pateko į tokią šalį, į tokį miestą, kur žmonės didį badą kentė. Vaikai čirpė ir tiesė išdžiūvusias rankes į praeivius, o suaugusieji — vieni, nualpę iš bado, gatvėse voliojosi, kiti ne bepaeidami šlitinėjo ir svirduliavo. Mieste nebuvo matyti nei kačių, nei šunų, nei pelių — viskas jau buvo žmonių suvalgyta, net medžių žievės nugrauztos. Joja mūsų jaunikaitis per tą miestą ir, gailėsčio apimtas, galvoja: „O, kad šito miesto gatvėse, kryžkelėse, skersgatviuose ir aikštėse atsirastų stalai su tokiais valgiais ir gėrimais kaip man juodojoje pilyje! O, kad kiekvienas vaikas gautų po pieno ąsotį ir saldaus pyrago luitą! O, kad visi nualpę ir nugriuvę atsikeltų ir pasivalgę jėgas atgautų!“

Kaip jis panorėjo, taip ir atsitiko. Išdygo stalai su valgiais ir gėrimais, ir žmonės staiga atkuto, atgijo, ėmė šokti, trypti, dainuoti ir ratelių eiti. O vaikai kliukino pieną, šlamštė pyragą, rankelėm plojo ir krykštė. Linksmybių aidas pasiekė ir karaliaus rūmus, išsigando karalius, kad žmonės nuo ilgo badavimo iš galvos išėjo, puolė į gatves žiūrėti, kas ten dedasi, o pamatęs sočius ir išsišiepusius iš pasitenkinimo žmones, pamatęs apkrautus stalus, pats kando ir stebėjosi, kad valgiai gardžiau pataisyti negu karaliaus rūmuose.

— Kas padarė tokį stebuklą ir mano žmones papenėjo? Jei sutikčiau gelbėtoją, savo dukters rankos nepagailėčiau.

— Tai aš esu tas gelbėtojas,— tarė jaunikaitis.— Aš kaip tik pačios ieškau, tai gali už manęs tą savo dukterį išleisti.

— Pala, pala,— tarė karalius.— O iš kur toks gudragalvis išdygai? Kas matė, kad tu čia tuos skanėstus drėbtelėjai?

— Jeigu taip, tegul tie stalai išnyksta,— tarė jaunikaitis.

Ir stalai išnyko. Tada karalius išsigando jo galybės, o dar labiau parūpo jam nauda iš tokio žento, nes pats jau galutinai buvo nusistekenęs. Nusivedė jis jaunikaitį į savo rūmus, tas vėl — braukšt puotą ištaisė, ir liepė karalius savo dukteriai už jo tekėti. O karalaitė buvo susižadėjęs su gretimos šalies valdovu ir nė kreiva akim nenorėjo į jaunikaitį, prastą bernelį, žiūrėti. Tačiau — anokia čia kliautis jos nenoras — karalius, privalgydintas ir prigirdytas, auksu apibertas, varu ją jaunikaičiui įbruko.

Gretimos Šalies valdovas, įtūžęs ant karaliaus, kam žodžio nelaiko ir jo nuotaką kitam atidavė, patraukė su didele kariuomene į bado nualintą karaliaus žemę.

— Pavalgydinai ir pagirdei mano kariuomenę, ženteli, bet didelė galybė eina ant mūsų, ar atsilaikysime?

— Ką veiksime neatsilaikę,— tarė žentas.— Duok man dėl akių kokį šimtą vyrų, o pats su savo dukteria, o mano pačia, gali už krosnies lindėti.

Pasiėmė jaunikaitis Šimtą vyrų, bet net to šimto nereikėjo, nors priešo kariuomenė kaip kokia migla tris dienas ir tris naktis karaliaus žemėn burbėjo. Iškėlė jis užburtą savo kardą ir vienu kirčiu visus priešus kaip kokias muses išmušė. Liko gyvas tik svečios šalies karalius, nes karaliai dažniausiai už savo vyrų pečių slepias ir savo gyvybę saugo. Jis vis negalėjo pamiršti savo buvusios sužadėtinės, todėl slapta su ja susitikdavo ir prisispyręs kamantinėdavo, iš kur tokia jos vyro galybė, kad vienu smūgiu jo karius paklojo.

— Jeigu mane myli,— sakė jis,— išgauk iš savo vyro paslaptį, ir tada mudu į porą sueisime ir kaip du balandžiai sau burkuosime.

Kadangi karalaitėi magėjo su juo burkuoti, ji gerumu, meilumu ir visokiais moteriškais vyliais prispyrė savo vyrą paslaptį pasisakyti. Tada svetimos šalies valdovas iškėlė didelę susitaikymo puotą, pasikvietė karalių, karalaitę ir jos vyrą. Į jaunikaičio vyną migdomų žolių pridėjo ir, kai tas puotaudamas užsnūdo, nuplėšė nuo jo stebuklinguosius marškinius, pagrobė kardą nuo šono ir tuo pačiu kardu jį į smulkius gabalėlius sukapojo. Tuos gabalėlius į maišą sukišo, ant žirgo maišą užmetė ir, rimbu sukirtęs, už savo krašto sienų išvijė. Karalaitę sau pasiliko, o jos tėvą rūsin įmetė ir visas jo žemes užvaldė.

Karpo, skliausto ausis žirgas ir nežino, kur joti. Prisiminė jis, kad niekur taip nebuvo mylimas, kaip juodojoje pilyje, niekur tiek avižų nėra gavęs, niekur taip be vargo ir pavojaus nėra gyvenęs. Todėl nunešė savo šeiminko palaikus į tą pilį ir sužvengė prie pirmųjų durų. Atsivėrė visas šimtas dmu, iškišo galvas šeiminkai ir jų kiemiškiai, senis nukabino maišą nuo žirgo nugaros. Ir rado jaunikaitį, baisiai sukapotą. Jis sudėjo visas kūno dalis į daiktą, užpylė gydomojo vandens, o jaunikaitis akis patrynė, pasiražė ir tarė:

— Koks kietas miegas, ar tik nebūsiu per daug vyno išgėręs.

— Tavo kietas miegas buvo virtęs amžinu miegu,— pasalos kė senis, ir tada. jaunikaitis visa prisiminė, kas jam buvo nutikę, kaip žmona meilijo paslaptį sužinoti ir kaip jį skaudžiai apgavo. Jis verkė, iškart visko netekęs: stebuklingųjų marškinių, užburtojo kardo, nedorosios pačios ir dorėjo uošvio.

— Neverk,— tarė senis.— Bandysiu tau padėti, bet daug dar vargų teks tau iškentėti. Pasiimk iš manęs vežimėlį, prisipilk jį aukso, važiuok į tą miestą, kur žmonės valgydinai, o paskui paleisk arklį su vežimėliu namo.

Taip jaunikaitis ir padarė. Nukeliavęs į savo uošvio miestą, kurį dabar svečios šalies valdovas su jo nedorąja pačia valdė, ėmė barstyti gatvėse pinigus, dėdamasis esąs girtas. Paskui pats nugriuvo ant pinigų krūvos ir užmigo. Žmonės stvarstė pinigus iš jo pašonių, kol visiškai mažai beliko. Tada važiavo pro šalį vargingas žmogus su pilnu vežimu tekinių. Jaunikaitis atidavė jam paskutinius pinigus, pasivedėjo į šalį ir sako:

— Nereikia man tavo tekinių, pasiimk juos atgal, tik padaryk man vieną paslaugą. Aš pasiverstu į žirgą, tū nuvesk mane į arklių mugę ir niekam kitam neparduok, tik savo naujam karaliui.

Žmogelis sutiko, o jaunikaitis pasivertė žirgu su auksiniais karčiais, tokiu karštakrauju, kad žemė po jo kanopom drebėjo. O karaliaus galva buvo žirgams pramušta, todėl, vos išvydęs nematytos veislės auksakartį, įsigeidė jo pjautinai. Žmogelis nė nežinojo, klek už tokį žirgą prašyti, todėl jiedu tuoj suderėjo. Karalius kaipmat užšoko ant to žirgo ir nujojo į savo rūmus, pririšo žirgą prie gonkų ir išsivedė pačią žirgu pasigrožėti. O žmona sudrebėjo kaip epušė ir pasakė:

— Tai ne žirgą tu parsivedė! O mano pirmąjį vyrą.

Išsigando karalius, žirgą tuoj liepė sukapoti į smulkius kašnelius, sudeginti jį ant septynių laužų, o pelenus iššauti iš dvylikos patrankų. Išbėgo į gonkas karalienės tarnaitė, paglostė auksinius žirgo karčius ir sako:

— Žirge, žirgeli auksakartėli, jau tave liepia karalius pjauti.

— Jei nors klek manęs gaili, mergele,— tarė žirgas žmogaus balsu,— padėk man. Kai mane papjaus, suvilgyk skepetaitę mano krauju ir užkask ją karaliaus kieme. Tarnaitė taip padarė, kaip žirgas prašė, ir išaugo toje vietoje, kur ji skepetaitę užkasė, stebuklinga obelis su aukso obuoliais. Kitą rytą džiaugiasi karalius, tokią obelį pamatęs, kokios niekas kitas neturi, ir vedasi pačią obelį parodyti.

Ir apsiniukė pati kaip gūdi naktis:

— Čia ne obelis, čia mano pirmasis vyras.

Karalius liepė savo tarnams obelį iškirsti, sudeginti ir jos pelenus iššauti. Atėjo vėl toji tarnaitė prie obelies, prisiglaudė prie kamieno ir verkauja:

— Ak tu, obelėle, auksaobuolėle, liepia tave karalius su šaknimis rauti, ugnimi deginti, iš patrankos šauti.

— Jeigu gera man linki,— sušnabždėjo obelis žmogaus balsu,— nusink mano - obuolį ir numesk į karaliaus sodą.

Tarnaitė taip ir padarė. Kitą rytąėjo karalius pasivaikščioti po sodą, žiūri — tvenkinėlis tyvuliuoja, jo vanduo Žibuoklėmis kvepia, o pačiam vidury — antinėlis plaukioja. Karalius pastvėrė šaudyklę ir šovė į antinėlį. Pataikė ar ne, kas ten žino, bet antinėlis aukštelninkas išvirto ir plūduriuoja sau vidury tvenkinio. Nusimetė karalius drabužius, pasidėjo kardą ir ėmė'ptoiikti antinėlio pusėn. Tada tvenkinys staiga išnyko, o antinėlis priskrldo prie drabužių, palietė sparneliu stebuklinguosius marškinius ir vėl žmogumi atvirto. Pasiėmęs užburtąjį kardą, pirmiausia nukirto nedorąjį karalių, o savo klastingąją žmoną liepė sudeginti ir jos pelenus iš dvylikos patrankų iššauti. Jis paleido uošvį iš rūsio ir valdė abi karalystes taikoje ir santarvėje, nes visi kaimynai jo užburtojo kardo bijojo. O paskui jis iškėlė vestuves. Su kuo — paklausite? Ogi su tarnaitė, kuri kadaise buvo gyvate paversta ir kuri per visą šią ilgą pasaką iš bėdų mūsų jaunikaitį vadavo. Ir aš tose vestuvėse buvau, medaus skrybėlaitę dovanų gavau, paskui ta skrybėlaitė nuo saulės ištirpo, kad tik jums ausys neištirtų, pasakos beklausant.

MEŠKOS TROBELĖ

Gyveno senelis ir senelė ir turėjo jie dukterį. Motina numirė, senelis vedė kitą pačią, o ta pati turėjo savo dukterį. Pamotė labai nekenė podukros, vyrui vis kalbėdavo, kad ją išvežtų kur miškan ir paliktų. Senelis nebeapsiklausęs išvežė savo dukterį į mišką. Ten rado niekieno negyvenamą trobelę, įleido ją ir sako:

— Tu čia būk, nebijok, aš miške medžius kirsiu, ir tu mane vis girdėsi!

Jis pririšo lentą prie pušies, vėjas ją krutina, tai lenta ir pykši, o senelis kaip nuėjo, taip ir nuėjo sau namo. Mergelė girdi, kad girioj pyška; ji vis galvoja, kad tėvas malkas kapoja. Laukia laukia, ir vakaras užėjo, reikia valgio pasitaisyti. Atrišo maišelį, kur pamotė keliui įdėjo, žiūri — ne miltai, o pelenai, atrišo lašinius — anglies gabalas. Eis jau tėvo šaukti. Nuėjo pažiūrėti,— ogi lenta pririšta, vėjas ir daužo ją. Nusiminė mergaitė. Atėjo naktis, tamsu, baisu vienai būti. Atidarė trobelės duris ir šaukia:

Kas miškuos, Kas šiluos,
Eikit pas mane vakaruoti Atsiliepė meška iš girios:
Aš miškuos, Aš šiluos,
Aš einu pas tave vakaruoti

Atėjo meška ir sako:

Mergele, mergele, atidaryk duris, kad ne rankelėm, tai šakalėliais.

Mergaitė išėjo, duris atidarė, gražiai mešką įleido rankom, ne Šakalėliais. Tada meška sako: .

— Mergele, mergele, virk košelę!

Mergelė užkūrė ugnį, verda košę. Atleikia pelytė ir sako tyliai:

— Mergele, mergele, duok košės kabiniuką, aš tau būsiu didelė pagalbininkė!

Tada mergaitė pakabino kabiniuką košės ir davė pelytei. Meška pajutus klausia:

— Mergele, mergele, su kuo tu kalbi?

E, va vėjelis pučia, Šiaudeliai klibinaš, Tai aš ir kalbu.

Išvirė mergelė košę, paragavo — nieko, gardi, kad ir iš pelenų. Pavalgė abi su meška. Tada meška sako:

— Mergele, mergele, klok man patalą. Eilę akmenų, eilę pagalių, viršum girnopusę!

Paklojo podukra patalą, pakylėjo mešką ant krosnies, bet kur tau užmigs meška — liepia mergaitei paimti raktelius ir bėginėti po pirkį. Tada pelytė sako:

— Duok man raktelius, o pati lišk po krosnim!

Pelytė laksto su rakteliais, žvangina. Meška svaido pagalius žemyn ir vis klausia:

— Mergele, mergele, ar dar gyva?

— Gyva.

Pelytė vėl laksto su rakteliais, ji maža, akmenys ir pagaliai jos nekliudo. Meška Išsvaidė eilę pagalių, eilę akmenų, ant galo — bumpt girnopusę.

— Mergele, mergele, ar tu dar gyva?

— Gyva.

Tada meška nulipo nuo krosnies ir sako:

— Mergele, mergele, paieškok man galvą, kad ne rankelėm, tai šakalėliais! Mergaitė jai paieškojo galvą gražiai, piršteliais.

— Mergele, mergele, papūsk man ausin!

Kai papūtė, tai pyragų atsirado, visokių valgymų gardžiausių ir karieta, šešiais žirgais pakinkyta. Važiuoja podukra namo, kur tėvas su pamote gyvena. Kalaitė išgirdo ir loja:

Čiau riau riau, parvažiuoja,

Čiau riau riau, diedo duktė,

Čiau riau riau, su pyragais. Čiau riau riau, man didžiausias!

Privažiavo mergaitė su pyragų vežimu, numetė kalaitei patį didžiausią. Pamotė iširdo, užvydi baisiausiai, kad jos duktė neturi nei pyragų, nei karietos. Liepė tėvui išvežti į girią ir jos dukterį. Įdėjo savo dukteriai miltų baltų ir lašinių. Nuvežė, tėvas pamotės dukterį miškan ir paliko meškos trobelėje. Atėjo naktis, išėjo duktė ant slenksčio ir šaukia:

Kas miškuos, Kas šiluos,

Eikit pas mane vakaruoti

Atsiliepė meška:

Aš miškuos, Aš šiluos,

Aš ateinu pas tave vakaruoti

Atėjo meška ir sako:

Mergele, mergele, atidaryk duris, Kad ne rankelėm, tai šakalėliais.

Duktė tingėjo atidaryti rankomis, tai atidarė šakalėliais. Tada meška sako:

— Mergele, mergele, virk košelę!

Užkūrė duktė ugnį, verda košę iš baltų miltų. Atbėga pelytė ir meiliai prašo:

— Mergele, mergele, duok košės kabini u ką, aš tau būsiu didelė pagalbininkė!

— O kakton nenori? — sako duktė.— Aš kiekvienam košės nemėtysiu.

Meška klausia:

— Mergele, mergele, su kuo tu kalbi?

— Va atbėgo pelytė ir lenda į akis, prašo košės.

— Spirk, koja, daužk šluota!

Duktė spyrė pelytei koja, daužė šluota. Pelytė ir nubėgo į savo urvelį. Meška sako:

— Mergele, mergele, klok patalą! Eilę akmenų, eilę pagalių, viršum girnapusę!

Duktė paklojo.

— Mergele, mergele, užkelk mane ant krosnies, kad ne rankom, tai šakėm!

Duktė paėmė iš kampo šakes ir vargais negalais užkėlė mešką. Meška atsigulė ir sako:

— Mergele, mergele, imk raktelius ir lakstyk po pirkia, kad činksėtų.

Duktė lakstė lakstė ir privargo. Meška nusvaidė eilę pagalių:

— Mergele, mergele, ar dar gyva?

— Gyva. Į meška nusvaidė eilę akmenų ir vėl klausia:

— Mergele, mergele, ar dar gyva?

Duktė jau mažai beatsiliepi. Meška bumpt girnapusę.

— Mergele, mergele, ar gyva?

Duktė jau nebeatsiliepia. Meška iškūreno krosnį, mergaitę sudegino, pelenus išėmė, niekotėlėn supylė, pagavo šešis žvirblius, užkinkė ir paleido.

Privažiavo žvirbliai prie senelio pirkelės, o kalaitė vėl loja:

Čiau riau riau, parvažiuoja, Čiau riau riau, bobos duktė, Čiau riau riau, Šešiais žvirbliais. Čiau riau riau, pelenėliai!

Išėjo pamotė ant slenksčio, užgirdo kalaitę lojant ir sprogo iš pykčio.

O podukra su savo tėvu iki šiol laimingai tebegyvena ir pyragus valgo.

NAŠLAITĖ IR NYKŠTUKAI

Buvo kitą sykį našlys Ir našlė. Turėjo abudu po dukterį. Kadangi jie kaimynystėje gyveno, abi mergaitės nuolat subėgdavo į krūvą. Sako kartą našlė svetimajai mergaitei:

— Kad tavo tėvas mane imtų, tai aš tave labai mylėčiau, tau praustis vis būtų pienas, o gerti — vynas. O mano dukrelei ir praustis būtų vanduo, ir gerti vanduo.

Ta mergaitė ir papasakojo tėvui, ką našlė šneka. Tėvas tuoj tą našlę parvedė namo. O kai parvedė — pamotė duoda savo dukrelei pieno praustis ir vyno gerti, o ta negraži, ir gan, o podukrai — vis vandens, o ta vienok kasdien gražesnė. Toliau pamotė pradėjo jos visai nekęsti ir vis galvoja, kaip jai galą padaryti, kad po akimis nes i valkiotų.

Sykį padavė jai duonos kriaukšlį ir krepšėlį.

— Eik,— sako,— į girią ir parnešk man pilną krepšį žemuogių.

— Kaip aš parnešiu žemuogių, kad dabar žiema?

— Kas man darbo, jei neparneši, nesirodyk man į akis. Pasiėmus tą duoną ir krepšėlį, skrandelę užsimetusi, nuėjo

našlaitė į girią, brisdama per sniego vėpūtinčius. Uogų niekur nebuvo matyti, tik išvydo mažą trobelę su užpustytais langeliais, o pro tuos langelius, nutirpdę ledą šiltu savo kvapu ir prispaudę nosis prie stiklo, žiūrėjo trys maži žmogiukai. Pasibeldė našlaitė ir sako:

— Ar negalėčiau užėiti pas jus vidun, man labai šalta?

— Užėik, sušilk,— pasakė nykštukai.

Pravėrusi duris, ji gražiai pasisveikino, atsisėdo ant suolo pas pečių ir gražiai tą duonelę. O tie nykštukai klausia:

— Ko tu atėjai pačiam viduržiemy į girią?

— Mane pamotė išvarė žemuogių rinkti, bet niekur jų nerandu. Man baugu namo grįžti.

Tie nykštukai sako:

— Gal tu ir mums duotum duonelės?

Našlaitė perlaužė pusiau savo kriaukšlelį ir padavė nykštukams:

— Valgykit sveiki.

Kai visi jau buvo sotūs, nykštukai sako:

— Paimk šluotą iš priemenės ir nušluok sniegą nuo durelių.

Mergaitė išėjo šluoti, o kai nušlavė, pamatė, kad tokių gražių uogų aplink esama! Nusirpusių, raudonų, kvepiančių! Ji tuoj pririnko tų uogų pilną krepšelį ir grįžo trobelėn nykštukams padėkoti ir atsisveikinti.

O nykštukai šnekasi:

— Kuo mes ją apdovanosim už jos gerumą? Vienas sako:

— Aš ją apdovanosiu didele laime. Antras sako:

— Kai ji tars žodį, tai vis pinigai iš burnos kris. O trečias sako:

— Ją karalius paims už pačią.

Padėkojo našlaitė tiems nykštukams, atsisveikino ir parėjo namo. O parėjusi sako:

— Labas vakaras. Parnešiau uogų.

Kaip tik tarė žodį, vis po aukso pinigą iš jos burnos išpuolė. O paskui ėmė apie nykštukus pasakoti, ir prikrito pilna troba pinigų. Matydama tokią jos laimę, pamotė sau galvoja:

„Kad ji tokią laimę gavo, mano mergaitė dar geresnę gaus“.

Prikepė dukteriai pyragų, prisuko sviestų, prikrovė lašinių.

— Eik ir tu į tą trobelę, parnešk uogų.

Apsivilko duktė šiltus kailinukus, nuėjo į girią, rado tą pačią trobelę. Įėjusi vidun, atsisėdo ant suolo ir valgo sau lašinius su sviestu, pyrago užsikąsdama. Nykštukai žiūri į ją, žiūri, o paskui sako:

— Duok ir mums paragauti.

— Mamelė tik man įdėjo,— sako duktė.

— Paimk šluotą iš priemenės, nušluok sniegą nuo durelių.

— Dar ko įsigeidėt, nusišluokit patys, ar aš jums tarnaitė.

Privalgę, priputo ir eina sau _prd duris, nei pasilabinusi, nei sudieju netarusi. Tie nykštukai ir sako:

— Kad ji tokia netikus, kuo mes ją apdovanosim? Vienas sako:

— Aš ją taip apdovanoju: jeigu ji netikusi, tebūnie nuo šios dienos dar netikesnė.

Kitas sako:

— Aš ją taip apdovanoju: kad ji tik žodį tars, tai kris iš jos burnos vis po rupūžę.

Trečias sako:

— Aš ją taip apdovanoju, kad ją išstiks baisi mirtis.

O paskui duktė pasidairė pasidairė uogų, niekur nerado ir grįžo supykusi namo. O kai pradėjo pasakoti apie savo Žygį, tai po kiekvieno žodžio vis po rupūžę iššokdavo iš burnos. Prišoko pilna troba rupūžių. Tai pamačiusi, pamotė visai per-Širdo ant podukros. Apkabino ją šlapiom verpalų sruogom, padavė kirvį į rankas ir sako:

— Eik ant upės, išsikirsk eketę ir išskalbk sruogas. Podukra nuėjo ant ledo, išsikirto eketę ir ėmė skalbti. Atvažiavo karaliūnas ir sako:

— Ką tu čia veiki?

— Pamotė išvarė siūlą skalbti.

Kai tik ji žodį tarė, kas žodis ėmė pinigai kristi. Karaliūnui labai patiko, kad iš jos burnos pinigai'byra, o kad dar ir graži buvo, tai jis ir sako:

— Mažu tu norėtum mano mylima pačia būti?

Našlaitė ir apsiėmė pačia būti. Sėdo į karietą pas karaliūną, parvažiavo į jo dvarą ir tuoj už jo ištekėjo. Po kurio laiko gimė jiems sūnus. Karalienė, gera būdama, pakvietė į puotą ir pamotę. Puotai pasibaigus, karalius išjojo medžioti, o pamotė su dukteria dar liko pasisvečiuoti. Juodvi sugriebė karalienę ir išmetė pro langą stačiai į upę. Ta ir prigėrė. Grįžo karalius iš medžioklės — nebėra karalienės. Tik atplaukė upe raiba antelė, įskrido naktį pro langą į tą kambarį, kur vaikelis buvo, vėl stojo karaliene, papenėjo vaiką, paguldė ir sako:

— Kad karalius kitą sykį, kai aš naktį parlėksiu, paimtų kardą, triskart mane kirstų, tai aš vėl stočiau gyva.

Tuos žodžius tarusi, pasivertė raiba ante, išlėkė ir nuplaukė upe. Auklė viską matė ir girdėjo, ir nubėgo karaliui pasakyti. Kitą naktį, kai tik ji atskrido karalius mostelėjo trissyk kardą, ir karalienė vėl stojo sveika ir gyva. Dabar vėl buvo puota. Svečiai nusprendė pamotę ir jos dukterį

nugalabyti ir jų kaulus pavėjui išbarstyti. Dar ir dabar jų kaulai ant sniego blizga. O karalius su pačia laimingai gyveno, nes iš jos burnos vis pinigai biro.

BOKŠTE UŽDARYTA MERGINA

Kažin kada, labai seniai, trisdešimtoje karalystėje gyveno žmogus su pačia, kurie jau ir vidutinės senatvės susilaukė, o vis dar neturėjo vaikų. Netoli jų gyvenimo buvo labai gražus sodas su visokiais nematytais vaisiais, bet tas sodas buvo aptvertas aukšta tvora be jokių vartelių, ir niekas tos tvoros negalėdavo perlipti. Mat tai buvo raganos sodas. Sykį to žmogaus pati sako:

— Jeigu aš negausiu obuolių iš raganos sodo pavalgyti, turėsiu mirti.

— Nemirk,— pasakė jai vyras,— verčiau jau aš eisiu tų obuolių pasiskinti.

Perlipo jis tvorą, nuskynė porą obuolių ir nieko pikta neatsitiko. Bet jo pati, tą porą obuolių suvalgiusi, taip užsimanė daugiau, kad stačiai nebeturi kur dėtis.

— Eik dar kartą obuolių, — pasakė ji,— o jei ne, tai bus jau man galas.

Bijodamas, kad pati nenumirtų, žmogelis vėl perlipo tvorą ir jau siekia obuolio, tik čiupt jį ragana už sprando ir užia:

— Aš tave sudraskysiu, ko tu mano obuolius skini. Jis persigandęs meldžia raganą paleisti.

— Mano pati taip užsimanė tų obuolių, kad būtų mirus, jeigu jų būtų negavus.

Ragana sako:

— Na kad taip, tai paliksiu tau gyvastį, gali nusiskinti obuolių ir jai nunešti, bet tas, kas nuo tų obuolių atsiras, bus mano.

Žmogus iš baimės viską prižadėjo. O kai nuo tų obuolių gimė duktė, tai ragana atlėkė ir mergaitę nuo tėvų atėmė. Augino ją pas save, o tos mergaitės išaugo tokie ilgi plaukai, kad supindavo trijų sieksnių kasą. Mergaitė buvo labai graži, ir ragana, bijodama, kad kas jos nepavogtų, davė pastatyti aukštą bokštą, kurio apačioje jokių durų nebuvo, tik viršuje vienas langelis. Toji ragana nugabeno mergaitę į bokštą, įmetė ją pro langelį ir prisakė:

— Aš kas rytą atnešiu tau valgyti ir taip dainuosiu: „Mergele, mergele, nuleisk šilkų kasele“. Tada tu nuleisk savo kasą lig žemei, o aš ta kasa užlipsiu pas tave.

Taip ragana ir lipinėjo pas ją. Sykį vienas karaliūnas, medžiodamas netoli raganos laukų, išgirdo raganos dainą. Vos tik ragana, žemyn nulipus, nudulkėjo, karalaitis priėjo prie bokšto ir uždainavo:

— Mergele, mergele, nuleisk šilkų kasele.

Ta ėmė ir nuleido. Karaliūnas užlipo ir nustebo, pamatęs skaisčią kaip dieną merginą, o mergina išsigando, išvydusi gražų jaunikaitį, šilkuose žydintį kaip jurginą. Bet paskui abu įsišnekėjo ir kaskart labiau vienas kitam patiko.

— Aš esu karaliūnas, ar tekėsi už manęs?

— Mielai už tavęs tekėčiau, nes geriau man su tavim jaunu gyventi negu su sena ragana, bet kaip man iš čia išsigauti? Ragana mane lanko rytais, o tu lankyk vakarais. Ateidamas vis atnešk po šilko sruogą. Aš nusivysiu virvę ir nusileisiu.

Taip jis darė, vis lankė merginą vakarais ir vis nešdavo šilkų virvei nusivyti. Jau virvė buvo beveik prie galo, tik kartą, raganai jos kasa besikariant, mergina ir sako:

— Kažin kas čia yra, kad tu sena ir tokia sunki, o karaliūnas jaunas ir toks lengvas.

Ragana viską suprato ir užlipusi ėmė kriokti:

— Ak tu, bedievei Aš tave čia pasodinau, kad niekas prie tavęs neprieitų, o tu su savo kasa jau karaliūnų užsitraukei!

Perpykus ji nukirpo merginos kasą, o ją pačią nubogino į tyrus laukus ir paliko vieną vargo vargti. O pati atlėkė, užsiropštė į tą bokštą ir laukia. Vakare atėjo karaliūnas ir dainuoja:

— Mergele, mergele, nuleisk šilkų kasele.

Ragana nuleido mergelės kasą, karaliūnas vikriai įsikabaravo į bokštą. Ir koks buvo jo išgastis, kai vietoj savo mylimosios bjaurią raganą išvydo!

Ragana šoko ant jo, purkšdama kaip katė:

— Nebėra tavo paukštelės lizde. Jau išlėkė. Ir kaip gyvas jos nebepamatysi.

Šoko ragana visu smarkumu, išlupo jam abi akis ir išstūmė iš bokšto. Tas nugriuvęs pagulėjo, kol perkente sope, o paskui apčiuopomis patraukė priešais save. Jis ėjo per girias, misdamas šaknelėmis, kliūdamas už kelmų, klupdamas ir virsdamas, daužydamasis į medžių kamienus. Ejo šaukdamas savo mieląją. Galop priėjo tyrus laukus, kur ragana buvo mergelę palikusi, ir čia jiedu susitiko. Mergaitė puolė jam ant kaklo, verkdama gailiom ašarom. Kai ašaros užkrito jam ant akių, karaliūnas pražiūrėjo. O pražiūrėjęs paėmė ją už rankos ir nusivedė į savo dvarą. Buvo šaunios vestuvės, ir aš jose buvau, smalos arklį ir žirnių balną gavau. Pamačiau zuikį, mečiau arklį, puoliau vytis, zuikio nesugavau, arkllys nuo saulės ištirpo, žirnius kiaulės ištašė. Likau, kaip buvęs — be nieko.

PELENIUS

Vienas žmogus turėjo tris sūnus, kuriuos labai, mylėjo. Tačiau juo labiau senatvė tėvą prie žemės lenkė, juo didyn augo sūnūs, juo labiau nyko šeimos santaika; ypač brolių skriaudžiamas

buvo jaunėlis sūnus, Pelenium vadinamas. Vyresnieji pešdavosi, kumščiuodavosi, vos ne akis vienas kitam plėšdavo, o paskui pyktį išgieždavo ant jaunėlio Pele niaus. Prikaišiojo jam, kad tinginys esąs, paplavūnas, kad dykai duoną valgąs, tegul sau toks nenaudėlis ir dykūnas miegąs pelėnuos, tegul vietos troboj neužankščiąs. Tol stumdė, bakino ir niekino jaunėlį, kol tas, aimanuodamas ir ašaras rydamas, iš namų išėjo. Tėvas palaimino Pelenių, nebesitikėdamas daugiau jo pamatyti, o vyresnieji broliai strapaliojo ir pagaliais Pelenių laidė, džiaugdamiės pagaliau juo atsikratė. Išėjo Pelenius į tamsias girias, kur nei galo, nei krašto nematyti, kur naktį šviečia tik jonvabaliai ir pelėdų akys, o dieną per medžių viršūnių pynę saulės spindulys neužėina. Jau manė pateksiąs kokiam vilkui baisininkui į nasrus ir niekad niekad tos girios galo neprieisąs, tik žiūri — dvaras ant gaidžio kojos bestovįs, o durys vis sukąs į jo pusę. Nudžiugo Pelenius, žmonių gyvenamą vietą aptikęs, nutarė žengti į vidų ir darbo pasiprašyti. O viduje rado moterį, drūtą kaip statinę.

— Ak, tai darbo nori gauti? — juokėsi moteris tokiu balsu, tarytum viduj statinės kas akmenis ridinėtų.

— Noriu,— sako Pelenius.— Pasiklydau šitoje tamsioje girioje, išalkau ir pavargau. Aš jokio darbo nesibaidau, tik leiskit man čia pasilikti.

— Ak, jokio darbo nesibaidai? Gerai, gausi darbo. Tris dienas ganysi mano kumeles, iš ryto išginsi, vakare atginsi. Jei nė vienos nepraganysi, gausi, ko tik norėsi, bet jei nors vienos vakare arklidėj neuždarysi, galvą tau nukaposiu. Nemanyk, kad gali kur nuo manęs pasprukti. Visa šita giria — mano valdos, ir visur tave pasieksiu.

Susiraukė Pelenius, it rūgštų obuolį kandęs, tačiau tuoj vėl atsitokėjo — didelio čia daikto, ne kartą pas tėvą arklus naktigonėn buvo jojęs ir nė vieno nepragaišino. Nepragaiš nė tos kumelpa laikės.

Neramia širdim nuėjo jis arklidėsna kumelių sužiūrėti, o tos tik muistosi, kanopom žemę plaka, į jį raudonom akim žvairuoja. Bandė patekšnoti blizgančius jų sprandus — kur tau — dantis Šiepia, tarytum jau dabar norėtų jam galvą nukąsti.

„Nuo vilko bėgau, ant meškos patekau,— mano sau Pelenius.— Verčiau būčiau brolių patyčias ir keiksnojimus kentęs, negu čia per tas bjaurias kumeles galvą paguldęs.“ Taip ir liko jis arklidėse, ant šiaudų plako nakvoti, o pačiam vidunakty kažin kas sučežėjo ir pajuto vienos kumelės šiltą kvapą prie pat savo ausies:

— Mano motina ragana, o mes — keturios jos dukterys raganikės. Ji pavertė mus kumelėmis, norėdama tave pražudyti. Rytoj, kai tu mus išginsi į girią, pakils bimbalai, ir mes imsime gyliuoti. Tu nė nebandyk mūsų gaudyti — brūzgynuos tankumynuos pats galą gausi ir mūsų nesuvaikysi. Man gaila tavo jaunystės, nes ir aš pati esu jauniausioji raganikė, todėl noriu

tau padėti. Visą dieną tu gali ramiai miegoti, o vakare sušuk: „Vapsvos, vapsvos, suvarkite man kumeles!“ Vapsvos mus sugils, ir mes pačios subėgsime į tvartą. Ką pasakys mūsų motina — aš iš anksto žinau, o tau nereikia žinoti.

Kitą rytą išvarė Pelenius kumeles į girią, tos nušuoliavo, nusibrazdino į pačius kadagynus, erškėtynus, o vakare jis sušuko:

— Vapsvos, vapsvos, suvarkite man kumeles.

Pakilo vapsvų debesis, pasipylė kaip skaudus lietus ant kumelių, ir šios žvengdamos, prunkšdamos ir besispardydamos pargyliavo namo, stačiai į arklides. O čia kilo dar didesnis žvengimas ir daužymasis, kai ragana perpylė visas vytiniu, kam leidosi pargenamos.

— Jeigu dar kartą tas žioplas daiktas jus suvarks, tada dar ne šitiek atsiimsite.

Tą naktį jauniausioji raganikė vėl pasilenkė prie Peleniaus ir liepė jam antrą kart kitaip kumeles ginti:

— Širšės, širšės, suvarkite man kumeles.

Ir vėl širšės paklausė Peleniaus, o įtūžusi ragana karčius nuo kumelių sprandų saujomis rovė, geležiniu kanabėku šonus badė, visaip dergė ir keikė.

Trečią naktį raganikė vėl Pelenių gelbėjo, sakydama:

— Mes visos keturios suvarstytos ant siūlo kaip baravykai, o kamuolėlis — šitoj arklidėj. Rytą kamuolėlį išvyk, o vakare suvyk. Keturi siūlai eina per keturias arklidės kertes. Kai tu tuos siūlus vyniosi, parvyniosi kartu ir mus į arklidę.— Kaip raganikė sakė, taip ir buvo. Arklidės kampe rado Pelenius kamuolėlį, ir, kai tik ėmė jį vynioti, paržvengė, pardulkėjo keturios kumelės, o ragana davė visoms kuoka per galvą, ir visos keturios merginomis pavirto.

Dantimis grieždama, ragana ir sako:

— Tris dienas kumeles išganei, tai dabar gali būti mano žentu. Rinkis, kuri patinka.

— Aš jaunėlis sūnus namie, jaunėlę tamstos dukterį ir rinksiuos.

— O dabar išnykit man iš akių, nes aš jaučiu, kad neilgai būsiu gera ir vėl galiu dukteris kokiomis baidyklėmis paversti.

Raganikė pasakė Peleniui:

— Aš pavirsiu debesiu, pasiimsiu tave ant kupros, ir mudu skrisim pas mano seseles, nes kiekviena sesuo turi savo trobelę ant gaidžio kojos, ir tik retkarčiais motina ragana mus į savo dvarą suvadina. Aš noriu i su seselėmis atsisveikinti ir dovanų iš jų gauti.

Pavirto raganikė debesiu, pasisodino Pelenių ant kupros, sušvilpė viesulas ir nunešė juos viršum girios, net eglų ir pušų viršūnės Peleniaus padus kuteno, į tas vietas, kur raganikės seselės laikėsi. Pirmoji seselė apnakvydino juos, pamylėjo ir skambutį svainiui dovanavo. Antroji pavaišino, pagirdė ir ibirbynėlę į kišenę įbruko. Trečioji nuo jų neatsiliko — plaktuką

jam įdavė. Nors nelabai nutuokė Pelenius, kokia jam iš tų dovanų nauda, tačiau padėjo ir vėl su savo raganike, debesiu pasivertusią, padangėmis nušvilpė. Nusileido jie nežinomoj vietoj, prie kažin kokio dvaro su variniu stogu, lig pusei žemėj prasmegusio.

— Dabar aš paliksiu tave vieną ir pažiūrėsiu, kaip tu be manęs versies. Mudu dar pasimatysime, Peleniau, ir tada galbūt sueisime į porą, o gal ir ne,— tarusi tuos žodžius, nuskrido būsimoji Peleniaus pati vien tik jai težinomais keliais. Nusileido Pelenius prie varinio dvaro, tik niekur durų neranda. Girdi kokius neaiškius balsus, o kaip įeiti — nežinia. Kaukštelėjo siena plaktuku, išgriuvo anga, ir jis išgirdo dviejų žmonių — merginos ir vyriškio —' pasikalbėjimą. Iš jų žodžių suprato, kad mergina — šių rūmų gyventoja, o vyriškis — jaunas pasiklydęs keleivis. Mergina, liepė jam eiti į sodą ir per valandą atkasti dvylika armotų. Kai tos armos visos vienukart iššaus, ir mergina, ir tas dvaras būsiąs išvaduotas. O jeigu vaikinai negalys to padaryti, jo galva kaip kopūstas bematant nuriedėsianti į rūšį. Pelenius tuoj nuėjo į tą sodą, išsiėmė varpelį, suskambino, o armos visos iš žemės iššoko ir vienukart iššovė. Trenksmas buvo didis, o po to visos dvaras iš žemės išlindo. Pelenius papūtė birbynėlę, ir visi atgijo — kiemiškiai, tarnai, medžiotojai, virėjai, net tas jaunikaitis, kurio galva kaip kopūstas buvo į rūšį nuriedėjusi. Tuojuo buvo stalai nutiesti, visokiais skanumynais ir gėrimais apkrauti. Mergina puolė Peleniui po kojų, dėkojo už išvadavimą, žadėjo jam amžiną dėkingumą, meilę ir pagarbą. Ji padavė jam raktus nuo dvaro, nuo lobynų ir svirnų, tik į vieną kamaraitę prašė neiti. Kur tau rieis Pelenius — smalsumu nesitverdama, jis pravėrė kamaraitės duris, ogi mato — slibinas prie lubų rąsto grandinėmis prirakintas ir basliais paramstytas, kad nenudriktų. Ant kamaraitės lango — trys ašotėliai su vandeni.

— Duok man atsigerti, gerasis žmogau,— silpnu balsu paprašė slibinas.— Juk nieko pikta neatsitiks, jei trokštanti pagirdysi.

Pagirdė jį Pelenius, ir tuoj pikta atsitiko — slibinas išsipūtė ir grandines nutraukė, nes ašotėlyje būta jėgos vandens, tat ant žemės nudribęs, dideliais Šuoliais per dvaro menes liuokterėjo ir, pastvėręs merginą už kasų, sau ant kupros užsimetė. Bandė Pelenius jį pasivyti ir plaktuku kaukštelėti, bet slibinas pakilo į orą ir nušvilpė kaip juodas debesis.

Kur dėsis Pelenius pats vienas dvare su variniu stogu likęs? Eina raganikės ieškoti, kur visokius kerus žino — bene ir šį kartą jam pagelbės.

— Tris kartus tave nuo savo motinos raganos vadavau, nors ji kailį man ir seserims karšė, kol tapom margos kaip geneliai. Visokius stebuklingus daiktus tau padovanojau, nenorėdama, kad žūtum nuo mano brolio slibino dvare su variniu stogu. Iš teisybės tų turėtum mane vesti, o ne gainiotis nuotaką, slibino pagrobtą.

— Iš teisybės turėčiau,— sako Pelenius.— Tik kad, matai, aš truputį tavęs prisibijau. Pastatysi ragus kaip visos pačios, tai dar, ko gero, mane kokiu rupūžėku užkerėsi, o pati debesiu pavirsi, ir nulakins tave viesulas už devynių girių. O aš ir šokuosiu visą gyvenimėlį. Ar tu man padėsi, ar nepadėsi, eisiu merginos iš varinio dvaro ieškoti. Ką darysi,— sako raganikė,— varu mielas nebūsi. Galėčiau užduoti tau tokio gėrimo, kad mane vieną temylėtum, o aną merginą, slibino pagrobtą, visiškai užmirštum. Bet aš noriu tau būti gera, todėl sėsk man ant kupros, lėksim tavo merginos vaduoti.

Vėl pasivertė raganikė debesiu, ir nušvilpė jiedu kaip viesulas viršum girių, miestų ir kalnų. Vienoje kalno viršūnėje rado akmeninę pilį, o toje pilyje sėdėjo mergina, kasas Šukavo ir gailiai verkė. Raganikė ištraukė ją iš bokšto ir sau ant kukšteros užsimetė. Nušluostė jai ašaras Pelenius, tik girdi — griaustinis dunda, juodas debesis kaip juodas laivas iš paskos vejasi.

— Nebijokit,— sako raganikė.— Tai mano brolis slibinas juodu debesiu pavirto. Bet mano kerai galingesni.— Ir iš tikrųjų — vos tik juodas debesis priartėjo prie jų per kokią plaštaką, raganikė papūtė karštą kvapą, ir juodas debesis į dulkes pavirto.

— Dabar gyvenkit,— sako raganikė,— dvare sū variniu stogu be slibinų ir raganų.
Taip jiedu ir padarė.

APIE UŽMŪRYTĄ BERNIUKĄ

Buvo toks karalius, kuris laikė keliolika berniukų vien tam, kad šie jam savo sapnus pasakotų. Berniukai išmoko gudrauti, visokių nebūtų sapnų sugalvoti, norėdami įsiteikti karaliui, tik vienas berniukas nemokėjo meluoti ir tylėjo. Šešis kartus liepė jam karalius sapnus pasakoti, šešis kartus. Berniukas jam atsakė:

— Aš taip kietai miegu, kad nieko nesapnuoju.

Tada užsirūstinęs karalius norėjo nubausti jį mirtimi, tik jaunutė karaliaus seselė išmeldė jo malonę, ir karalius atmainė Savo sprendimą — liepė nenuolankų berniuką užmūryti stulpe. Sėdi jis, sėdi tam stulpe, tik girdi kartą — vaikšto karaliaus seselė po sodą ir gailiai verkia.

— Ko tu verki, karalaitė? — klausia berniukas iš stulpo.

— Kaip man neverkti, kad mano brolis karalius joja piršliusna pas piktą karalaitę. Ji visokius bandymus savo jaunikiams užduoda, o kai šie neišpildo, ji liepia galvas jiems nukirsdinti. Kiek aš meldžiau brolių karalių nejoti,— nieko neklauso.

— Gal aš galėčiau tau padėti? — klausia berniukas.

— Ką tu man padėsi, mažas būdamas, ir dar stulpe pasodintas?

— Aš jau nebe mažas, aš išaugau čia belindėdamas, o iš stulpo tu mane paleisk, ir aš pabandysiu tau padėti.

Karalaitė buvo taip susigraūžusi, kad, net brolio nepasi-klaususi, ėmė ir paleido iš stulpo berniuką, o tas iš tikrųjų pasirodė jau į bernelius išaugęs.

Eina tas bernelis, sustingusias kojas miklina, ir pats nežino, kaip dabar suktis, kaip čia savo pažada, karaliaus seselei duotą, tesėti.

Tik žiūri — mušasi trys milžinai, net kelias dulka, net medžiai iš šaknų virsta.

— Kas yra, ko pešatės? — klausia bernelis.

— Kaip mums nesipešti, kad mirė mūsų tėtis milžinas ir paliko mums tris daiktus: nematomąją kepurę, septynmylius batus ir lakiojantį kilimą. Tai mes ir pešamės, nes nemokame tais daiktais pasidalinti.

— Ar jums ne gėda šitaip bubinti vienas kitą, ar jums negaila jūsų šonkaulių, dantų ir makaulių? Verčiau aš mesiu akmenį, kas pirmas sugaus, tas ir išsirinks iš tėčio milžino palikimo patinkamą daiktą.

— Gerai,— pasakė milžinai, ir bernelis sviedė akmenį. Kolei jie, stumdydamiesi ir plūsdamiesi, šoko to akmens gaudyti, bernelis užsimovė kepurę, apsiavė septynmyliais batais, sėdo ant lakiojančio kilimo, ir tiek jį milžinai tematė. O bernelis pasivijo karalių jau netoli piktosios karalaitės miesto. Eina jis nematomas karaliui iš paskos ir į karalaitės rūmus. O karalaitė sako:

— Aš girdėjau, karaliau, kad tamsta sapnų mylėtojas. Tai - prašom po trijų dienų ateiti pas mane su tokia pat dovana, kokią aš tamstai būsiu paruošusi. Tamsta tikriausiai susapnuosi, kokia bus mano' dovana, todėl tikiuosi, kad išvengsi kitų jaunių liūdno galo.

Grįžo karalius į jam skirtą menę ir graudžiai apsverkė. Kaip jam įminti, kokią dovana sugalvos karalaitė? Tik mato — staiga atsirado jo menėje kažin koks jaunuolis, tarsi iš po žemių būtų išdygęs,

— Neverk, karaliau,— tarė tas bernelis,— pasitikėk manimi, aš sužinosiu, kokią dovana ruošia tau karalaitė.

— Iš kur tu žinai mano bėdą? Iš kur tu žinai apie karalaitės dovana?

— Aš viską susapnavau,— tarė bernelis.— O tu manęs pana klausyk, tris dienas niekur iš savo menės neik, o po trijų dienų, kai pasišauks tave karalaitė, prašyk, kad ji pirmoji savo dovana parodytų.

Rytą bernelis, apsiautęs nematomuoju apsiaustu, jau ir laukia prie karalaitės durų. Karalaitė sėdo į karietą ir įsakė vežti ją pas karališkąjį auksakalį. Bernelis, atsisėdęs ant kilimo, lekia iš

paskos, o niekas ničniekas jo nemato. Auksakaliui liepė karalaitė nuliedinti aukso diržą ir iškaišyti gražiausiais brangakmeniais. Ir kad Šiukštu niekas to diržo nepamatytų.

Auksakalys su savo gizeliais tuoj puolėsi to diržo liedin-ti, užsidangstę langus ir užsirakinę duris. Vos tik baigė darbą ir padėjo tą diržą aušinti, diržas dingo. Auksakalys plaukus rovēsi nuo galvos iš tūžmasties, bet nieko kita jam neliko padaryti^ kaip tik slapta nuo karalaitės nuliedinti dar vieną diržą. Tik brangakmenių tokių nebeturėjo, nes visus gražiuosius buvo sunaudojęs, liedamas pirmąjį.

Kitą rytą kviečiasi karalaitė karalių ir sako:

— Parodyk, kokią dovaną turi man paruošęs.

— Nuolankiai meldžiu parodyti pirma savo dovaną,— tarė nusilenkęs karalius.

Karalaitė parodė savo diržą, o tada ir karalius išvyniojo savąjį. Visiems buvo matyti, kad karaliaus diržas lygiai toks, tik dar prašmatnesnis, nusagstytas brangakmeniais sulig kumščio didumo. Nustebo karalaitė, nes jau aštuonis jaunikius buvo nugalabijusi, kurie nesugebėjo įminti jos dovanos.

Tat sako karaliui:

— Šį kartą laimėjai, bet pažiūrėsime, kas bus rytoj. Tokį pat daiktą, kur aš pačiam, dovanosiu, turėsi ir man dovanoti, tik žiūrėk, kad nebūtų prastesnis.

Vėl verkia karalius, nujausdamas liūdną savo galą, vėl pasirodo jo menėje nepažįstamas jaunuolis, žadėdamas jam padėti,

O karalaitė vėl važiuoja pas auksakalį ir užsako auksinę kurpaitę, deimantais sagstyta. Auksakalys skubėjo neapsakomai, norėdamas karalaitei įtikti, ir lig vidurnakčio nuliedino auksinę kurpaitę nematyto gražumo. Tik staiga kurpaitė dingo, tarytum vėjas ją būtų nupūtęs, o auksakalys plušėjo lig ryto, kol nuliedino kitą-kurpaitę, tik jau prastesnę, nes deimantų pristigo.

Vėl nustebo karalaitė, koku būdu karalius jos paslaptį atspėjo, ir trečią dieną nutarė nei karieton nebesėsti, nei tarnų nesivežti, nei su auksakaliu nebeprasidėti. Anksti rytą, vos prašvitus, nubėgo ji pati viena prie upės kranto taip greitai, kad bernelis su septynmyliais batais vos ne vos ją pasivijo, Ir ėmė meiliu balsu savo velionį tėvą šaukti. Subangavo upė, sukunkuliavo verpetai, ir iškilo iš vandens senis su sidabro plaukais ir aukso barzda.

— Ko nori, dukra? — pasakė jis gūdžiu balsu.— Kam drumsti man ramybę?

— Atsirado toks jaunikis, kur visas mano mįsles išpėja. Kas man daryti, kokią dar mįslę užminti?

— Išrauk man tris plaukus iš barzdos ir tris nuo galvos. Tokios dovanos gudriausias jaunikis nesugalvos.

Kai karalaitė rovė tuos plaukus, nematomas bernelis čiupo karaliui už barzdos ir už plaukų ir išrovė po saują.

— Ai dukra, kam taip peši!? — suriko auksabarzdis karalius ir vėl — murkt — prapuolė vandenyje.

Trečią dieną karalaitė švytėte švytėjo, nes žinojo, kad šį kartą bus jos viršus.

Ir koks buvo jos nustebimas, kai jaunas karalius paklojo jai dvi saujas sidabro ir aukso plaukų nuo jos tėvo galvos! Nors širdyje ji dūkė dūko, bet ištiesė karaliui ranką ir sutiko už jo tekėti.

Karalius prisipyręs klausinėjo bernelį, kaip jis gebėjęs jam padėti. Bernelis viską išpasakojo, o karalius meldė jam atleisti ir prižadėjo dėkingumo ženklą išleisti už jo savo seselę. Tada tas bernelis sėdo ant lakiojančio kilimo ir nuskrido pas karaliaus seselę pranešti jai gerą žinią, jog jos brolis sveikas ir gyvas parvažiuos su pačia. Seselė labai džiaugėsi, dėkojo berneliui ir mielu noru sutiko už jo ištekti. Buvo iškeltos dvejios vestuvės. Visi ten valgė ir gėrė, užė ir linksminosi, o po namus buvo visi su lakiojančiu kilimu parskraidinti.

VAIKAS, KURIO VISI NORAI IŠSIPILDO

Buvo toks pirklys su pačia, kurie begyvendami vaikų nesulaukė. O jiedu vien tik ir tegeidė nors vieno vaiko sulaukti — jaunystėj pasidžiaugti, o senystėj — turtus savo palikti ir galvą priglausti. Bet veltui jie meldėsi, veltui pinigais apipylė bažnyčias ir vienuolynus — niekas jų maldos neišklausė.

Kartą sako tas pirklys savo pačiai:

— Valkų mudu neturime, kur aš savo pinigus dėsiu? Tuoj už miesto liula nepereinamos balos. Keleiviai turi aplink didelį linkį daryti. Nutiesiu per tas balas tiltą. Tegul žmonės keliaudami bent geru mane mini.

Ir tuoj ėmėsi darbo. O kai tiltą pabaigė, žmonės patraukė tiesiu ir sausu keliu. Siunčia pirklys vyriausią tarną, savo turtų prievaizdą, ir sako:

— Palįsk po tiltu Ir klausyk, ką Žmonės apie mane keliaudami kalbės.

Tas nuėjo, palindo po tiltu ir laukia. Netrukus eina kokie senukai ir šnekasi, pirklių mini.

— Nežinia, kuo tam pirkliui ir atsilyginti. Jis tiek daug gero žmonėms padarė. Nebereikia po balas klampoti.

O kitas tarė:

— Jis labai trokšta vaikų. Tegul gims jam vaikas, ir toks dalingas, kad ko tik prašys, tegul bus jam duota.

Prievaizdas, viską išklauses, parėjo namo. Klausia jo pirklys:

— Na, ką žmonės kalba, keliaudami mano pastatytu tiltu?

— Visai tamstą garbsto, sveikatos linki, ilgo amželio, visokių likimo malonių, o daugiau nieko negirdėjau.

Apie vaiko gimimą prievaizdas nieko nesakė.

Už metų gimė tam pirkliui sūnus. Kai vaikas truputi jau paaugo, prižiūrimas ir mylimas kaip akis kaktoj, ėmė tas prievaizdas papjovė balandį ir, kai visi sumigo, patepė tuo krauju pirklienės lūpas ir rankas, o tą vaiką pavogė ir toli iš namų nubogino. Nubudo pirklienė — nebėra valko. Pažadino pirklių — visi už galvos nusitvėrė. Niekas nežino, kur tas vaikelis galėtų prapulti. O tas prievaizdas ir sako:

— Niekur tas vaikas nedingo, tik motina jį suėdė. Pirklienė sako:

— Ar iš galvos išėjai? Kaip aš galėčiau savo vaiką ėsti? O tas:

— Ko dar giniesi? Matyt, kad ėdei — žiūrėkit visi, jos rankos kruvinos ir burna.

Pirklių paėmė baisi rūstybė, jis įtikėjo prievaizdo žodžiais ir pasodino savo pačią \ kalėjimą.

O valkas augo toli, kitoje karalystėje, pas svetimus žmones. Kai jam sukako septyneri metai, prievaizdas pametė savo poną, pasiėmė tą vaiką, sėdo i valtį ir nuplaukė toli per marias. Vidury marių sako:

— Tu sakyk, kad iš marių dugno iškiltų sala, kad čia stotus didesni rūmai kaip karaliaus ir kad nuo tų rūmų būtų nutiestas varinis tiltas lig marių kraštui.

Kaip vaikas ištarė, kaip panorėjo, taip ir stojos. Pamatė karalius, kad tiltas po nakties išdygo, ir joja su savo tarnais tuo tiltu. Prijojo salą su rūmais, dar gražesniais negu jo paties. Apžiūrėjo tuos rūmus, tarsi raibą paukštę, vidury marių nutūpusią, ir klausia:

— Kas tokius rūmus galėjo išstatyti, kas tokį tiltą galėjo nutiesti?

Išėjo prievaizdas iš rūmų, žemai nusilenkė ir tarė:

— Tai aš viską taip surėdžiau.

— Kad tu galėjai tokius stebuklus ištaisyti, tai aš tau duosiu savo dukterį už pačią.

Prievaizdai to tik ir tereikėjo. Neilgai trukus jis surengė puotą ir vedė karalaitę. Viską gavęs, ko tik širdis geidė, jis jau ėmė to vaiko nekęsti, nebelaikė jo savu, nė valgyt ėmė jam nebeduoti. Kartą vaikas, iš sielvarto miego nemigęs, ėmė klausytis naktį, ką jo šeiminkai už sienos šnekasi. Girdi — klausia prievaizdą jo pati karalaitė:

— Pasakyk, meldžiamasis, iš kur tavo turtai, mat žmonės šneka, kad tu pirklio tarnas buvęs.

O jis jai ir pasakoja:

— Iš tikrųjų dirbau aš pas pirklių, ir tas pirklys nutiesė per balas tiltą, ir siuntė mane po tiltu pasiklausyti, ką žmonės, keliaudami tuo tiltu, apie jį šnekės. Palindęs po tiltu, klausiausi. Ir atėjo trys seniai, ir tariasi, kuo tam pirkliui už gerą darbą atlyginti. Vienas pasakė: „Jis neturi

vaikų, tegul gims jam sūnus, o tas sūnus tegul bus toks dalingas, kad ko tik prašys, tai visi jo norai išsipildys“. Kai gimė tas sūnus, o jo motina kietai miegojo, aš jos burną ir rankas patepiau balandžio krauju ir paskui pasakiau, kad ji pati savo vaiką suėdė. O aš tą vaiką pavogiau ir padaviau svetimiems žmonėms auginti. O pirklys savo pačią už tai pasodino į kalėjimą, gal ji ir dabar ten tebesėdi. O vaiką, sukakusį septynerius metus, atsivežiau čia ir liepiau prašyti, kad Šiame daikte stotųsi rūmai, o kai tik jis savo norą ištarė, viskas ir išsipildė.

Vaikas, tuos žodžius išgirdęs, pašoko, nubėgo pas tą karaliaus žentą ir sušuko:

— Noriu, kad tu pavirstum į šunį!

Ir sulig tais žodžiais pavirto karaliaus žentas rudu šunimi su maknota uodega. Vaikas uždėjo jam grandinę ant kaklo ir vedasi kartu tėvo pirklio ieškoti. Suradęs tėvui pasisakė esąs jo sūnus, o galiausiai prašo žėruojančių anglių.

— Matai, tėve, aš atsivedžiau šunį, tai norėčiau jį pašerti.

— Juk ir šuo — gyvulys, valkeli, kaip tu gali be širdies būti ir savo šunį žarijomis Šerti?

— Jeigu motina gali savo vaiką suėsti, o tėvas gali savo pačią kalėjiman sodinti, tai juo labiau šuo gali žarijomis misti.

Suprato pirklys, kaip neteisingai savo pačią buvo apkaltinęs, nuėjo kartu su sūnumi į kalėjimą ir meldė pačią jam dovanoti. Kai visi trys krūvon suėjo, buvo didžiai laimingi. Jie persikėlė gyventi į tuos salos rūmus, nes karalaitė buvo grįžusi pas savo tėvą. O prievaizdas taip ir nugyveno savo šunišką gyvenimą pririštas, kol pastipo.

JONAS NELAIMINGASIS

Seniai seniai gyveno toks pirklys, turtingiausias visame mieste, bet toks goduolis ir šykštuolis, kad jokiam žmogui nieko gera nebuvo padaręs, jokio elgetos nesušelpęs nė apnak-vydinęs. Net serganti, iš patalo nesikellanti jo teta, ir ta gulėjo tvarte su gyvuliais. Vieną vakarą užsuko pas jį du žili seneliai ir prašosi naktigulto. Pirklys neklauso, gena juos lauk, ir gan.

— Kur mes naktį pasidėsime,— sako seneliukai.— Gulsime kad ir atšlaime.

Per didelį jų prašymą pirklys pagaliau sutiko juos apnak-vydyti, bet tik tvarte, kartu su gyvuliais. O ten jau tos tetos gulėta..Klauso ji vidurnaktį, kaip Šneka tie seneliukai:

— Šianakt gims netolimame kaime vienam vargdieniui berniukas, vardu Jonas nelaimingasis. Bet jis bus laimingas.

PIKTA PATI

Viena pati buvo tokia priešgina, tokia nedorėlė, taip tarškėjo braškėjo lyg užsukta per dienu dienas, kajd vyras ir gerumu bandė ją perkalbėti, ir nugarą vanojo, ir šonus skalambijo, ir visokiais būdais nagan ėmė,— nieko nepadėjo. Kartą, jiedviem besižodžiuojant, apmaudui pašokus, ėmė vyras ir numirė. O kadangi mirė burnodamas, nuėjo stačiai į pragarą. Pragare jo širdis atsigavo: jis vaikščiojo švilpaudamas ir dainuodamas, visokias velnių užmačias juokais leisdamas. Vienas kipšas sako:

— Kaip gyvas nesu matęs, kad kas pragare dainuotų. Kokius čia juokus kreti, visiškai netinkamus velnių draugėje?

— Pagyventum tu mano vietoje su mano pačia, ir tu džiaugtumeisi, pragaran patekęs.

— Na pagyvensiu aš su tavo pačia, bet jeigu tu meluoji,— saugokis. Tėvo motinos šauksies, užuot čia dantis rodęs. O jeigu tavo teisybė,— galėsi sau drožti iš pragaro, kur kojos neša.

Ir išlindo kipšas iš pragaro ir nukinkavo stačiai pas linksmojo vyro pačią. Ta jau buvo pusbernėlį Mykoliuką paslsam-džius ir nenorėjo kipšo imti, bet tas taip gražiai mokėjo prašytis, kad pagaliau vieneriems metams įsiprašė. Kipšas greitas buvo, kaip žaibas, gebėjo visą derlių iš lauko ant kupros klojiman parsinešti, meškas pasikinkęs, malkų iš girios parsigabenti, kelmus rauti, liūnus sausinti. Nepraėjo nė poros mėnesių, jau bobą pasigviešė už jo ištekėti. Kipšas, nieko nelaukęs, ir vedė ją. Tada ir prasidėjo muzika.. Kipšienė taip jain ėmė ,kasdien galvą džiovinti, taip maivoti ir engti,. kad, tas nebeištveręs nutarė iš namų bėgti. Keršydamas bobai, išvadino kartu Mykoliuką, kuris dieną naktį jaujoj miežius kūlė. Mykoliukas iš pradžių nesidavė gundomas, nes algos gailėjo — buvo jau kokį pusmetį pas bobą ištarnavęs. Bet kipšas jam prižadėjo daug didesnį uždarbį.

— Aš eisiu po dvarus ir naktimis belstuos. Tu sek mano pėdomis ir garsinkls, jog moki baidykles išvartyti. Kai gausi atlyginimą, aš liausiuos traukęsis, ir tada susitiksime ant aukšto. Rasi mane už kamino.

Na ir prasidėjo. Nužiūrėjęs kokį dvarą, kipšas pristodavo ir imdavo visokias veintavas krėsti: naktimis belsdavosi, šokdavo ant aukšto pačius naujausius velniškus šokius, berdavo žemyn smėlį, laužydavo senus baldus, džerškindavo visokius skydus ir kalavijus. Išsigandę bajorai žegnodavosi, kampus Švęstu vandeniu šlakstydamo — nieko nepadėdavo — velnias kvalllodavo, ir tiek. Bet vos tik pasirodydavo Mykoliukas ir pasižadėdavo už pinigų kapšą baidykles sutramdyti, kipšas kasnakt mažesnę jomarką bekeidavo, kol visai liaudavosi galvom ėjęs. Paskui traukdavo jiedu į kitą dvarą, o pakeliui užsukdavo į margą karčtaraų, ir iš to kapšo pinigų nedaug Mykoliukui belikdavo — vis pro gerklę praleisdavo.

Gal kokiame ketvirtame dvare panūdo kipšas pasilikti. Gal dvarininkinė jam pasirodė patogi besanti, o gal pavargo besitrunkydama, žodžiu, Mykoliukui liepė eiti savais keliais ir jo nebevaryk. Tačiau to dvaro žmonės pasikinkė arklius ir leidosi į visas šalis Mykoliuko ieškoti. Siūlė jam aibes pinigų, kad tik tuos vaidulus sutramdytų; Gavęs pinigų tiek kad visą gyvenimą jau galėjo nebetarnauti; prižadėjo Mykoliukas ir šį kartą velnią išvaryti. Nuėjo jis pas to kipšo pačią, savo buvusią šeimninę, ir pasakė, kad jos antrasis vyras ten ir ten. jos laukias. Klipšienė tuoj suskato važiuoti. Mykoliukas pirmas iššoko iš ratų, užlėkė ant aukšto ir rado kipšą už kamino.

— Ko čia lendi? — klausia kipšas.

— Juk liepiau daugiau man nė į akis nesirodyti.

— Aš nebūčiau rodęsis, bet tau gero trokštu. Antai tavo pati atvažiuoja.

Pragrėžė kipšas pirštu skylę stoge ir žiūri, galvą iškišęs. Teisybė — jo pati ratuos tarška. Kad šoko kipšas pro tą skylę, kaminą išgriovė, tik suodžių debesis pakilo.

Nuo šiol, grįžęs į pragarą, jis jau nebekibiiio pirmojo savo pačios vyro, ir net kartais abu pragare kokią dainušką užtraukdavo. O paskui tą vyrą velniai ir visai iš pragaro išvijo:

— Eik,— sako,— tu jau žemėje savo pragarą atbuvai.

BERNIOKAS IR VELNIAS

Vienas žmogus išėjo į upę žuvauti. Nieko jis nepagauna, žuvis neina. Vaikšto ir keikiasi: „Gal velnias pristojo!“ Velnias tuoj ir pristojo prie jo, sako:

— Zinai, prižadėk man, ko namie nepalikai, gausi žuvies, kiek norėsi. Tik pasirašyk! Perpjauk savo pirštą ir krauju pasirašyk. Aš — senis Žilis Kalnis Kaulis.

Tas ir pasirašė. Žuvies pilna, prigaudė daugybę. Parsinešė namo tą žuvį, žiūri, kad sūnus gimęs.

Sūnus taip gražiai augo, užaugo geras berniokas. Tėvas ir sako:

— Aš tave prižadėjau seniui Žiliui Kalniui! Kauliui.

— Eisiu, ką darysi,— sako jam sūnus.

Pasiėmė lazda, eina per miškus, per laukus ieškoti to senio, niekur neranda. Prieina gryčiukę. Bobutė sėdi toj gryčiukėj. Jis ją klausia:

— Kur čia gyvena senis Žilis Kalnis Kaulis? Ta sako:

- Nežinau, bet palauk, aš sušauksiu visus paukščius, paklausiu, ar jie nežino.

Ji išėjo, sušvilpė, tuoj net medžiai paukščių nugulė. Paklausė tų paukščių, visi atsakė:

— Nežinom.

Eina jis toliau. Prieina kitą tokią grytelę. Gyvena ten viena sena bobutė. Jis ir tos klausia:

— Ar nežinai, kur čia gyvena senis Žilis Kalnis Kaulis?

Ta taip pat atsakė, kad nežino, ir prašė palaukti, kol ji sušauks visus žvėris paklausti. Išėjo, suriko. Kad prilėkė visokių žvėrių — ir vilkų, ir meškų, ir šernų, ir visokių! Ir liūtas pagaliau dar atėjo. Klausia tuos visus žvėris, klausia liūtą, ar nežino. Visi atsakė, kad nežino.

Davė užvalgyti tam berniokui, ir jis eina toliau. Atranda gryčioj tokį senelį, įeina, klausia:

— Ar nežinai, senei, kur yra senis Kaulis?

— Nežinau, vaike, kur jis gyvena, bet žino upė. Į tą upę atlekia trys Kaulio gulbės maudytis. Pernakvok pas mane; kai rytoj jos atskris maudytis, įlisk į karklyną ir pasiimk jauniklės sparną.

Berniokas taip ir padarė. Įlindo į karklyną ir pamatė, jog gulbės yra gražios mergaitės. Jis pasiėmė sparnus vyresniosios.

Gulbės nusimaudė, išlindo,— nebėr vyresniosios sparnų! Tuoje ieškot po karklynus. Surado bernioką, gerokai apdaužė, atsiėmė sparnus ir nuskrido. Tas nusiminė, eina pas senelį. Senelis jam ir sako:

— Gi aš tau sakiau, kad imk jauniklės sparnus, o tu neklausei.

Berniokas vėl pernakvojo pas senelį. Rytojaus dieną vėl eina į karklyną,— pasikavojo antros gulbės sparnus. Dvi nuskrido, o ta surado bernioką, apdaužė jį ir taip pat nuskrido. Jam reikia trečią naktį nakvoti. Rytą nueina, gulbės vėl atlekia maudytis. Dabar pasikavojo jaunėlės sparnus. Vyresniosios nuskrido, o jaunėlė prašo:

— Atiduok man sparnus, sėsk ant manęs, ir lėksim.

Tas atidavė sparnus, ir skrenda abudu. Nuskrido į tokį kalną, rado senį Žilį. Senis klausia jį:

— Atėjai, vaike, būsi mano žentas, bet man reiks patarnauti.

Nuvedė jį į mišką ir liepė išversti visus medžius. Pasakė:

— Padarysi tą darbą, būsi mano žentas, jei ne — negyvas būsi.

Berniokas atsisėdo ir verkia. Ateina mergaitė, kuri jį parnešė, sako:

— Gulk ir miegok!

Ji pašaukė velnius, tie po medį išnešiojo. Rytą ateina senis — darbas padirbtas. Tada jis liepė berniokui apart lauką, apsėt kviečiais, kad per tris dienas jie užaugtų, nupjaut ir iškult ir pyragus vestuvėms iškept.

Ateina jaunėlė, jį nuramina, viską per tris dienas padaro. Senis liepia jam pastatyti svirną iš akmenų nei didelių, nei mažų — kaip kanapės grūdas. Ji sukviečia visas žiurkes ir pastato svirną, paduoda berniokui raktus seniui nunešt. Stebuklas! Klėtis puikiausia. Ir sako jam senis:

— Dabar būsi mano žentas, tik reiks prajodinėti drigantą. Yra trys drigantai,— išsirink vieną ir prajodinėk.

Jis galvoja: „Ką dabar daryti?“ Ateina ta mergaitė ir sako:

— Dabar tai blogai. Kai nueisi į tvartą, Imk kur drūčiausias. Nusikalk pirmiausia du peiliu. Kai užsėsi, drigantas kelsis aukštyn, besk jam į sprandą tuo peiliu.

Jis nuėjo į tvartą, pasiėmė didžiausią drigantą, prikapojo tą drigantą, kad jis net nusilpo, nebegali palėkt. Rytojaus dieną senis nepavaldo kaklo, bet vis tiek dar sako:

— Žentas mano būsi, bet atspėk, katra duktė tavo nuotaka. Aš jas pavirsiu varnom.

Jaunėlė jam pasakė, kad pirmą kartą ji atsistos prie krašto ir pakrapštys snapelį, antrą kartą ji bus vidury ir pakels sparnelį, o trečią kartą — pakrapštys galvelę.

Varnos skraido skraido, o senis liepia jam spėt. Viena kartą išpėjo, antrą kartą, išpėjo ir paskutinį kartą. Nebėra seniui ką daryti:

- Gerai, būsi mano žentas, bet dar tau reikia nusimaudyti šutintame piene.

Pasakė tai berniokas mergaitei. Jaunėlė ir sako:

— Nebijok, aš tau padėsiu.

Ji nuėjo, užbūrė vonią, ir berniokas išlindo iš šutinto pieno sveikas ir gyvas.

Jie apsivedė. Nueina į kambarį gult, o jaunėlė jam vis kalba:

— Bus blogai, bėkim.

Ji prisipjovė seilių, ir slapta abudu paspruko. Rytą ateina tarnai jų kelti:

— Taisykitės, eikit valgyt. Seilės atsakė:

— Keliamės, talsomės.

O jie jau toli nubėgo. Ateina tarnai antrą kartą. Seilės atsako:

— Keliamės, taisomės, einam.

Senis eina pats žiūrėti. Žiūri, kad jų nebėra, ir išleidžia velnią vytis.

Velnius veja veja, net žemė dunda. Mergaitė išgirsta, kad juos atsiveja, ir sako:

— Aš pavirsiu rugiais, o tu pavirsk seniui. Atlėkė velnius, klausia:

— Ko čia dairais, ar nematei mergaitės su jaunikiu?

Tas jam atšovė:

— Kai rugius sėjau, niačlau, o dabar jau rugiai žydi. Velnius grįžta atgal ir viską pasako seniui.

Senis pyksta:

— Reikėjo paimt tą senį, katras vaikščiojo aplinkui rugius: rugiai būtį patys parėję.

Jie bėga toliau. Išgirsta, kad vėl atsiveja. Dabar mergaitė ir sako:

— Aš pavirsiu bažnyčia, o tave pavirsiu kunigu; tu melskis.

Atlėkė velnius, įpuolė į tą bažnyčią, klausia kunigą, ar nematė čia mergaitės su jaunikiu.

Kunigas atsakė:

— Kai tą bažnyčią stačiau, tai mačiau, o dabar nieko nežinau.

Velnius grįžta namo, nieko nepešęs. Apsako viską seniui. Tas dar labiau pyksta.

— kvaiša: reikėjo kunigą paimt, o bažnyčia būtų pati parėjusi.

Paskui vejasi pats senis. Duktė išgirsta, kad atsiveja, nusigąsta, bet pagalvojusi sako:

— Aš pavirsiu ežeru, o tave paversiu lydeka. Tu išlįsk iš vandens ir supliuškind uodegą,— tegul jis tave gaudo. Senis prieina ežerą, pradeda gaudyt lydeką. Gaudo gaudo, niekaip negali pagaut. Nutarė pasiverst jaučiu ir išgert tą ežerą. Gėrė gėrė, kol perplyšo.

O jie nuėjo sau į bernioko tėvo namus ir puikiausiai gyveno.

TRYS BROLIAI

Viename kieme buvę du broliai gudrus, o trečias kvailas. Kartą sugalvoję visi trys eiti į pasaulį laimės ieškoti. Ir išėję gudrieji vienu keliu, kvailys vienas pats — kitu keliu. Paėjus kokį galą, kvailys ir ėmęs juodu šaukti:

— Ei broliai! Eikite šen, žiūrėkite, ką radau! Tuodu broliu ir sakančiu:

— Elva pasižiūrėti, gal tas kvailys ir gerą daiktą rado. Atėję pas jį ir klausia:

— Tai ką tu čia radai?

Tas rodąs akėtvirbalį ir sakąs:

— Ar matote, broleliai, koks čia geras iešmas briedžiui kepti?

Tuodu, nusispjovusiu ir sakančiu:

— Kvailys kvailiu ir lieka. Nei briedžio, nei nieko, o jis džiaugiasi akėtvirbaliu — geras iešmas jam būsiąs briedžiui kepti! — ir nuėjusiu sau.

Tas vėl paėjęs toliau ir ėmęs šaukti:

— Broleliai, broleliai! Eikškit, ką dabar radau!

Tuodu tariančiuosiu eiti, tariančiuosiu neiti, bet vėl susišnekusiu:

— Ar eiva, ar ką, pažiūrėti, gal tas kvailys ir ką gera rado?

Priėję žiūrį — kvailys prie sauso gluosnio atsistojęs ir bešūkaująs. Tuodu ir klausiančiu:

— Tai ko čia šūkauji? Ką dabar radai?

— Žiūrėkite, broleliai, koks čia sausas medis briedžiui kepti!

— Su pusgalviu tik susidėk: nei briedžio, nei nieko, o jis šaukia ir šaukia... Eiva mudu sau!

Ir vėl juodu nuėję savo keliu, o kvailys savo. Netrukus kvailys ir vėl šaukiąs:

— Ei broliai, broleliai! Eikite čionai! Žiūrėkite, ką dabar radau!

Tuodu broliu nebenorinčiu klausyti, bet šis šaukiąs ir šaukiąs.

— Kad jau vis taip šaukia ir šaukia, ar eikiva pasižiūrėti, ar ką, gal ir rado ką gera?

Atėję ir klausia:

— Tai ką dabar radai? Sis sakąs:

— Žiūrėkite — briedis!

Tuoj tą briedį visi nuspaudę, atsinešę tą sausąjį gluosnį, tą iešmą akėtvirbalį, bet neturį nė vienas ugnies. Mata, — nelabai toli smilkstanti, kūrenantisi ugnelė. Tuoj vienas iš gudriųjų nuėjęs ir žiūrįs — toks bjaurus senis bekūrenąs ugnį. Brolis ir prašas:

— Seneli, duok man tos ugnelės. Senis sakas:

— Pasakyk man negirdėtą neregėtą pasaką, tai aš tau duosiu ugnies, o jei nepasakysi, tuoj rėžį rėšiu iš nugaros.

Tas šiaip sakas, taip sakas, mik! mlkt, ir nieko neišėiną.

Senis tuoj jam rėžį iš nugaros ir išrėžas. Tas nuėjęs sau. Einas antras iš tų gudriųjų, ir vėl taip pat. Senis sakas:

— Pasakyk man negirdėtą neregėtą pasaką, tai aš tau duosiu ugnies, o, jei nepasakysi, tuoj rėžį rėšiu iš nugaros.

Tas vėl šį tą sakinėjus sakinėjas, nieko neišėiną. Ir tam senis rėžį išlupęs iš nugaros. Dabar einas kvailys prašyti, ugnies. Senis taip pat atsakas:

— Pasakyk man negirdėtą neregėtą pasaką, tai duosiu ug-_e nies, jei nepasakysi, tuoj rėžį rėšiu iš nugaros.

Bet šis tuoj jam taip sakas:

- Aš pasakysiu, tiktai tu man nepasakyk „meluojį“. Jeigu pasakysi „meluojį“, tai aš tau du rėžiu rėšiu iš nugaros. Senis ir sutikęs.

Dabar kvailys ir ėmęs sakyti:

— Aš einu einu per mišką Ir pamačiau drevę; prilipęs žiūriu Žiūriu — geneliai. Aš tuoj į tą drevę įlindau, visus genelius išmušinėjau, nusipešlau, išslskrodžiau, ugnelę susikūręs, nusvilinau, išsikepiau ir suėdžiau. Paskui lendu iš tos drevės laukan ir nebegaliu išlįsti. Parėjau namo, atsinešiau kirvelį, prasi kirtau didesnę skylę ir išlindau laukan. Paskui vėl einu einu per tą mišką, klausaus ir girdžiu — trata, braška, atšvilpia, atūžia į mane tiesiai, žiūriu žiūriu — devynios stirnos vle-. na koja bešokančios. Aš per tą koją pokšt, ta kojelė triokšt ir nulūžo. Aš stirnų galveles nusuklnėjau, kailelius nusimausčiau ir einu. Vėl einu einu toliau per tą mišką, girdžiu — spengia, bimbiam, kaukia, švilpia. Žiūriu žiūriu — devyni vilkai vieną bitę bepjauną. Aš tuos vilkus nugainiojau, tą bitelę susigavau ir nešuosį. Ta bitelė prinešė man pilnas stirnenas medaus. Einu einu ir priėjau tokią upę. Kai ėjau per lieptą, ir įlūžau. Septynios stirnenos medaus į vandenį įkrito, ir medus ištirpo. Ką aš darysiu ir man to saldaus vandenėlio gaila palikti, o neturiu kuo gerti. Pagalvojau pagalvojau ir nusivožiau kaukolėlę nuo galvos. Ir kad pradėjau aš tą saldų vandenėlį gerti, kad pradėjau gerti! Gėriau gėriau, kol tik saldus buvo. Ir vėl einu. Einu einu, ir ėmė visi žmonės iš manęs juoktis. Žvalgausi, ko jie čia iš manęs šaiposi. O jie sako: „Žiūrėk, žmogau, tau

ant galvos kaukolės nebėra!“ Aš kapt sau galvą — ir išmego visi pirštai į smegenis. Nusispyjęs grįžtu atgal. Pasiėmiau savo kaukolę, užsidėjau ant galvos ir einu. Dabar man buvo likusios trys stirnenos, pilnos medaus, o septynios — tiktai vieni koriai. Aš iš tų korių nusiliplinau kumeliuke ir joju. Prijojau prie smuklės, neturiu kuo kumeliu kės priišti. Tada gluosnio

Saką nusilaužiau, prismeigiau, toji ir stovi. Įėjau į vidų — tuščia. Vėl grįžtu prie savo kumeliukės. Žiūriu Žiūriu — tas gluosnis, kur aš ją prismeigiau, išaugęs Ugi pat dangaus. Ir kad pradėjau aš tuo gluosniu lipti, kad pradėjau lipti ir įlipau į dangų. Tuoj tris stirnenas, pilnas medaus, nunešiau ponui dievui ir atidaviau. Man ponas dievas dovanojo septynias karves. Aš tas septynias karves varaus! prie tos skylės, kur įlipau į dangų. Žiūriu— mano kumeliuke su tuo visu gluosniu paėjus į šalį. Galvoju galvoju, ką dabar darysiu. Nusivariau tas karves pas šventąjį Petrą ir su juo apmainiau ant penkių maišų pelų. Ir kad pradėjau aš iš tų pelų vyti virvę, kad pradėjau vyti ir nusivijau. Įsikaliau mieta, prisirišau tą virvę Ir leidžiuosi žemyn. Leidausi leidausi ir pritrūkau virvės, tai ir kybau ore. Netrukus atėjo arklininkai ir susikūrė po manimi ugnį. Kai sprogo ugnies sprogulė į mane, ir išdegė mano kaktoje drevė. Paskui atlėkė bitės, susimetė į tą drevę ir pradėjo nešti medų. Nešė nešė bitės medų, ir aš labai sunkūs pasidariau. Virvė neišlaikė, trūko, ir aš nukritau į pragarą. Senis jo ir klausias:

— Tai ką gi tū matei tam pragare?

Šis atsakęs:

- Žiūriu žiūriu — mano tėvas tavo tėvu oran bejojas! Senis kad surikęs:

— Meluojil Taip negali būti!

Tuoj kvailys jam du rėžiu iš nugaros išrėžęs, atsinešęs pas brolius ugnies, ir, briedį išsikepę, visi pavalgęs.

VAŠKO KUMELAITĖ IR BUROKO RATELIAI

Buvau jau piemuo ir ganiau motutės vištas. Norėjau ganyti ir galvijus, kaip ganė juos kiti kaimo vaikai, bet motutė neleido. Ji sakydavo: „Palauk dar dvejus metus, kai paūgėsi, ganysi ir galvijus, ir aveles“.

Motutė turėjo daug bičių. Jos prinešdavo daug medaus ir vaško.

Kartą motutė nulipdė man iš vaško kumelaitę, padarė buroko ratelius su virkščių drangomis, pakinkė tą kumelaitę, apvilko mane grietinės drabužiais, apavė stiklo bateliais, ant galvos užmovė cukraus skrybėlaite, įsodino į ratelius ir išleido pasivažinėti, sakydama: „Tiktai žiūrėk, kad sugrįžtum sveikas su viskuo“.

Aš išvažiavau. Bevažiuojant kumelaitė kažin ko pasibaidė, nupyškėjo per laukus, per pievas už devynių kaimų ir, gerokai privargus, sustojo ties smukle pakelėje.

Ligi aš atsipeikėjau, atėjo smuklininko ožkos su kiaulėmis ir suėdė mano ratelius. Vos vos suskubau užšokti ant kumelaitės ir parjojau namo raitas.

Motina pasitiko mane su dideliu ražu ir kad ims rėkti, kad imš bartis ant manęs, kam aš pargrižęs be ratelių. Aš išsigandau ir leidaus bėgti. Peršokau per tvorą ir nukūliau į girią.

Belekiant bateliai sudužo, drabužiai nutekėjo, skrybėlaitė sutirpo.

Įbėgau į girią, įlipau į ąžuolą ir sėdžiu. Žiūriu — uodai aplink mane zirzia: vienas — treigys, kitas — penkergis. Aš užsėdau ant penkergio, ir jis užkėlė mane į gandrąldį.

Ten buvo prinešta visokių šakelių, skurlių, pakulų. Taip aš įsisukau į kezulį pakulų ir ėmiau snausti. Tą valandėlę atėjo medžiotojas, paėmė iš gandrąldžio pakulas kartu su manim, įkišo į šautuvo vamzdį, gerai sugrūdo ir kad šovė, tai aš nuzvimbiau net prie savo namų, krisdamas pramušiau stogą su lubomis ir atsidūriau savo lovoje.

MELAGIS

Vienas bajoras pripylė maišą pinigų, pastatė ant stalo ir prižadėjo duoti tam, kas geriausiai meluos. Daug kam magėtų tuos pinigus gauti, todėl traukė į dvarą melagių virtinės, bet kiek. jie tauškė, kiek burnas aušino, bajoras niekam nepasakė „meluoj“.

Ir atsirado vienas vargingas žmogelis, kurs panoro savo laimę išbandyti.

Ėjau aš kartą kėliu,— sako jis,— Ir sutikau žmogų, kumelė vediną. Nenorėjau toliau pėsčias keliauti, tai ėmiau tą kumelę derėti. Žmogus prašė penkių skatikų, bet aš jų neturėjau, tai šiaip taip už šešis skatikus kumelę nusipirkau. Veduositą kumelę; Ir užėjome dirvą, grikiais užsėtą. Kumelė ėmė po tą dirvą voliotis. Besivoliiodama aplipo žeme su grikių sėklomis. Po trijų dienų grikiai sudygo, po kitų trijų — pražydo, dar po trijų — nunoko. Įjunko j tuos grikius kurapkos. Nežinojau, kaip jų atsikratyti. Nupyniau dvi pintines, surišau jas virve ir pakabinau kumelei ant nugaros. Prie jos uodegos pririšau spragilą ir liepiau mušti atlėkusias grikiuos kurapkas. Taip ji ir darė. Kai kurapkos nutūpdavo' grikiuos, kumelė kūlė jas, spragilu, ir jos krisdavo stačiai į pintines. Kumelė tiek kurapkų nudaigojo, kad netrukus abi pintinės buvo pilnos. Tos pintinės buvo tokios suriktos, kad virvė perpjovė kumelę pusiau. Kumelės priekis bėgo sau, o užpakalis irgi sau. Likau vėl tik ant savo kojų. Eidamas labai ištroškau ir nutariau atsigerti. Pasilenkiau prie upės, bet neturėjau jokio indo vandens pasisemti. Galvojau, ką čia padarius. Nusivožiau nuo galvos kiaušą, pasisemiau vandens ir atsigėriau. Dar gerą kelio galą paėjęs, pamačiau ąžuolą vidury lauko, o to ąžuolo viršūnėje — žmones, žirnius bekuliančius. Žirnių virkščios krito žemėn, o žirniai ąžuolo šakose laikėsi. Klausiu: „Vyrų, kas čia dabar yra, kad virkščios krinta, o žirniai laikosi?“ Jie

atsakė: „Matyt, tavo galva tuščia kaip puodas, kad nieko neišmanai“. Pačiupinėjau galvą — ogi kiaušo nebeturiu. Grįžtu prie upės, radau kiaušą, užsidėjau jį ant galvos ir einu toliau. Pamačiau pupą tokią aukštą, kad, galvą užrietus, viršūnės nebuvo matyti. Norėjau pamatyti viršūnę, tai ėmiau lipti į tą pupą. Lipau lipau, kol į dangų įsikoriau.

— O kas girdėti danguje? — klausia bajoras.

— Ogi kas ir žemėje. Vieni linus bruka, kiti kulia.

— O kuo ten tave vaišino?

— Padėjau linus brukti, tai davė man grikių košės su spirgais. Baigęs darbą, norėjau žemėn grįžti. Priėjau tą vietą, kur buvau užsikabarojęs, bet pupos neberadau. Suplėšiau savo sermėgą siaurom juostom, galus suraišiojau, pririšau prie dangaus rankenos ir ėmiau leistis. Leidausi leidausi, ir juostos pristigo. Tada nupjoviau nuo viršaus ir prisidariau. Bet ir tos nepakako. Šokau žemyn, ir mano kojos susmego lig kelių. Niekaip negaliu tų kojų ištraukti. Tada nuėjau namo: pasiemiau lopetą, atsikasiau kojas ir vėl toliau žirglioju.

— O kur paliko pupa? — klausia bajoras.

— Viršūnę radau, o stiebo penkiasdešimties sieksnių ilgumo neberadau.

— Kas galėjo tą stiebą nusinešti? — vėl klausia bajoras.

— Tamstos prosenelis pasikinkė dvylika arklių ir tą stiebą nusivežė.

— O kam reikėjo mano proseneliui to stiebo?

— Jis mat ganė gyvulius, tai norėjo iš to stiebo botagą nusidrožti.

— Meluojil — sušuko bajoras.— Mano prosenelis niekad gyvulių neganė!

— Ačiū už gerą žodį,— tarė žmogelis.— Dabar pinigai mano.

Užsimetė maišą ant pečių, ir tiek jį bajoras tematė.

KAIP SENELIAI BUVO SUSIPYKĘ

Senelis ir senelė turėjo žalmargę karvutę. Kartą seneliai valgė pietus, o karvutė stovėjo prie atviro lango ir atrajojo! Senelis parodė senelei karvutę ir juokais tarė:

— Žiūrėk, bobut, karvutė tave mėgdžioja.

Senelė supyko ir kaukšt kaukšt šaukštu karvutei į kaktą. Karvutė keberiokšt išvirto ir nusispardė. Supyko senelis ant savo senelės, įdavė jai lazda su krepšiu ir išvarė iš namų.

Apsiverkė senelė ir išėjo. Pavaikščiojo pavaikščiojo po žmones ir niekur nerado vietos prisiglausti. Pavakare senelė įkiūtino į mišką. Tankumyne ji rado baltą namelį, kur gyveno ožka. Namelis buvo nepaprastas: sienos iš sūrių, stogas iš sklindžių, krosnis iš sviesto. Senelė įėjo į vidų.

— Labas vakaras, mieloji ožkele,— tarė senelė.— Visą popietę išvaikščiojau ir niekur vietos prisiglausti neradau; Gal tu, ožkele, priimtum mane į savo pastogę nors vienai naktelei.

— Prašom, prašom, senele, vietos užteks,— priėmė ožka senelę.

Senelė pernakvojo pas ožką. Rytą ožka tarė:

— Aš išeinu į mišką. Tu, senele, pasaugok mano namelį, ligi pareisiu.

— Gerai, pasaugosiu,— sutiko senelė.

Bet senelė neturėjo ko veikti. Ji truputį prigulė. Kai prigulė,— ir visai užmigo. Per miegą senelė girdi — kas brazduoja. Nubudo ir pamatė — trys stirnos namelį kad graužia. Jau visas kampas nuėstas, net laukas šviečia. Nusigando senelė, greitai apsirengė, nusilaužė gabalą sūrio nuo namelio kampo, pasikabino sviesto nuo krosnies ir lapatai lapatai per girią namo.

Seneliui nematant, užlipo ant aukšto, atsėdo kampe ir sėdi.

Senelis pasikabino katilėlį ant vąškaro priemenėje ir verdasi vakarienę. Senelė nugnybo gabalėlį sviesto ir pliumpo į katilėlį. „A, štiš, raganos, katilėlį man pribersite!“ — pasibarė senelis ant vištų, kurios tupėjo ant aukšto. Kiek palūkėjus, senelė vėl nugnybo gabalėlį sviesto ir pliumpo į katilėlį. „A, štiš, bjaurybės!“ — vėl šūktelėjo senelis ant vištų. Senelė trečią kartą įmetė gabalėlį sviesto. Senelis visai išėjo iš kantrybės, pasiėmė žalgą ir lipa ant aukšto, sakydamas: „Jau kad duosiu, tai duosiu toms vištoms, tai jos čia nemėtys, ko nereikia!“ Užlipęs žiūri — ogi jo senelė viename kampe sėdi susitraukus ir dreba. Pagailo seneliui senelės, nusivedė ją nuo aukšto šiltos vakarienės valgyti ir vėl gražiai gyveno.

DU MELAGIU

Kitą kartą ėjo du melagiu, vienas pirma, antras paskui. Kur pirmasis beviešėdamas pameluodavo, ten antrasis, po trijų dienų atėjęs, jo žodžius patvirtindavo ir dar iš savo pusės pridėdavo.

Pirmasis toli nukeliavęs, taip apsakinėjo viename kaime:

- Kas jūsų paukščių smulkumas!. Mano krašte yra tokių didelių paukščių, jog šešias valandas saulė esti užtemusi, jei pro ją nori pralėkti paukštis.

Taip jisai pasakė, pasistebėjęs į to kaimo, paukščius. Visi, išgirdę tokius melus, tik galvas kraipė ir stebėjosi. Taip sumelavęs, išeidavo jis kitur. Po trijų dienų tenai pat nuėjo antrasis. Sis tuoj patvirtino pirmojo žodžius ir dar pridėjo:

— Teisybę sakant, pats aš nesu regėjęs paukščio, pro saulę lekiant, bet esu matęs jo iškritusią plunksną, kuri šimtą dešimtinių lauko užklojo, o jos stiebas buvo toks drūtas, jog jo tuštumoje žmonės galėjo gyventi.

Pirmasis, nuėjęs j tolimesnius gyventojus, kur vokė daržus (buvo rudens laikas), didžiai stebėjosi, kad tų žmonių tokie maži esą bastučiai. Klausiamas apie savo kraštą, taip atsakė: — Mūsų kaime užauga tokie dideli bastučiai, jog iš vienos galvos Šimtą aludinių kubilų moters prigraižo.

Į tą pat vietą ateina paskui antrasis melagis. Tuoj žmonės ima klausinėti:

GOBŠAS IR KVAILIO ŽVĖRYS

Sykį du broliai pasidalijo savo tėvo ūkį. Vyresnysis brolis, didelis gobšas, pasiėmė visą turta, o jaunėliui, kvailam bernui, atidavė tik vieną pirtį.

Kartą, kvailys susijuosė virve: ir išėjo į turgų pasižiūrėti. Keliu eidamas, pagavo kiškį, pririšo prie virvės ir vedasi. Susitinka kvailį vyresnysis brolis ir klausia:

— Ką tu čia vedies?

— Kopūstų pjaustytoją,— atsakė kvailys.— Pirk, kad nori. Įleisi į daržą, ir supjaustys kopūstus, nereiks Šeimininkei.

Brolis nupirko kiškį ir įleido į kopūstų daržą. Kiškis apgraužė visus kopūstus ir išbėgo.

Supykęs brolis norėjo kvailį primušti, kam jį apgavęs.

— Bet ar tu davei jam valgyti? — paklausė kvailys.

— Ne, nedaviau,— atsakė brolis.

— Tai ir apgraužė kopūstus,— paaiškino kvailys.— Reikėjo papenėti.

— Taip, aš kaltas,— prisipažino brolis ir kvailiui nieko nedarė.

Kitą kartą kvailys pagavo lapę. Pamatė brolis kvailį su lapę ir klausia:

— Ką tu čia parsivedei?

— Žąsiaganę,— atsakė kvailys.— Pirk, kad nori. Nereiks žąsiaganės samdyti.

Brolis nupirko lapę ir nuvedė žąsų ganyti. Lapę visas žąsis išpjovė, dvi suėdė ir pabėgo. Brolis nuėjo kvailio mušti, kam jį apgavęs.

— Bet ar tu davei žąsiaganei valgyti? — paklausė kvailys.

— Ne, nedaviau,— atsakė brolis.

— Užtat ir išpjovė žąsis,— paaiškino kvailys. Reikėjo papenėti.

— Taip, aš kaltas,— prisipažino brolis ir kvailiui, nieko nedarė.

Po kiek laiko kvailys pagavo vilką. Brolis ir klausia:

— Ką tu čia parsivedei?

— Avių kirpėją,— atsakė kvailys.— Pirk, kad nori. Gražiai ayiš nukirps.

Brolis nupirko vilką ir įleido į avidę. Vilkas išplovė visas avis ir pabėgo. Brolis nuėjo kvailio mušti, kam jį apgavęs.

— Bet ar tu davei kirpėjui valgyti? — paklausė kvailys.

— Ne, nedaviau.

— Tai ir išplovė avis— paaiškino kvailys.— Reikėjo papenėti.

— Taip, aš kaltas, prisipažino brolis. Netrukus kvailys parsivedė iš miško lokį.

— Ką gi dabar tu čia parsivedei? — paklausė brolis.

— Bitininką,— atsakė kvailys: — Pirk, kad nori. - Puikiai sutvarkys tau bityną.

Brolis nupirko lokį ir nuvedė į savo bityną. Lokys suėdė visus korius su medum ir bitėmis.

Brolis tik tiž galvds susiėmė ir davė sau žodį daugiau su kyailiu reikalų nebeturėti, o žvėrys atsidėjo kvailiui ir pri nešė jam pilną pirtį visokių miško gėrybių.

KVAILUTIS

Gyveno toks ūkininkas, kuris turėjo tris sūnus: du protingus, o trečią kvailutį. Mirdamas tiems protingiesiems paliko trobą ir žemę, o kvailučiui — nusususį veršiuką. Kvailutis paplovė tą veršiuką ir jo mėsą atidavė šunims, sakydamas:

— Šuniukai, pirkit mėsą! Šuniukai, pirkit mėsą. O šunys jam atsakė:

— Pirk tą šuo mėsą, pinigų nebesą.

— Tai imkit bargan.

Sūnys suėdė tą mėsą, o kvailutis grįžo namo. Klausia jo broliai:

— Kur dėjai veršiuką?

— Šunims bargan atidaviau.

— Tai kvailas daiktas,— sako broliai.— Ar girdėta, kad šunys kam skolą gražintų?

— Man gražins,— tarė kvailutis.

Jis nusivijo ilgą botagą, kad ims juo pliaukšėti, visus kaimo šunis plūsti, šaukti ir siautėti:

— Bargai — vargai! Bargai — vargai! Atiduokit man pinigus!

Išvijo jis visus šunis už kaimo. Mato, kad jų nepasivys, tai. pasibalnojo brolių arklį, pasiėmė terbą duonos, ir vėl puolė šunų vytis. Vijosi vijosi, kol juos įvijo į didelę girią, kur plėšikai laikėsi. Jie kaip tik sėdėjo savo troboje, peilius galando ir pinigus skaičiavo.

Šunys, neberasdami, kur sprukti nuo kvailučio botago, sušoko pro langus į plėšikų trobą. Šie, manydami, kad paskui šunis atpuls ir žmonės, išsigandę metė pinigus ir stačiagalviais spruko į pačias tamsiausias girios vietas. Kvailutis, susižėręs pinigus nuo stalo ir iš skrynių, tarė:

— Ačiū, Šunyčiai, kad man už mėsą užmokėjot. Užtat aš jums duosiu magaryčių.

Ir išdalino šunims duoną, kurią buvo terbon įsidėjęs. Grįžus kvailučiui namo, broliai klausė, iš kur jis tiek pinigų gavęs.

— Dabar mėsa labai pabrango,— tarė kvailutis.

Tada protingieji broliai išpjovė gyvulius ir išvežė į turgų, tačiau niekas brangiau jiems nemokėjo, ir broliai grįžo baisiai perpykę. Ir sumanė broliai vesti./pačių kraičiais griūvantį gyvenimą gelbėti. Pasitaisė jie vėdarų, užmaišė pyragų, padarė alaus, o patys išvažiavo piršliuosna:

Kvailutis, likęs vienas, tik kiaušo — Vėdarai krosnyje čirška, pyragai pukši, alus vaikščioja, šnypščia — ir sušuko:

— Ak, ir jūs iš manęs tyčiojate! Na palaukit!

Išmėtė jis vėdarus ir pyragus šunims, o volelę iš statinės ištraukė ir alų išleido. Užtvindęs alum pirkį ir nenorėdamas kojų sušlapti, atsisėdo geldon ir plaukioja.

Grįžo broliai su marčiomis, beldžiasi į duris, o kvailutis sako:

— Palaukit, priplauksiu ir atidarysiu!

Kad išsigando marčios, tokią tvarką- išvydusios, kad pasiuto broliai plūstis! Išvijo kvailutį iš namų. Eina jis, eina ir prieina dvarą. O ten gyveno tokia žiopla ponia. Ji ir klausia:

— Iš kur pats atsiradai, kad niekad nesu mačiusi?

— Iš dangaus nukritau, bet kai norėsiu, vėl dangun užlipsiu.

— Ar nematei 'ten mano sūnaus? Kaip jis ten laikosi?

— Kur nematysi. Prastai laikosi.

— Ar nenuneštum mano sūnui pinigų?

— Kolgi ne. Nunešiu, kad duosi.

Ponia davė kvailučiui pinigų, tas ir eina sau. Pamatęs dvaro kieme kiaulę, nusilenkė jai.

— Ką čia darai? — klausia ponia.

— Nutariau čia žemėje apsivesti, tai tamstos kiaulę į svočias kviečiu,

— Matyt, kad muzikas,— tarė ponia, bet davė jam kiaulę į svočias, o paršelius — į pajaunius ir pamerges. Išsivarė kvailutis tas kiaules, o čia grįžta to dvaro ponas ir iškart suprato, kad koks svieto perėjūnas bus jo pačią apgavęs. Tuojau pasikinkė arklį ir ėmė apgaviką vytis. O kvailutis jau buvo kiaules pardavęs. Pamatęs atvažiuojant poną, greitai pečiais parėmė pasvirusią obelį. Privažiavo ponas ir klausia:

— Ar nematei tokio žmogaus su mano kiaulėmis?

— Kur nematysi,— tarė kvailutis.— Mačiau, kuriuo keliu ir katron pusėn tas kiaules nusivarė. Aš tuoj jį pagausiu, tik palaikyk tamsta obelį, kad neišvirstų. — Laiko ponas obelį, o kvailutis įšoko į vežimą ir nudardėjo su pono arkliais. Grįžo ponas namo pėsčias ir suprato esąs prigautas. Tada pasikinkė kitą porą arklių ir vėl šoko kvailučio vytis. Kvailutis jau buvo pono arklius

pardavęs, tik girdi — vėl jį kažin kas vejasi. Jis išsipaišino veidą, kad jo nepažintų, pasisėmė su kepure dumblo, atsisėdo prie kelio ir laukia. Privažiuoja ponas ir klausia:

— Ar nematei žmogaus su dvejetu arklių važiuojančio?

— Kur nematysi, mačiau. Bet ar negirdėjai, ponas, naujienos? Išėjo karaliaus raštas, kad po trijų dienų visus plikius kars. Laimė, kad aš turiu vaistų, nuo kurių per tris dienas plaukai atželia.

Pono kaip tik pliko būta. Jis ir prašo tų vaistų. Kvailutis užvožė jam kepurę su dumblu ant galvos, o pats išoko į ratus ir nudardėjo ano vagies gaudyti.

Sėdėjo ponas su tuo dumblu ant galvos tris dienas, o kai dumblas išdžiūvo ir reikėjo jį nukrapštyti — paskutinius pūkus nuo pono plikės nugramdė. Grįžo jis namo be arklių, du kartus kvailučio apgautas. Matyt, esama žemėje kvailesnių ir už kvailutį.

TRYS LAIMĖS

Kitą kartą vienas žmogus, atėjęs pas karalių, pradėjęs jam kalbėti:

— Šviesiausias karaliau, aš tau atnešiau tris laimes parduoti — ar nepirksi nuo manęs?

Atsakęs karalius:

— Meldžiamasis, kokias laimes parduodi?

— Pirmoji laimė: „Daryk išmintingai, veizėk galo“. Klausias tuojau karalius:

— Kiek tu nori už tą laimę?

— Šimtą raudonųjų,— atsakęs.

Tuojau ir liepęs karalius atskaityti jam šimtą raudonųjų.

— O antroji kokio laimė? Sakas:

— Neaplenk vieškelio dėl kelelio mažo. Klausias karalius:

— O už tą kiek nori?

— Tiek pat,— atsakęs.

— Imk!

Toliau klausias:

— O trečioji kokio? Atsakęs:

Nenakvok, kur yra šeiminkė jauna, o šeiminkas senas.

Ir už tą jam sumokėjęs šimtą raudonųjų. Susižėręs žmogus savo pinigus ir išėjęs, o karalius liepęs į kiekvieną daiktą tokius parašus jsiūti arba išdrožti: „Daryk išmintingai, veizėk galo“.

Vienu laiku kai kas norėjęs karaliaus mirties. Tada papirkę jie karaliaus skutėją, prašydami, idant karalių skustuvu papjautų. Barzdaskutys buvęs prižadėjęs taip padaryti. Tada, sklisdamas karalių, išvydęs prie rankšluosčio galo: „Daryk išmintingai, veizėk galo“. Tuojau to skutiko

skustuvas iškritęs iš nagų, kada jau buvęs bededęs skustuvą prie karaliaus kaklo. Karalius, matydamas jį išbalusį, pradėjęs klausti:

— Ką tu pamatei? Atsakęs barzdaskutys:

— Šviesiausias karaliau, ketinau tave pjauti, nes aš buvau tavo priešų papirktas. Bet kad išvydau parašą tavo, man kniostelėjo: „O koksai bus mano galas, kad aš taip gudriai padarysiu?“ Tuojau skustuvas išpuolė man iš nagų.

Matydamas karalius tokį stebuklą, tuoj jį apdovanojęs savo malonėmis, o tuos, kurie jį žadėjo užmušti ir buvo pa pirkę skutėją, visus mirtimi nubaudęs ir savo pirktą laimę už didelį daiktą turėjęs.

Kartą jam tekę važiuoti į seimą. Matydamas, jog jo tarnai, ieškodami kelio tiesumo, praleidžia vieškelį, o važiuoja mažu keleliu, sakęs karalius, kad jie nesuktų iš vieškelio, bet tarnai jam tarę:

— Mieliausias karaliau, juk mes visuomet čionai važiuojam.

Atsakęs karalius:

— Turit manęs klausyti.

— Gerai, tegu bus, kaip tu nori,— sutikę tarnai. .

Kai nuvažiavę, sužinoję, jog jo ieškoję galvažudžiai mažajame kelyje užmušti, nes tenai visados karalius važiuodavęs.

Kitą kartą nuvažiavęs karalius į miestą nakvynei. Apsinakvinęs vienur, išvydęs, jog namų šeimininkas senas, o šeimininkė jauna. Tuoj įsakęs tarnams, idant kitą gautų nakvynę. Tie jam pradėję sakyti:

— Visame mieste nėra geresnio kambario.

Karalius atsakęs: — Norint ir prastesnis būtų, bet kitas.

Tuojau nuvedę jį į kitą viešbutį, o kiti žmonės senojoj vietoj nakvoję. Kas jiems nutiko? Naktį visi jie buvę išpjauti galvažudžių, kurie, ieškodami užmušti karaliaus, lig pat paskutinio visus išpjovę. Karalius nepaprastai nudžiugęs, tokias laimes pirkęs, jogei tris kartus nuo mirties išėjęs. Ar ketvirtą kartą jis nuo mirties išsisuko — negali žinoti. Juk Žmogus jam buvo tik tris laimes pardavęs...

GUDRI MERGINA

Kartą karalius užminė mįslę:

— Kas yra mieliausias, kas yra greičiausias ir kas yra riebiausias?

Ir pažadėjo karalius šešis tūkstančius auksinių tam, kas įmins šią mįslę. Galvojo visi, galvojo, bet niekas neįminė.

Toje šalyje vienas vargšas turėjo išmintingą dukterį. Duktė, išgirdusi tokią mįslę, ir sako tėvui:

— Nueik, tėveli, pas karalių ir pasakyk: visų mieliausia yra sveikata, visų greičiausia — mintis ir visų riebiausia yra žemė.

Vargšas, nuėjęs pas karalių, taip ir pasakė.

— Kas tau, seneli, sugalvojo? — nustebęs jo klausia karalius.

— Mano duktė,— atsakė vargšas.

O karaliaus šykštaus būta. Jis dabar galvoja, ką čia padarius, kad atliktų jam tie šeši tūkstančiai, ir sako:

— Tegul tavo duktė man išaudžia iš vieno valakno linų šimtą pusstukių drobės, tada gaus pinigus, o jei ne — bus nubausta.

Grįžta namo senis verkdamas ir viską papasakoja dukteriai. Duktė ir sako tėvui:

— Neraudok, tėveli! Štai ištrauksime kelis šluotražius, sulaužysime juos ir nusiūšime karaliui, tegu jis padaro tai drobei austi stakles.

Nuneša vargšas karaliui, sulaužytus šluotražius ir prašo padaryti stakles tai drobei austi. Karalius pažiūrėjo pažiūrėjo ir sako, iš tokių šipulių esą negalima padaryti staklių. Tada jam vargšas atsakė:

— Karaliau, tai negalima ir iš vieno valakno tiek daug drobės išausti.

Dabar karalius paduoda vargšui išvirtus kiaušinius ir sako:

— Nešk, seneli, savo dukteriai, tegul ji išperina viščiukus. Kitaip bus blogai.

Eina vargšas namo ir verkia. Parėjęs viską papasakojo dukteriai. Duktė ir vėl sako tėvui:

— Nesirūpink, tėveli, viskas bus gerai.

Ji paėmė miežių, papylė į krosnį, sudžiovino ir sako:

— Nunešk, tėveli, šituos miežius karaliui. Tegul jis juos išaugina ir] padaro kruopų viščiukams lesinti.

Vargšas vėl nuėjo pas karalių ir viską pasakė. Karalius išgirdęs sušuko:

— Argi džiovinti miežiai dygsta?

— Tai ir iš virtų kiaušinių viščiukai neskyla,— atsakė vargšas.

Mato karalius sutikęs gudrią mergą, dar pagalvojo ir tarė:

— Pasakyk savo dukteriai, kad ji ateitų pas mane nei važiuota, nei raita, nei pėsčia ir būtų nei apsirėdžiusi, nei nuoga ir atneštų nei turinti, nei neturinti.

Tada toji vargšo duktė pagavo kiškį ir karvelį, apsisupo tinklu, užsisėdo ant ožio ir nubildėjo pas karalių. Karalius pamatė atjojant to vargšo dukterį ir paleido visus šunis, kad ją sudraskytų ir atliktų jam pinigai. Merga, pamačiusi atbėgant šunis, tuojau paleido kiškį, tie ir nusivijo jį per laukus. Ir taip atėjo ji pas karalių nei raita, nei pėsčia, nei važiuota, nei nuoga, nei apsirėdžiusi. Dar padavė karaliui karvelį, bet tas ėmė ir ištrūko. Tada ji ir sako:

— Aš atnešiau karaliui nei turinti, nei neturinti.

Ir turėjo karalius atiduoti tuos šešis tūkstančius tai mergai. Taip merga ir aplošė-karalių.

GUDRUS VALSTIETIS

Kitados gyveno gudrus valstietis. Kartą, jam besėjant pakelėje kviečius, pro šalį važiavo tos šalies karalius. Sustojęs užkalbino valstietį ir paklausė, kiek jis turįs pelno iš savo ūkio. Valstietis atsakė:

— Žemės turiu nedaug, tai ir mano pelnas nedidelis. Per metus vos sudarau kokius du šimtus muštinių.

— O kur dedi tuos pinigus? — klausia karalius.

— Penkiasdešimt muštinių atiduodu karaliui, penkiasdešimt muštinių sumoku skolos, penkiasdešimt muštinių paskolinu, penkiasdešimt muštinių į balą išmetu,— atsakė valstietis.

Karalius nesuprato valstiečio kalbos. Jis paprašė paaiškinti. Valstietis paaiškino:

— Penkiasdešimt muštinių atiduodu karaliui, tai yra — tiek sumoku mokesčių už savo žemę. Penkiasdešimt muštinių sumoku skolos — mat turiu seną tėvą, jis mane užaugino, tai dabar turiu jį karšinti. Penkiasdešimt muštinių paskolinu,— mat aš auginu sūnų, kasmet jo reikalams tiek išleidžiu, ir jis užaugęs turės mane seną už tai karšinti. Penkiasdešimt muštinių į balą išmetu, tai yra — auginu dukterį ir jai dedu kraitį. Kai išleisiu už vyro, tai duoti kraičiui pinigai bus kaip į balą išmesti — man nebesugrįš.

Karaliui labai patiko valstietis ir, neilgai galvojęs, tarė jam:

— Žiūrėk, šitos savo pasakos niekam nepasakok, kaip tiktai mano akivaizdoje. Būsi kantrus — gausi dovanų, išsiplepėsi — būsi nubaustas.

Valstietis davė žodį niekam nepasakoti, kaip tiktai karaliaus akivaizdoje, ir karalius nuvažiavo savo keliu. Po kurio laiko karalius iškėlė puotą ir savo svečiams uždavė galvosūkį, sakydamas:

— Vienas valstietis iš savo ūkio gauna du šimtus muštinių pelno per metus. Penkiasdešimt muštinių atiduoda karaliui, penkiasdešimt sumoka skolos, penkiasdešimt paskolina ir penkiasdešimt muštinių į balą išnieta. Įspėkite, kaip tas valstietis daro?

Niekas negalėjo pasakyti. Tada karalius tarė:

— Duodu tris dienas pagalvoti. Vyresnysis karaliaus ministras pagalvojo: „Turbūt karalius tą galvosūkį bus išgirdęs iš žmonių, bevažinėdamas po šalį. Reikia važiuoti ir pasiklausinėti“. Ir išvažiavo tais keliais, kur karalius buvo važinęs. Nelabai toli ministras rado pakelėje valstietį, bepjaunantį kviečius, ir paklausė:

— Ar čia kartais nepravažiavo mūsų karalius?

— Taip, kartą pro čia važiavo. Aš dar šnekėjau su juo.

— Apie ką šnekėjai?

— Kad karalius man liepė niekam nepasakoti, kaip tiktai jo akivaizdoje.

— Se tau pinigų, tik papasakok man.

Valstietis paėmė į rankas vieną muštinį, žiūri — ant pinigų išspaustas karaliaus veidas, ir tuojau, žiūrėdamas į pinigą, viską ministrui papasakojo. Už tai gavo dvidešimt penkis muštinius.

Po trijų dienų ministras nuėjo pas karalių ir išaiškino galvosūkį. Tik tai jis vienas ir atspėjo.

Karalius suprato, kad galvosūkį bus jo ministrui išaiškinęs tas pats valstietis. Jis tuojau įsakė atvesti tą valstietį. Kai valstietis atėjo, karalius jam tarė:

— Aš tau sakiau: žiūrėk, niekam nepasakok, kaip tik mano akivaizdoje, o tu ėmei ir išplepėjai mano ministrui!

— Ministras išsiėmė sidabrinį muštinį, ant jo aš pamačiau karaliaus veidą ir prieš jį išpasakojau,— atsakė valstietis.

— Tavo tiesa,— pripažino karalius.

Karalius, tirdamas valstiečio gudrumą, toliau šnekėjo:

— O dabar dar pasakyk, kodėl tavo galvos plaukai žili, o barzdos juodi?

— Todėl, kad galvos plaukai yra dvidešimt metų vyresni už barzdos, atsakė valstietis.

— Kad tū toks gudrus, tai pasakyk, kaip aukštai dangus?

— Dangus visai neaukštai. Kai žemėje subeldi, tai danguje tuojau girdėti. Jei karalius netiki, tai prašom įlipti į dangų, aš čia subelsiu, ir karalius gražiai išgirsi.

— O dabar tu man pasakyk, kaip žemė yra gili?

— Žemė yra labai gili. Jau dvidešimt penkeri metai, kai savo senelį palydėjau į žemę, tai dar jis negrižo.

— Gerai, šiandien dar gali eiti namo. Ateisi kitą kartą, kai pakviesiu,— tarė valstiečiui karalius.

Netrukus karalius vėl iškėlė didelę puotą. Sukvietė visus savo ministrus ir daug svečių. Ir gudrusis valstietis buvo pakviestas. Valstietį karalius pasisodino šalia savęs iš kairės. Karalius užgėrė svečiui, sėdėjusiam iš dešinės, ir sudavė jam į veidą, sakydamas: „Taip turi visi daryti, užgerdami, savo kaimynui iš dešinės“. Ir visi taip darė. Atėjo eilė ir valstiečiui užgerti ir duoti į veidą savo kaimynui iš dešinės — karaliui. Visi tiktai sužiuro — ką prastas kaimo žmogus darys? Duoti karaliui į veidą — juk tai pačiam žūti! Valstietis luktelėjo ir prabilo:

— Prašau šviesiausiojo karaliaus ir aukštųjų svečių leisti man pirma pakalbėti, paskui jau varysiu savo eilę.

— Gali kalbėti,— leido karalius.

— Šviesiausiasis karaliau ir aukštieji svečiai! Kartą plaukė žmogus jūrėmis ant rąstagalio iš sudužusio laivo. Prisiyrė prie kranto, o ten verpetai baisiausi. Jeigu plauks,— paskęs, o jei grįš atgal ir plūduriuos jūroje, tai gal ir gyvas liks. Pasakykite, kas reikėtų pasirinkti tam nelaimingajam: ar galą gauti prie kranto, ar grįžti atgal ir galbūt gyvam likti?

Visi svečiai atsakė:

— Geriau grįžti atgal ir gyvam likti.

— Tai ir aš grįžtu atgal,— tarė valstietis, užgėrė ir sudavė į veidą savo kaimynui iš kairės — vyriausiam ministrui.

— Matau, esi gudrus žmogus,— tarė karalius.— Gali keliauti namo. Dar kartą ateisi po dviejų savaitių.

Po dviejų savaitių valstietis vėl ateina, o . čia prie dvaro vartų stovi sargas ir neleidžia. Sako:

— Duosi man pusę to, ką tau karalius duos, tai leisiu. Valstietis suprato negudrų tarno sumanymą pasipelnyti ir tarė jam:

— Gerai, aš galiu tau atiduoti visas dovanas, tik man pasirašyk ir greičiau leisk.

Sargas pasirašė raštą visoms dovanoms gauti, ir valstietis nuėjo pas karalių. Karalius jam sako:

— Matau, kad gudresnio žmogaus nėra mano karalystėje. Prašyk, ko tik nori, ir gausi.

— Aš norėčiau gauti dvidešimt penkias rykštes,— atsakė valstietis.

Karalius nustebo, tačiau sutiko duoti. Tada valstietis tarė:

— Tik tos rykštės ne man bus. Aš visas dovanas pažadėjau atiduoti tavo, karaliau, sargui. Štai jo ir parašas.

Karalius pažiūrėjęs pasišaukė vartininką ir davė jam dvidešimt penkias rykštes. Tada karalius tarė:

— Kad dovanas nusinešė vartininkas ir tu likai be nieko, tai dar kartą gali prašyti, ko nori, ir mielai tau duosiu. .

— Gerai būtų, kad gaučiau seną balną,— atsakė valstietis.

— Aš tau duosiu puikų žirgą su nauju balnu,— pasiūlė karalius.

— Man užteks ir seno balno, šviesusis valdove,— atsakė valstietis.

Karalius parašė raštą: „Seną Balną dovanoju... tokiam ir tokiam",— toje šalyje visi daiktai būdavo rašomi didžiąja raide. O iš tikrųjų buvo vienas didelis dvaras, vardu Senas Balnas. Valstietis nuėjo į tą dvarą ir sako jo savininkui generolui:

— Nuošios dienos jau aš esu šito dvaro savininkas. Stai karaliaus raštas.

Generolas, nežinodamas, kas atsitiko, baisiai supyko ir tuojau nuvyko pas karalių skūstis. Karalius jam tarė:

— Visai buvau pamiršęs, kad toks dvaras yra mano karalystėje, bet savo žodžio negaliu keisti — turi užleisti Seną Balną gudriausiam mano karalystės žmogui. Jeigu pats gudrus būsi — aš pačiam kitą dvarą padovanosiu.

ŠĖRIKAS IR KLEBONAS

Vienas karalius sumanė tokį žmogų surasti, kuris neturėtų jokio rūpesčio. Bet kur tik jis važiuoja, ką klausia, visi jį gaudina, kad turi rūpesčių. Užvažiavo jis kartą pas kunigą ir klausia:

— Ar turi kokių rūpesčių? Klebonas jam atsakė:

— Neturiu nei žmonos, nei vaikų,— koks man gali būti rūpestis. Man niekas galvos nesuka.

Tada karalius jam sako:

— Tai gerai. Tavo galva neišvargusi, tai man įminsi tris mįsles. Kol atvažiuosiu kitą kartą, jas atspėsi. O jei neatspėsi, tai nebūsi kunigu — aš tave tada pašalinsiu. Pirmą mįslę bus: ar dangus aukščiau, ar žemė giliau? Antra bus: ko karalius vertas? O trečia bus: ką karalius galvoja? Kunigas įpuolė į tokį rūpestį, kad nežino, ką daryti. Jau pametė jis melstis ir vaikščioja kaip numiręs po laukus. Tai pastebėjo jaunas Šėrikas, kuris ganė dvaro galvijus. Ir klausia jis kunigą:

— Ko toks susirūpinęs? Kelinta diena vis matau, kad po lauką vaikštai kaip nesavas.

Kunigas sako:

— Kaip nebūsiu liūdnas, kad karalius davė man tokius uždavinius; jau nebetoli laikas, kai karalius atvažiuos, nežinosiu, ką jam pasakyti. Tada šėrikas klausia:

— Ką tau karalius uždavė?

— Uždavė man tris mįsles: pirmoji — ar dangus aukščiau, ar žemė giliau? Antroji — ko karalius vertas? Trečioji — ką karalius galvoja?

Tada šėrikas ir sako klebonui: — Prastam žmogui čia tik nuspjauti — niekai šitas mįsles atspėti! Kunigas sako:

— Tai tu už mane atspėk jas karaliui. Aš tau užmokėsiu, kiek prašysi.

Šėrikas sako:

— Aš galiu, klebone! Bet kas už mane paganys? Klebonas sako:

— Tą dieną aš už tave paganysiu, o tu, apsilkęs mano rūbais, susitiksi su karaliumi ir jo mįsles atspėsi.

Kai atėjo ta diena, kada turi atvažiuoti karalius, tai kunigas nuėjo pas šėriką, pasimainė abudu drabužius, ir kunigas ėmė ganyti, o šėrikas nuėjo karaliaus pasitikti. Eidamas nusipirko kryželiuką, užmokėjo už jį auksiną, užsidėjo ant kaklo.. Pasitiko jis karalių, tas jį klausia:

— Ar atspėjai mano mįsles? Šėrikas ir sako:

— Tai kaipgi, karaliau,— užduota, tai ir atspėjau. Pasakysiu visas tris.

— Tai pirmąją pasakyk: ar dangus aukščiau, ar žemė giliau?

Pamąstė pamąstė šėrikas ir sako:

— Žemė giliau. Danguje matau saulę, naktį žvaigždes, mėnesį. O į žemę, kaip įleido mano tėvą, jau dabar dvidešimt metų, tai dar nesugrįžo, matyt, kad žemė giliau.

— Gerai. Dabar pasakyk, ko karalius vertas. Pamąstė pamąstė ir sako:

— Karalius vertas grivenos!

Supyko ant šėriko karalius ir baisiu balsu suriko:

— Kaip tai gali būti, aš tik grivenos vertas?! Šėrikas jam sako:

— Štai aš dievą pirkau už auksiną,— ir parodė karaliui kryžiuką,— tai karalius vis nors trečia dalimi pigesnis už dievą.

Karalius sutiko. Paskui karalius klausia:

— Pasakyk, ką aš galvoju?

— Karalius galvoji, kad aš kunigas, o aš dvaro piemuo - šėrikas.

— O kurgi kunigas? — klausia karalius.

— Kunigas už mane gano, o aš už jį mįsles karaliui menu.

— Tai gerai, kad šitaip,— sako karalius.— Kad pataikei visas mano mįsles atspėti, aš tave apdovanosiu — ir daugiau

neberekės tau ganyti! O kunigui pasakyk, tegul ir toliau gano — klebonu daugiau nebebus! Tai ir visa pasaka.

KODĖL AŠ NIEKO NETURIU?

Gyveno toks vaikinai. Toks jis vargšas buvo, jog nieko pasaulyje neturėjo. Apsitaisė jis sykį kuo galėdamas ir išėjo į pasaulį. Sutiks kokį žmogų ir klausia:

— Kodėl aš nieko neturiu?

— Ar turi kokį nors darbą?

pirklių bartis, kam jie jos vyrą be reikalo užkabinėja. Nusigando pirkliai, atidavė vargšui sudėtus pinigus ir sugrįžo namolei it musę kandę. Dabar viso ko ganėjo: ir pinigų, ir šiaip visokių gėrybių.

Gyvena sau vargšas su karalaitė laimingai. Ir atsiunčia karalius savo tarnus į pirklio namus, kuriuose karalaitė sū savo vyru buvo apsigyvenusi, kad išduotų tiek ir tiek prekių.

— Tegu pats karalius atvažiuoja,— sako karalaitė,— kitaip neišduosim!

Sugrižo tarnai ir pasakė, kad taip ir taip, nenoriš pirklys išduoti prekių.

— Tegu,— sako,— pats karalius atvažiuoja.

— Kaip?! Ar „tegu pats karalius atvažiuoja“? Gerai! Pakinkyk arklius.

Pakinkė. Ir išvažiavo karalius. O karalaitė, žinodama ūmų tėvo būdą, pasivilko po apačia geležinius drabužius. Atvažiuo karalius, Išsoko iš ratų ir tiesiog prie karalaitės. Kad duos jai kardu per pečius! Bet kardas atšoko. Tada tiktai karalius atsikvošėjo ir pažino savo dukterį. Negalėjo atsistebėti:

— Kaip tu čia,— sako,— patekai?

Taip ir taip, apsakė karalaitė savo tėvui, kaip atsitiko.

— Tavo teisybė,— tarė karalius, užrašė jiems pusę savo žemės ir dar tą patį vakarą pakėlė vestuves. Tose vestuvėse ir aš buvau: kuodelyje sėdėjau ir į vestuvininikus žiūrėjau, o ką girdėjau ir mačiau, žodį į žodį užrašiau.

RADYBOS

Vienas kumetis, nekęsdamas urėdo, norėjo jam atkeršyti. Kartą lauke jis paėmė nuo žemės šiaudą ir apsvyniojo aplink pirštą. Urėdai pasimatė ant piršto kažkas geltona, jis ir klausia:

— Ką tu, žmogau, radai?

Kumetis užsikišo ranką už ančio ir sako:

— Nesakysiu. Urėdas sako:

— Gali nesakyti, aš ir taip žinau.

— O ką gi?

— Ogi dvaro panelė čia ėjo ir pametė aukso žiedą, tu radai ir nesakai. Nueisiu pas poną ir paskųsiu, kad tu žiedą radai ir neatiduodi — tai tau bus.

Veda urėdas kumetį pas poną ir vis prašo:

— Aš pirmas žiedą pamačiau, pasidalinkim radybas per pusę, i

— Žinokis,— sako kumetis.

Kai nuėjo į dvarą, urėdas pasakė ponui, kad jie radę panelės žiedą. Ponas klausia:

— Tai katras radot žiedą?

— Aš pamačiau, jis nutvėrė,— rėkia urėdas.

— Tad aš jums po jautį dovanų! Žmogus sako:

— Aš neimsiu tokių dovanų. Mano vaikai nepapratę mėsos valgyti, o kai papras, kur aš jos daugiau gausiu?

Urėdas šnibžda:

- Imk, Imk, aš nuo tavęs atpirksiu!
 - Tai aš jums po bačką kviečių! Žmogus vėl neima:
 - Vaikai pripras pyragą valgyti, o iš kur vis imsi? Urėdas vėl sako:
 - Imk, imk, aš nuo tavęs atpirksiu. Na jau ėmę jie ir susitarė.
 - Tai kur tas žiedas? — klausia ponas. Kumetis sako:
 - Aš jokio žiedo neradau, tik šiaudą ant piršto buvau apsvyniojęs!
- Ponas perpykęs liepė abiem atskaityti po dvidešimt penkis rimbus. Urėdai pirmam atskaitė. Norėjo įkirsti ir kumečiui, bet tas sako:
- Aš jam ir savo radybų dalį atiduodu! Taip kumetis atkeršijo urėdai.

AKMUO LIUDININKAS

Pas vieną buožę tarnavo bernas penkiolika metų. Per tokį ilgą laiką buvo susitaupęs kiek pinigų. Kartais buožė 15 to berno eidavo skolintis, kartais algos jam neišmokėdavo, vis žadėdamas vėliau atsilyginti, šitai jis išimstė daug pinigų, o gražinti nė negalvojo. Kartą bernas dirbo lauke ir pavargęs prisėdo ant akmens pasilsėti. Sėdėdamas ėmė kalbėti buožei apie skolą. Tas nė klausyti nenori. Bernas ir sako:

- Jei prireiks, tas akmuo bus man liudininku.

Praėjo klek laiko. Bernas vėl paprašė buožę skolos. Buožė užsigynė, kad jis jokių pinigų iš Jo nesiskolinęs. Bernas padavė į teismą. Bet ir teisme skolininkas užsigynė. Bernas liudininkų neturi. Jis sako:

- Juk mudu taip ir taip šnekėjome, tada ir tada ant to akmens, tavo paties lauke.

- Ne,— sako buožė,— aš nė kokio akmens nežinau, nei aš su tavim šnekėjau, nei nieko.

- Kaip tai? Ir akmuo galėtų paliudyti!

- Na kad taip,— sako teisėjas,— tai skolintojas turi tą akmenį atsivežti liudininku, mes jį paklausime!

- Kas tokį dideli atveš! Nė trejetas arklių jo nepatrauks! — sako buožė.

- Sakai — didelis, tai žinai, koks jis yra! Matyt, esi skolinęs ir tuos piftlgus,— sako teisėjas.

Buožė mikt mikt ir nebežino, kaip gintis.

Taip buožė ir neišsisuko: turėjo skolą gražinti.

GAILESTINGAS SUNŪS

Seniau buvo toks karaliaus įsakymas, kad šimtamečius senelius nebekaršintų, bet išvežtų kur pamiškei ar pabaliu ir paliktų tenai mirti. Vienas sūnus įsodino į ratelius savo seną tėvą ir išvežė.

Paskui jį sekė ir jo vaikas. Pastūmė senį nuo kalno su rateliais ir eina sau namo. Vaikas ėmė šaukti:

- Tėte, kam palieki ratelius?

— Tai kad daugiau jų nebereiks.

— O kai tu, tėve, pasensi, su kuo gi aš tave išvesiu?

Tada sugrižo sūnus, pasiėmė savo seną tėvą ir vėl parsivežė namo. Bijojo, kad kas nesužinotų, tai laikė jį slaptai jaujoje.

Užėjo labai blogi metai. Sūnus nuėjo jaujon ir skundžiasi tėvui:

— Tėvel, kas bus,— labai blogi metai ištiko, nebėra nei duonos, nei sėklos. Aš tave gyvą palikau, sakyk dabar, kas daryti?

— Nuplėšk, vaikeli, kūtės stogą,— aš jį, jaunas būdamas, darbymety nekultais rugiais apdengiau,— iškūlęs susipilk su visais pelais maišą, sėsk ant greito arklio, lėk, kiek arkllys išgali, per pūdymą ir abiem rankom sėk į visas šalis. Sūnus taip ir padarė, užsėjo kelis Šniūrus. Atėjo ruduo, niekas nedygsta. Nuėjo pas tėvą į jaują ir sako:

— Mielas tėvel, viską taip padariau, kaip liepei, bet kad niekas nedygsta.

— Bus gerai. Nueik, vaike, naktį į lauką, priart galvą a le Žemės ir klausyk, ką rugeliai kalbės.

Nuėjęs paklausyti, girdi, kaip rugeliai vienas ū ū ūl

— Ką gi girdėjai? — klausia tėvas.

— Ogi vienoj kertėj suūkavo, kitoj.

— Gerai bus, vaikeli.

Pavasariop eina jis laukų lankyti. Juodas laukas, Mekas nedygsta. Ir vėl liepia tėvas eiti naktį pasiklausyti. Jis, prataręs ausį prie žemės, girdi, kaip rugeliai kalba:

— Pasitrauk, pasitrauk, leisk manei Parėjęs namo, apsakė tėvui.

— Tai viskas, vaike, bus gerai.

Atėjo laikas — rugiai sudygo, o apie vidurvasarį — jau liemuo liemenį plaka, kaip siena stovi. Ogi varpos — vos sauja apimsi.

Buvo badas, žmonės siuntė karaliui prašymus. Išvažtavo karalius pasitikrinti. Važiuoja per laukus, niekur nėra ragių, tik vienoj vietoj žiūri — stovi trys Šniūrai kaip stena. liepia pašaukti tą ūkininką.

— Sakyk, iš kur gavai sėklai grūdų? Vteoj aaaaoo karalystėj nėra kito tokio lauko. Sakyk teisybę.

Žmogus ir šiaip, ir taip sukasi: nėra kas daryti — prisipažino, kad seną tėvą laiko ir kad tai jis taip patarė.

— Kad jau tavo tėvas toks gudrus, atvesk jį čia,— pasakė karalius.

Ir atvedė senelį prie karaliaus.

— Sakyk, seni, jei toks gudrus esi, kada gi tu mirsi?

— Paskutinę Šių metų dieną, ponuli.

— O kada aš mirsiu?

— Velykų pirmoj dienoj, ponuli.

— Ar jau nėra išsigelbėjimo?

— Man nebėra, o karalius gali išsigelbėti, Hfc reikės atf

vogti.

Nusijuokė karalius ir liepė toliau važiuoti. Tačiau, ir aar-važlayus namo, vis jam neišeina iš galvos senelio pranašavimas:

Atėjo nauji metai. Nusiuntė karalius savo tarnus pažiūrėti, ar tas senis dar gyvas. Pasiuntiniai pranešė:

— Prašom į šermenis, senelis vakar mirė.

Karalius visiškai susirūpino: kuo arčiau velykos, tuo jam darosi neramiau. Karalius negali užmigti iš rūpesčio. Naktį prieš velykas atsikėlęs apsirengė prastais drabužiais ir išėjo miestan. Atėjęs prie tvoros, girdi — kažin kas atšliaužia.

— Kas tu? — klausia karalius, pamatęs valkatą. Kas tu, tas ir aš.

— Tai mes dabar būsime draugai.

— O kur mes eisime vogti?

— Na kad ir pas karalių, aš žinau jo rūmus.

Gerai. Priėjo karaliaus rūmus, pačiuose viršutiniuose languose, kur jo ponai gyvena, Šviesu. Tas vagis ir sako:

— Lipk paklaudyti, ką tie ponai šneka.

— Kad aš nemoku stena lipti. Vagis sudrožė karaliui per ausį:

— Koks tu vagis, kad nemoki siena lipti!

Tas vagis užsimovė ant rankų ir kojų geležinius pirštus, užsilipęs pasiklausė ir sugrįžęs sako:

— Nori karalių nužudyti. Rytoj bus didelis balius, pasikvies karalių ir paduos jam vyno taure su nuodais.

Vagis vėl užlipo siena ir išnešė dvi skryneles aukso.

— Sit kad pasisekė, tai pasisekė.

Nuėjo galan miesto tokion mažon gryčiutėn dalytis pinigų. Karalius kaip pradžiamokslis daug neėmė. Grįždamas karalius visur pakelėse ant tvorų ir ant medžių rašė kryželius — taip nužymėjo kelią nuo tos gryčiutės iki savo rūmų.

Rytą kviečia ponai karalių į balių. Karalius apstatė tuos namus kariuomene. Padavė karaliui vyriausias tarėjas taureę vyno.

— Kiekvienas, kas vaišina svečią, pirma pats užgeria, o tik tada pripila svečiui. Pirma pats užgerk,— paliepė karalius.

Ir kiti jam pritarė. Nėr kas daryti, reikia gerti. Kai tik išgėrė, tuoj Ir nuvirto vietoje negyvas. Tada karalius pakvietė savo kariuomenę ir paliepė visus ponus, kurie jį ten kvietė, suimti.

Pasišaukė karalius ir tą vagį, gausiai jį apdovanojo, jis vedė Ir laimingai gyveno — neberekėjo daugiau vogti.

Išleido karalius įsakymą, kad ir senelių daugiau nebežūdytų: „Jaunieji tebūnie darbui dirbti, o seniai patarimams duoti“,— pasakė karalius.

PAPARČIO ŽIEDAS

Vienas žmogus vidurnakty ėjo per mišką. O tai buvo joninių naktis, kada tikrasai papartis žydi. Tą pat akimirką pražydo papartis; Žmogus, eidamas pro šalį, tą žiedą nubraukė, ir žiedas, užkrito jam už apivarų. Iškart žmogus tapo viską žinantis. Jis pamatė, kas dedasi visame margame pasaulyje, ką namiškiai veikia, pamatė kiaurai žemės visus turtus ir pinigus užkastus. Beeidamas žmogus pavargo ir atsisėdo pasilsėti. Atsisėdęs persiavė kojas. Kai tik nusiavė tą koją, kur buvo paparčio žiedas užkrięs, kai tik iškėtojo autą, žiedas išlėkė žemėn, Ir žmogus liko vėl nieko nežinantis.

KODĖL SAULĖ ŠVIEČIA DIENĄ, O MĖNUO NAKTĮ

Seniai seniai, neatmenamais laikais, kada dar žmonių nebuvo pasaulyje, viename gražiame namelyje gyveno Mėnuo ir Saulė. Begyvendami jie taip vienas kitą pamilo, jog ėmė ir susituokė, o gražiai mylėdamiesi ir dukters susilaukė. Dukteriai davė Žemės vardą.

Daug daug metų Mėnuo su Saule gražiai pragyveno, bet vieną dieną ėmė Ir susipyko.

— Jeigu tu tokia karštuolė, aš tave pamesiu,— sako Mėnuo Saulei.

— O jeigu tu ir toliau būsi toks šaltas, tai aš su tavimi negyvensiu,— atsakė Saulė.

— Gerai, skirkimės. Bet duktė liks pas mane,— tarė Mėnuo.

— Ne. Dukters aš tau nepaliksiu! Tu nori, kad ji, prie tavęs gyvendama, sušaltų? — ėmė pykti Saulė.

Kreipiasi jie į Perkūną Ir prašo išspręsti jų ginčą. Šis, išklauses Mėnesį ir Saulę, tarė griausmingu, balsu:

— Tegul bus taip: Saulė dieną saugos savo dukterį žemę, o Mėnuo — naktį.

Taip jie net iki šiol ir vykdo Perkūno valią: nuo ryto iki vakaro Savlė žiuri į savo dukterį Žemę, o nuo vakaro iki ryto — Mėnuo ją globoja, O kai Mėnuo neturi laiko, tada Žemei šviečia jo seserys Žvaigždės.

UOSIS NEREGYS

Paprastai uošį žmonės vadina neregium užtat, kad jis vėliau už kitus medžius sprogs, o anksčiau meta lapus. Pavasarį,

kai kiti medžiai sprogs, jisai klausia: „Ar jau laikas sprogti?“

Medžiai pasityčiodami atsako: „E, dar anksti, dar ne laikas“. Praėjus kiek laiko, ir vėl klausia, tada medžiai juokdamiesi

atsako: „Tai kvailas medis, jau mes seniai išsprogom, o jisai dar neprisirengęs“. Tuomet uosis paskubom išsprogsta. Rudenį, vėl tas pats. Uosis vėl klausia: „Ar jau laikas mesti lapus?“—

„Jau mes seniai be lapų“,— atsako medžiai, pasityčiodami iš jo neregio, nors dar jie visi su lapais. O uosis tiki medžių šneka ir numeta pirmiau kitų.

KAIP KARVELIS MOKĖSI SUKTI LIZDĄ

Kitą kartą karvelis pasiprašęs pas save strazdą, kad šis išmokytų jį lizdą pasitaisyti. Strazdas atlėkęs pas karvelį ir pradėjęs lizdą taisyti. Padėjęs jam kelis šapus, karvelis tuoj užlėkęs ant to savo Uždo ir ėmęs sukiotis, sakydamas:

— Moku, moku, moku.

Strazdas supykęs ir pasakęs:

— Kad tu moki, tai kam manęs beprašai? — nulėkęs sau.

Tat karvelis daugiau ir nebežinąs, kaip lizdą betaisyti. Moka sunešti tik tai tiek, kiek matė strazdo padėta — pirmuosius šapus. Tiek taito viso karvelio lizdo.

KODĖL GEGUTE VAIKŲ NEPERI

Seniau buvęs labai didelis ir baisus paukštis Skukas. Jis gaudydavęs ir rydavęs visus kitus paukščius. Pagaliau jis išgaudęs viso pasaulio paukščius, belikęs nedidelis pulkelis, likusieji susirinkę visi į vieną krūvą ir pasislėpę didelėje tankynėje; kur Skukas negalėjęs įkišti nė snapo. Skukais skraidęs aplink tą tankynę tykodamas kurią nutverti, kad tik išlįstų, bet nė vienas nesirodęs, ir jis nieko nebegalėjęs jiems padaryti. Nuo to laiko nebesirodęs, bet paukščiai vis dar nedrįs davę

išeiti iš tankynės, kad nebūtų kur Skukas pasislėpęs. Taip jie išbuvę ilgą laiką, nematydami to baisaus paukščio, tačiau nė vienas pirmas nenorėjęs eiti žiūrėti, kur jis pasidėjęs. Pagaliau drąsiausia atsiradusi gegutė. Ji tarusi: „Gerai, aš eisiu žiūrėti Skuko, tik jūs, kuriam aš padėsiu kiaušinį, išsprėkite ir užauginkite mano vaikus, jei aš pražūčiau Skuko naguose“. Visi paukščiai sutikę, ir gegutė išskridusi ieškoti Skuko. Ji radusi jį gulintį išdvėsusį baloje, nebegyvą ir Išvertusį pilvą. Gegutė iš džiaugsmo užskridusi jam ant pilvo, atsistojusi ir ėmusi linksmai šaukti: „Skukas, Skukas, Skukas! Kukū, kukū, kukū.“ Visi paukščiai išskridę ir buvę laisvi. Nuo to laiko gegutė nebeperi savo vaikų,— jai Išperi kiti paukščiai, į kurių lizdą ji padeda kiaušinį. O ji, primindama tą linksmybę, turi kasmet kukuoti pavasarį.

TRIJŲ KEPALŲ BYLA

Kitą kartą tūtlys pasiskolino iš griežlės duonos.. Paskui gražino du kepalus. Griežlė reikalauja trijų: tiek buvę imta. Liudininkų nėra. Ginčui spręsti pasirinko gegutę. Ta, nenorėdama supykinti nei griežlės, nei tūtlio, pareiškė: „Aš moteriškė, negudrią galvą teturiu, galiu suklysti. Netrukus išperėsiu vaiką, tas užaugęs išspręs judviem bylą“. Bet, nenorėdama įveltį savo vaiko į painią bylą, ji pati vaikų neperi, deda kiaušinius į kielės lizdą. O tūtlys su griežle, laukdami bylos sprendimo, vis tvirtina: vienas — du du, antras — trys trys, gegutė, juos gudriai nuvytas, pakukavus tankiai nusikvatoja.

ŠIKŠNOSPARNIS, VARNALĖŠA IR TILVIKAS

Kitą kartai seniai seniai, šikšnosparnis, varnalėša ir tilvikas, pasisamdę laivą, važiavo į užmarį prekių pirkti. Bet šikšnosparnis, neturėdamas savo pinigų, skolinosi nuo kaimynų. Kai nuvažiavo į užmarį, tai prisipirko daugybę prekių: šikšnosparnis — nežinau, kokių piritu i varnalėša prisipirko gelumbių, o tilvikas pirkto brangius deimanto akmenėlius. Susidėjo į laivą, plaukė namo, bet paskendo laivas su visomis prekėmis, tik jie patys vos išsigelbėjo. Bet tos nelaimės jie neužmiršta. Šikšnosparnis, nebeturėdamas pinigų skolai užmokėti, po šiai dienai slapstos, kad nesutiktų tų, nuo ko tur pinigų paėmęs,— užtai dienomis nelaksto, tiktai naktį. O varnalėša ir dabar dar patvoriuose ir šalikelėm tykinėja tų savo gelumbių. Kas eina pro šalį, ji tam vis griebia už drabužių, čiupinėja, bene jos gelumbes dėvi. Taip pat ir tilvikas vis paupiais tebelaksto, ieškodamas tų savo brangių akmenėlių.